

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуьх!**

16-февралдиз Москвада Россиядин халкъарин Ассамблеядин советдин ва Россиядин халкъарин Жегилирин Ассамблеядин центральный координационный советдин саналди тир заседание хъана. Анал Дагъустандин милли политикадин рекъяй министр Татьяна Гамалея РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипован тебрик раижна. Вичин рахунра министрди бинелу саки 30 халкъдин векилар стхавилелди ва дуствилелди яшамиш жезвай Дагъустан гзаф миллетрин векилрикай ибарат, гзаф динрал амалзавай агъалияр стхавилелди, ислягъвилелди яшамиш хъунин чешне тирди кьейдна.

“Россиядин халкъарин Ассамблеядин делегациядин руководитель Николай Бухонин РД-дин Кьилихъ галаз гуьруьшмиш хъайи чъавуз Кеферпатан Кавказда милли политикадин месэляяр гъялуни рекъяй регионрин уртах центр Дагъустанда тешкилуни месэла къарагъарнай. И фикир хъсанди яз гъисабна ва адаз мукъвал тир вахтара республикадин руководстводин, чкадин самоуправленидин ва миллетрин арада ислягъвилелди, меслятвилелди месэляйрал машгъл жезвай общественный организациядин делегацияда аваз килигда”, - малумарна Т.Гамалея.

1920 – йисалай акъатзава

№ 8 (10705) хемис 25 – февраль, 2016 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

Дербентдин кьил шегъердин образованидин организациярин руководителрихъ галаз гуьруьшмиш хъана

Важиблуду месэляяр веревирдна

Образованидин хиле авай месэляяр веревирд авун патал Дербентдин кьил Малик Баглиев 19-февралдиз юкьван школайрин, аялрин бахчайрин, алава чирвилер гудай идарайрин ва аялринни жаванрин спортивный школайрин директоррихъ галаз гуьруьшмиш хъана. Идан гъакъиндай “Дагъустан РИА”-диз муниципалитетдин администрациядин пресс-къуллугъди хабар гана.

“Заз квехъ галаз таниш жез, чна гъихътин крар пландик кутазватла, кье чна гъихътин месэляйрин винел кваллахзаватла, квез чир хъун патал гуьруьшмиш жез кланзава. Эхиримжи вахтара шегъерда гъихътин крар киле физватла, иллаки экстремизмдихъ галаз алакълу яз гъихътин гъалар арадал кьезватла, квез лап хъсандиз аквазва. И месэляйрикай са шумудни садра ихтилат кудай Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатипова экстремизмдиз акси женгина муаллимар кивенкве жергейра хъун лазим тирдал фикир желбна, гъикл лагъайтла ихтилат аялар тербияламишуникай

физва. Са диндихъ инанмишвалзавай ксар сад-садаз акси аквазунин ва абуру сада-садаз гуьлле гуниг гъалар арадал атуниз рехъ тагун патал чна акъалтзавай несилдин арада гъавурдик кутунин квалах тухун лазим я. И кар патал чун анжах савадлу ксар хъун тлимил я, чалай акъалтзавай несилдихъ галаз рахаз, жуван фикирдин керчеквал субтариз алакълунни лазим я. Идалайни гъей-

ри, заз тагъкимариз кланзава хъи, боевикрин терефдал элячдай гъар са ученикдин ва школа акъалтларзавай касдин патахъай директоррин хиве тайин жавабдарвал гъатда”, - малумарна шегъердин кьили.

Акъалтзавай несилдиз тербия гуникай рахадайла, шегъердин мэрдди 11-нумрадин СОШ-дин 7-классдин ученик Вагиф Аликерров чешне яз къалурна. Ада и мукъвара къал-

пагъ алатнавай люкдиз аватнавай аял акъудиз кумекна. Администрациядин кьили гададин диде-бубадиз хва хъсандиз тербияламишунай сагърай лагъана ва вичин заместителрал школьник ашкъиламишун патал серенжемар къабулун тапшурмишна.

Уьлкведа экономикадин жигъетдай арадал атанвай регъятбур тушир шартларикай лугъудай чъавуз шегъердин руководителди бюджетдихъ галаз алакълу политикани дегиш хъанвайдакай хабар гана. Дагъустандин Гьукуматди Дербентдиз алай йис патал дотацияр чара авунвач, гъикл лагъайтла, гъисабар кьурла шегъердивай дотацияр галачизни кьил акъудиз жедайди субут хъана. Гъа са вахтунда Дербентдин территорияда чпин квалах тухузвай са паюнилай виниз карчияр налогрин барадай учетда авач ва гъакл хъайила, абуру налогарни гузвач. М.Баглиева къватл хъанвайбур хабардар авурвал, гъалар хъсан патахъ дегишарун патал шегъердин администрацияди са жерге камар къачунва, абуру чпин нетижаяр гузва. И жигъетдай квалах давамарда.

Гуьруьш киле фидай чъавуз М.Баглиева муаллимри администрациядин вилик воридалайни гзаф эцигзавай са жерге месэляярни раижна. Сифте нубатда ихтилат образованидин идарайра Россиядин Президент Владимир Путинан “майдин” указар кьилиз

► 2

Кьил члугуна

Ватан хуьзвайбурун юкьуз РД-дин Кьилин Кьилбепатан территориальный округда полномоченный векил Али Хасбулатова, Меьгарамдхуьруьн райондин муниципалитетдин кьил Фарид Агъмедова ва адан сад лагъай заместитель Гъабибуллагуь Мурадалиева, Сулейман-Стаьский райондин муниципалитетдин кьил Нариман Абдулмуталибова Ватандин Чехи дяведин ветеран Нисред Кьурбанович Амрагъовал кьил члугуна.

Али Хасбулатова РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипован тварунихъай ветерандиз сувар тебрикна ва дяведин кизгын женгера къалурадирибашвилей ва уьткъемвилей сагърай лагъана.

Ветерандиз хуш жедай, рикел аламукъдай, руьгъ жхаждай гафар Фарид Агъмедовани лагъана. Ада кьейд авуна хъи, Ватандин Чехи дяведин ветеранри къалурадирибашвилей акъалтзавай несилри гъамишалугъ рикел хуьда ва абур чеб жегилириз чешне яз жедай.

Нисред Амрагъова вичиз мугъман хъунай, сувар тебрик авунай мугъманриз ва республикадин Кьилиз риклин сидкъидай сагърай лагъана.

* * *

Суварин вилик “Сельсовет Ахтынский” СП-дин кьил Низами Эфендиев ва администрациядин къуллугъчи Тайгун Галимова Кьурукала яшамиш жезвай Ватандин Чехи дяведин иштиракчидин хендеда, зегъметдин фронтдин ветеран, 90 йис тамам хъанвай Никъият Къазимеьгамедовна Мирзалиевадихъ илифна.

Мугъманри яшлу дишегълидиз сувар тебрикна, пишкешар гана ва РФ-дин руководстводин тварунихъай атанвай тебрикдин чар вахкана.

Никъият Мирзалиевади вичикай тлимил ихтилатна, амма дирибашгуьль Баламет Мирзалиевакай гегъеншдиз суьгъбетна. 1939-йисуз Яру Армиядин жергейриз эвер гайи Мирзалиева финрихъ галаз хъайи дяведа иштиракна, ина адал залан хер хъана. Къвачел ахкъалтайдалай гуьгъуьниз ада Белоруссиядин, Рагъаклидай патан фронта душмандихъ галаз женг члугуна. 1945-йисан гатуз аскер хуьруьз хтана. Никъиятахъ галаз 50 йисуз яшамиш хъана ва 8 велед уьмуьрдин рекъел акъудна.

ХАБАРАР

Шаирди вичини библиотекадиз ва иниз атанвай вири аялриз урус халкъдин классик Петр Ершован лезги чъалаз сифте яз таржума авуна и мукъвара чалдай акъуднавай “Тайча-шив” (“Конек-горбунук”) ктаб багъишна. Эхирдай рикел хуьнин шикилар яна.

► 20

СПОРТ

Мукъвара Саратовда самбодай аялринни жаванрин лигадин II турдин гъисабдай яз 2002-2003 ва 2004-2005-йисара ханвай жаванрин арада акъажунар киле фена. Дагъустандин командадик кваз ана Меьгарамдхуьруьн райондай тир 11 жаван спортсмендини иштиракна.

► 22

Сечкияр миҳидаказ кьиле тухун

17-февралдиз Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатипов РД-дин Халкъдин Собранидин депутатрихъ, республикадин парламентда авай политический партийрин векилрихъ галаз гуьруьшмиш хьана. Республикадин руководителди абурухъ галаз 2016-йисуз сесер гудай Сад тир йикъаз гъазурвал акуниз талукъ месэляяр веревирдна, хабар гузва РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-кьуллугъдин ва информациядин управлениди.

18-сентябрдиз Россияда сечкиярин жуьреба-жуьре дережайрин кампанияр, гъа гьисабдай Государстводин Думадин депутатар, РФ-дин са бязи субъектрин кьилер хкъдай сечкияр, уьлкведин 38 регионда, гъа жергедай яз Дагъустандани, государстводин властдин законар акъуддай органрин депутатар хкъдай сечкияр кьиле фида.

Гуьруьш ачухай Р.Абдулатипова арадал атанвай асантбур тушир шартлара сечкиярин кампания лайихлу дережада аваз кьиле тухун лап важиблу тирди кьейдна. "Гъахъ патал женг члугвадайла, тайинарнай сергъятрилай элячйна виже кьведач. Алай аямдин шартлара гзаф мукъаятлуодаказ кьвалахна кьанда", - лагъана ада.

Республикадин Кьили кьейд авурвал, Дагъустандин парламентдиз сечкиярлай гьейри, Государстводин Думадин сечкияр кьиле фида, абурузни лазим тир фикир гана кьанда. Региондин Кьили малумаривал, Дагъустандин патай депутатри республикадин руководстводихъ галаз активдаказ санал кьвалахун герек я.

"Виридалайни кар алайди вуч я лагъайтла, гьич садани куьгьне кьайдайралди - маса кьачуналди, са низ ятлани кьурхуяр гуналди сесер кьазанмишунин алахунар авун герек туш. Сечкияр миҳидаказ кьиле тухун патал чна жезмай кьван кьулай шартлар яратмишда. За фикрзавайвал, чна Халкъдин Собрание 50 процентдин цийи хьувун герек я. Кандидатар чеб карда кьа-лурнавай кесерлу ксарин, багъри республикадин абадвал патал кьвалахзавай ксарин жергедай хьун лазим я. Абур савадлу, тежрибалу ва арадал кьезвай гьалариз дуьзгундаказ кьимет гуз алакьдай ксар хьун важиблу я", - малумарна Рамазан Абдулатипова.

РД-дин Халкъдин Собранидин Председатель, Сад тир Россия ВПП-дин ДРО-дин секретарь Хизри Шихсаидова 5-6-февралдиз Москвада партиядин XV Съезддин сад лагъай пай кьиле фейиди ва анал са жерге кьарарар кьабулайди риклел хкана. Кьилди кьачуртла, 22-майдиз праймериз (сифтедин сесер гун) кьиле тухун пландик кутуна, партиядин жергеяр цийи хьувун, гъа гьисабдай адан жергеяр дишегълийрин яшар 35 йисалай алат тавунвай жегъилрин кьадар артухаруналди цийи хьувун герек тирди кьейдна. Республикада сечкияр кьиле тухунин жигъетдай оргкомитет тешкилнава. Праймериздин нетижайрал асаслу яз политический партиядин патай "сад лагъай нумрадин" ксар хкъада.

Политический партийрин кьвалахдилай ва асул везифайрикай "Адалатлу Россия" партиядин ДРО-дин Советдин Председатель Камил Давдиева, КПРФ-дин ДРО-дин сад лагъай секретарь Магъмуд Магъмудова, "Россиядин ватанпересар" ВПП-дин ДРО-дин руководителдин везифаяр тамамарзавайди тир Ибрагим Къазибегова, "Гъахьлу кар" партиядин отделенидин руководитель Мегъамед Шабанова сугьбетна.

Дагъустандин Кьили республикада вири политический партийрин саналди тир чалишмишвилералди зегъметчи коллективрин съезд кьиле тухун хьсан кар жедайди кьейдна ва Дагъустан Республикадин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин Руководителдин Сад лагъай заместитель Алексей Гьасановал и ва я маса регионда, шегъерда вуч авун лазим ятла тайинарунин мурадларди вири муниципальный тешкилатра граждандивай хабар кьунар тешкилун тапшуришна.

Гуьруьшдин нетижаяр кьур Дагъустандин Кьили риклел хкайвал, Халкъдин Собранида агъалийрин жуьреба-жуьре кьатар, гъа гьисабдай набутрин векилри, спортсменри, зегъметчи коллективрин членри векилвал авун лазим я. Рамазан Абдулатипова кьейд авурвал, Дагъустанда политикадин жигъетдай арадал атанвай гьалар тайинбур я: "чун Дагъустан Республикада кардик квай вири партийрин итижер гьисаба кьуналди, виликди физва. Россиядин Президентди вирибур патал сад тир рехъ тайинарнава - кьвалах ийин ва политический майдан мягкемарин. Чна гьар са партиядин хьсан теклифдилай нетижаяр хкудун герек я, чакъ са принцип ава - халкъар саламатдиз хуьн, государство мягкемарун, инсанриз яшайишдин кьулай шартлар тешкилун".

РД-дин Кьил Рамазан Абдулатиповахъ галаз гуьруьш Тухванвай кьвалах писди туш

РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-кьуллугъдин ва информациядин управлениди хабар гузвайвал, РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипов Сулейман-Стальский райондин муниципалитетдин руководитель Нариман Абдулмуталибовахъ галаз гуьруьшмиш хьана.

Гуьруьш кьиле фидай члавуз "Сулейман-Стальский район" муниципальный тешкилатдин кьил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА кьейд авурвал, алатай йисуз райондин бюджетдиз налогрин ва налогар тушир доходрин пулар 118,4 миллион манатдин кьадарда аваз атана. Идани йис патал тайинарнай тапшуругъдин 104,4 процент тешкилзава. Адан гафаралди, налогар кватлунин дережа хкаж жезва. "Алатай йисан талукъ тир девирдив гекъигайла, налогрин пулар атун 2,4 процентдин артух хьана. Идалай гьейри, чилин налогдиз талукъ тапшуругъ кьилиз акъудна - 8,4 миллион манатдин (118,1 проц.) пулар кватлна.

Идахъ галаз алакьалу яз, Дагъустандин Кьили райондиз инвесторар

желб авунин важиблувал кьейдна. "Жезмай кьван гзаф инвесторар желб авун ва, талукъ тирвал, абуруз лазим тир вири шартларни яратмишун герек я", малумарна республикадин Кьили, гъа са вахтунда хьендик квай экономикадихъ галаз женг члугунин барадай гьар йикъан кьвалах тухун важиблу тирдини кьейдна.

Рамазан Абдулатипова кватлзавай налогрин пуларин, кьвалахдин чкайрин кьадар артух жедайвал, гьвечи ва юкьван бизнес вилик тухун чарасуз тирдини кьейдна.

"2015-йисуз финансламишунин вири чешмейрин гьисабдай асул капиталдиз чара авур инвестициярин кьадар 913,2 миллион манатдив агакьна. Алай вахтунда районда са жерге инвестпроектар кардик кутунва. "Къазиагъмедов А.К." КФХ-да 3 гектардидай гзаф майданра теплицаяр туькьурнава, "Агро-Дербент" ООО-да, "Черееяр" ООО-да 100 гектардин майданра уьзюмлухар кутунва. Сулейман-Стальский районда гьвечи ва юкьван карчивилин 1,3 агъзур субъектди кьвалах кьиле тухузва.

Абурукайни 291-гьвечи карханаяр ва 1007-кьилди кьвалахзавай карчияр я", - малумарна Нариман Абдулмуталибова.

Идалайни гьейри, кьейд авурвал, инвесторрин гьисабдай Цмуррин хуьре 120 касдиз чкаяр авай школа ва спортдин комплекс эцигзава.

Дагъустандин Кьили райондин агъалияр терроризмдиз акси женгинал желб авун чарасуз тирдини кьейдна. "Эгер чаз экономика хкажиз кьанзаватла, жемят экстремизм ва терроризм кьабул тавунал желб авун - им чи эвелимжи нубатдин везифа я. Икь тахъайтла, са затлани арадал кьведач. Медени районрикай сад тир ина и месэладай фикрдай акъуднавай бязи крарни ава", - кьейдна региондин кьили.

Гуьруьшдин нетижаяр кьуналди, Рамазан Абдулатипова, санлай къачурла, тухванвай кьвалах писди туширди кьейдна. "Амма гъа идал сергъятламиш хьана кьандач, вири хилера кьвалах гегеншарун чарасуз я", - лагъана гуьруьшдин эхирдай Дагъустандин Кьили.

Дербентдин кьил шегъердин образованидин организацийрин руководителрихъ галаз гуьруьшмиш хьана

Важиблу месэляяр веревирдна

1 <

акъудун яз штатар пайгардик кутуникай ихтиллат фена. Рахун школайрин директорин заместителрин кьадар тлимиларуникай ва централизованнавай бухгалтерияр арадал хьунуикай физва.

Мажибар гун са тлимил кьван эгелеш хьунуикайни сахана. Шегъердин образованидин управленидин начальник Вадим Кьулиева хабар гайивал, муаллимрихъ февралдин вацран авансдин пул гьеле чара авунва. И месэладай рахай администрациядин кьилин заместителдин везифаяр тамамарзавайди тир Рустам Фарманова яшайишдин хел финансламишуникай ва образованидин идараяр хуьн патал чара ийизвай пуларин кьадар йисалай-суз тлимил жезвайдакь гегеншдаказ сугьбетна. Идалайни гьейри, кьуватда авай законодательстводал асаслу яз чехи пай пулдин такьатар государстводи чара ийизва, амай пул учебный заведенири чпи кьазанмишун лазим я. Мисал яз, гьар са школада репетиторвилел ва ученикар ЕГЭ-диз гъазурунал машгьул жезвай муаллимар ава. Эгер ахтин тарсар гайила агакьай пулдин са кьадар пай кассадай ракуьрайтла, ида учебный заведение хуьнин барадай гьалтзавай четинвилер са кьадар дережада алуддай мумкинвал гуда.

Идалайни гьейри, школайра чеб чирвилер гунин кьвалахдиз жезмай кьван гзаф фикир гуниз мажбур тир муаллимрин арада сятер дуьздаказ паюн лазим я.

Аялрин бахчайра диде-бубади гузвай пуларай звездин пулар хгуниз талукъ месэляни фикир тагана тунач. Р.Фарманова малумаривал, 2015-йисан нетижайрай, гъа и жуьредин пулариз талукъ яз 15 миллион манатдин буржар хьанва. Амма шегъердин администрацияди ийизвай чалишмишвилерин нетижаяр и пуларин са кьадар пай агакьнава ва а пул школадиз фидай яш тахъанвай аялрин диде-бубай-

риз гуда. Буржлу яз амай пулар йисан кьене тамамвилелди вахкудай мумкинвилер жагьурда.

Гуьруьшдин иштиракчири жегъилри талукъ серенжемар кьиле тухун патал шегъердин бюджетдик кутунвай пулар финансламишуниз талукъ месэляни веревирдна. 2016-йисуз и мурад патал са миллион манатдин такьатар чара ийидайди кьвалурнава. Амма йисан сифте кьилелай тешкилай вири серенжемар бюджетдин такьатар желб тавуналди кьиле тухвайди я. И кар "Дербент шегъер" округдин кьил Малик Баглиеван кубок патал мини-футболдай кьиле тухвай турнирдизни талукъ я. Адан финал 20-февралдиз тухвана.

Гуьруьшдал образованидин идарайрин лап куьгьне хьанвай дараматри талукъ месэляни веревирдна. И барадай гьакьикъатдани хейлин месэляяр кватл хьанвайди кьейдна. Амма майишатдин кьенепатан кьвалахдиз, михивал хуьниз, цуьквер ва кьелемар цуниз, цъаяр кьунуикай хуьдай щитар эцигуниз талукъ месэляяр учебный заведенирин коллективрилай чпин кьуватралдини гьализ жезвайди я.

Школадидай виликан образование гунин месэладакь элкьевена хтун хьувуналди, гуьруьшдин иштиракчияр аялрин бахчайриз кьабулдайла учирар арадал атунал эхир эцигунуикай рахана.

Вадим Кьулиева лагъайвал, тек са эхиримжи кьве гьафтеда 104 аял школадиз фидай яш тахъанвай аялрин идарайриз рекъе туна. Мукьвал вахтара "Аэропорт" микрорайонда аялрин бахча ишлемишиз вахкуда, йисан кьене шегъерда мад образованидин 1-2 объект эцигун пландик кутунва. Идалай гьейри, кьилдин ксарин ихтиярда авай аялрин бахчаяр эцигуниз талукъ теклифарни гана. Инвестиционный майданра гъазурзава, школадиз фидай яш тахъанвай аялрин идараяр эцигдай ашкьи авайди кьвалурнавай инвесторрилай са куьруь вахтунда кьва-

лахдик экечиз хьун патал инженерный кьурулушарни арадал гьизва.

Гуьруьш кьиле фидай члавуз зирзибил гадардай контейнерар школайрилай кьерехдиз акъудуниз, образованидин идарайрин кьаншарда рекъерин лишанар эцигуниз, "Тем акакьдай шартлар" программадин сергъятра аваз школайра пандусар кардик кутуниз, образованидин идарайрин патарив автомобилар ва общественный транспорт акъвазарун кьадагъа авуниз, школайрин патарив панелрусралдини ичкидалди алверзавай туьквенрин кьвалах кьадагъа авуниз талукъ месэляяр кьарагъарна. Кватл хьанвайбуру Ортакъапудин варарилай Крупскаядин куьчедиз кьван фенвай рехъ авадалламишунин кьвалахар акьалтларунин, шегъердин паркура агакь тавунвай крар кьилиз акъудунин, реконструкциядидай гуьгьуьниз абур шегъердин балансдал эцигунин, Нарын-кьеледин далудихъ и мукъвара шегъердин ихтиярдиз вахкудай 137 гектардин майданра милли парк туькьурунин, Дербент хужожественный жигъетдай безетмишунин, водопроводрин сетар ва насосрин станцияр пайгардик кутунин, шегъер целди таъминарунин, образованидин идарайра "хабардар ийидай кнокьяр" кардик кутунин месэляяр, хатасузвал хуьнин, спортшколяяр тадаракралди таъминарунин, спортдин имаратар, гъа гьисабдай чехи имаратар эцигун пландик кутунин месэляяр веревирдна. Вири и месэлайрай Малик Баглиева ва адан заместителри гегенш баянар гана.

Вадим Кьулиева ва образованидин идарайрин руководителри гзаф метлебудди хьайи и гуьруьшдай шегъердин кьилиз сагърай лагъана ва администрациядин руководстводиз чпелай алакьдай вири куьмекар гудайдахъ инанмишарна.

Эхирдай Дербент шегъердин кьил Малик Баглиева муаллимрихъ абурун асант тушир зегъметдай ва кардив гьакьисагъвилелди эгечлунай чухсагьул лагъана.

РД-дин Къилин Чар веревирдна

Къайда мус жедатла?

Алаудин ГЪАМИДОВ,
чарарин ва яшайишдин отделдин редактор

ДАГЪУСТАН Республикадин Халкъдин Собранидиз РД-дин Къилин вичин Чар къелдайла, за, телевизордиз килигиз, адахъ эхирдал къван яб акална. А Чар газетдин нумрадиз акъатайла, за ам царба-цар къелна. Лап хъсан гафар я. Кас чи уьмуьрдин хъсан-пис, вири терфрикай раханва, гъар са хилез талукъ яз везифаяр тайинарнава.

“...Тарихда чи халкъди шумудни садра субутарайвал, кризисдин шартлара чна вири къуватар желбзава, - лугъзува республикадин Къилин, - жавабдарвал мадни гзаф аннамишуналди къвалах ийиз гатлумзава. Зун инанмиш тирвал, гилани гъа икӀ жеда. Россия, Дагъустан кризисдай мадни къудратлу хъанвайбур, конкуренциядин хура акъвазиз жедайбур, мадни тупламиш хъанвайбур, цийи мумкинвилер ва гележег авайбур яз экъечӀда...”

Мус? Гъи тегьерда? Гъакъикъатда, акъвазвайвал, кризисдай акъатзавайбур варлу халуяр, далу галай “къегъалар” я.

“Дуьньядин кризисди, Россиядиз акси санкцияри чун вилик финин мумкинвилер тӀимиларнавайдал шак алач, къейданава Чарче, амма 2016-йис патал тестикъарнавай федеральный ва республикадин бюджетри вирибуруз ачухдаказ къалурзавайвал, государстводи, республикади яшайишдин жигъетдай чпин хивез къачунвай мажбурнамайрикай къил къакъудзавач...”

Гъа са вахтунда ана алава хъийизва, “чун кризисдикай ваъ, вилик финикай рахазва”. Бязи вахтара не-тижаря къадай вахтунда юкъван гъисабдалди республикада агъалирин мажиб 15-20 агъзур манатдиз барабар я, лугъзува. Ахътин фикирдал къевезва хъи, вирида гъа ихътин мажибар къачузва. Гъакъикъатда бюджетдин идарайра къвалахзавай гзафбурув агакъзавайди 5-6 агъзур я. РикӀел къевезва: Ватандин Чехи дя-ведин лап четин вахтара гъар йисан гатфарихъ агъалири сифте нубатда ишлемишзавай товаррин къиметар агъузарзавай. Гила базаррани туьквенра къиметар югъ-къандавай цавуз акъатзава. Къачузвай гъвечли мажибдикай ва я пенсиядикай коммуналь-ный къуллугъризни гайила, хизандиз затни амукъза-вач. Бейкарбурун къадарни къвердавай артух жезва.

“Чи вири къвалахда виридалайни кар алайди жергедин дагъустани я, - лугъзува Чарче, - эгер Дагъустанда яшамаш хъун ва зегъмет чӀугун адаз къулай ятӀла, чна хъсандиз къвалахзава. Чна дагъустанвийрин яшайиш лайихлудаказ тешиклун ва абурун уьмуьр кечирмишзавай чка пайгардик хъунин барадай яшайишдин, общественно-политический ва соцултурный программайрин и комплекс къилиз акъудуниз къетӀен фикир гузва”. Фикирар лап дуьзбур я, амма чпин хиве жавабдарвал авай ксари абурун къилиз акъудун патал чалишмишвал авуртӀла.

Дугъриданни, чпин хизанрив яшайишдин няметар, къуллугъар агакъунин мумкинвилер - ибурун инсанар патал лап важиблу месӀаяр я.

Инсанар сагъламардай идарайрикай рахадайла, республикадин Къили РКБ-дин (республиканская клиническая больница), къилдин ксарин клиникайрикай тир Р.П.Аскерханован Тварунихъ галай Медицинский центрадин ва И.Ш.Исмаилован Тварунихъ галай Виниз тир технологийрин медицинадин центрадин агалкъунар къейдна. Дугъриданни, абурун гъам устадвилел, гъам кар чидай пешекаррал, а центрайра тешкилнавай шартларал гъалтайла тариф авуниз лайихлу я. Амма къара жемятдин тӀем анриз финик акакъзавач эхир! Виридакай акӀ лугъуз жедач, амма чи медицинадин идарайра харжар къачузвайди, поликлиникайрани больницайра учирар авайди, тадиз герек - тади куьмек инсанрив гъамиша вахтунда агакъ тийизвайди сир туш эхир.

Дагъустандин здравоохраненидин, зегъметдин ва социальный рекъай вилик тухунин министерствойри инсанрин сагъламвал мягъкемарунин, чехи яшариз акъатнавай ксариз ва аялриз, етимханайриз, инвалидринни яшлу ксарин къвалериз датӀана куьмек гунлазим я. Республикадин Къили РД-дин Халкъдин Собранидиз вичин Чарчени гъа и месӀайриз къетӀен фикир ганва.

Суалрани хъутӀалра...

Чаз гъихътин культура герек я?..

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

“ЧИ ВИРИ” къвалах сифтени-сифте дагъустанвийр адетдин руьгъдин культурадин, марифатдин ивирихъ элкъуьр хъувуникай ибарат я. Культура хъайила, чун недай фу авачизни амукъдач...” - къелзава чна республикадин Къилин нубатдин Чарчай. Фикиррик акатзава: “Дагъустанвийрин адетдин руьгъдин культура” вуч я?.. Дагъустанвийр “марифатдин ивирихъ элкъуьр хъувун” вуч я?.. Инал генани хейлин суалар къевезва: дагъустанвийрин руьгъдиз адет хъиз къабулун патал бинедилай вуч хас ятӀла? Дугъривал? Кичевал? Уьткъеввал? Бижвал? Чапхунчивал? Къанихвал? Илимлувал? Руьганивал? Инанмишвал? Къайгъусузвал? Вижданлувал? Арсузвал?.. Икъван суалар арадал гъизвай ибаратдин (теклифдин) гъавурда адетдин инсанар вуж гъикӀ акъадатӀла?

Дугъриданни, халкъдин мисалрани лаганва: угъридиз вири угърияр хъиз жеда. Бижери вири бижерай къада. Акъулсуздаз акъуллуди тахсирлу яз аквада. Руьганиди илим гъамиша батӀуларда... Чапхунчийри, къанихбуру са жуьрединни сергъятар, къадагъаяр авайди гъиссдач... Кичевурни дугърибур гзаф вахтара бижеринни азгъунрин амадагрис (гъилибариз) элкъевневаз аквада... Акъвазвайвал, адетарни тарихдин девирда дегиш жезвайди я. Са девирдиз хасбур маса девирда бажагъат къабулиз жеда.

“Перестройка” лугъдайда неинки Советрин 70 йисан девирда арадал атай хъсан адетар (зегъметдал, чирвилерал, искусстводавал рикӀ хъун, Ватан клан хъун, инсандин, обществодин вилик жавабдарвал, несилрин гъакъиндай къайгъударвал ва икӀ мадни) дибдай чӀурна, гъакӀ асирра чи халкъариз хас яз хъайи гъвечли-чехи чир хъунин, мугъманпересвилин, хванахавилин, сад-садан къаршидиз финин, тӀебиатдив къадирлуда-

каз эгечӀунин, нефсинал сергъят эцигунин, ягъ-намус хуьнин, чалкечирвал, чиркинвал, бижвал негъ авунин ва хейлин маса адетарни тергна.

Инсандивай инсанвилин саки вири ерияр къакъудна, анжах пул къватӀунин, пул (девет) паталди вири затӀарилай, алакъайрилай цӀар чӀугунин гъиссер артухарна.

Эгер бязи муниципалитетрин, гъатта бязи гъвечли хуьреринни, чӀехибур яракълу къуватрин юкъва аваз къевезватӀа, адетдин инсанривай абурун къадарсуз яргъа ятӀла, гъатта сечкийрин вахтундани абурун халкъдихъ галаз рахазвачтӀла, ина гъихътин адетдин культура арадал къевезвайди я?

Чи хуьрера эхиримжи 10-15 йисан вахтунда диндин идараяр акъван гзаф хъанвайла, илимдинни культурадин идараяр гъа Советрин девирда арадал гъайибур яз аматӀла, ина гъи культура адетдинди я?

Чарче лаганвайвал, “Чаз адет хъанвай эдеблувал арадал хъун республика цийи хъувунин къилин шартӀ я. Ина динрини важиблу роль къугъвазва.”

Мад суал къевезва: “Дагъустанвидин эдеблувал” вуч ятӀла? Уьмуьрди къалурзавайвал, вич эдебсузди я лугъудай са касни гъалтдач. Угъридини, чалкечирдини, гъатта къанлудини вич эдеблуди яз гъисабда. Гъи чиновникди-коррупционерди вич эдебсузди, къуллугъдин везифаяр пулунихъ маса гузвайди, маса къачузвайди я лугъуда?!

Гъи алверчиди вич эдебсузди, инсанар алдатмишзавайди я лугъуда? Исятда чпиз “экстрасенсарни”, “аяндарарни”, “вири азаррал гъалибвал” къачуз алакъдай жерягъарни” лугъудайбур гъикъван хъанва! Хейлин СМИ-ярни абурун ихтиярда туна, гъикъван “сеансар” тешкилзава! Гзафбур абурун чӀалахъни жезва. Ибурун бес эдеблудур яни?

Гъикъван жаванарни жегъилар жуьреба-жуьре сектайризни, чи уьлкведа къадагъа авунвай “ИГИЛ” хътин лап хаталу дестейризни, “тамун стхайрин”, маса тешкилатризни (парабурун НКО тӀвар ала) ялзава.

Ибурун ни эдебсузар лугъуда? Ибурун чӀехи пай диндиз къуллугъзавай, чпин утагъарни кваз “Аллагъдин къвалериз” элкъуьрнавайбур я. Яраб гъи

дингъгли эдеблуди, гъим эдебсузди ятӀла?..

Мад къелзава чна Чарчай: “Дагъустанда культурадал, инсандин намусдал, гъейратдал гъамиша виниз тир къимет эцигиз хъайиди я. Дагъустанвидин юкъвак квай гапур гъич садрани чапхунчивилин лишан яз хъайиди туш, ам меденивилин, эдеблувилин лишан яз хъайиди я...”

И гафарини суалар арадал гъизва, гъикӀ хъи, винидихъни лаганвайвал, культурадин ивирихъ вахтарихъ галаз дегиш жезвайди я. Дугъриданни, акъван девирар алатайла, чун, юкъвак гапурарни кутуна, куьгъне вахтарин чухварни, хъицкигъдин бапӀахарни алукина, Москва хътин шегъердиз фейитӀла, чаз анра инсанри вуч лугъудатӀла? “Ибурун гъинай атай вагъшияр я?” лугъудайдал шак алач.

Милли межлисра, концертра, театра куьгъне парталарни алукинава, къвалера, музейра чна гапурарни, чуьнгуьрарни, бязи къаб-къажахни, парталарни хуьзва. Меденивал яз.

Гилан яракъ тапанчини автомат ва я снайпердин винтовка хъанва. Амма абурукай меденивилин лишан жедатӀла аз чидач.

ГъикӀ хъи, чи гъар са югъ гагъ сана, гагъ масана гъа яракъ гъай бязибур чӀулаварзава, чун бедбахтвилера твазва.

Аквар гъаларай, чи эдеблувилинни, намуслувилинни, гъейратлувилинни - санлай меденивилин лишанар (яржар) маса терефра, яни вирибуруз хас тир, вирибуру сад хъиз амалзавай адетрай, крарай, везифайрай, алакъайрай жагъурна кланзава.

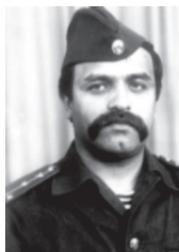
И фикир Дагъустандин Къили вичини лаганва: “Чун расалмиш жезвай хейлин месӀаярни чун культурадихъ, инсандин марифатдихъ къериз - цӀаруз элкъуьнихъ, дагъустанвийрин мировоззренидин месӀалайрал тӀимил машгъул хъунихъ галаз алакъалу я”.

И келимаяр дуьзбур я. Мировоззрение арадал гъун патал вири общество марифатлуди, са метлебдихъ ериммишзавайди, вирибуру сад хъиз чеб и обществодин, Ватандин гражданадиртиди гъиссзавайди хъунлазим я. Ахътин общество чахъ хъанвайди тир, гъайиф хъи, чукӀурна. Гила чун суалрани хъутӀалра къевез 30 йисалайни гзаф я...

Чернобылдин АЭС-дин мусибатрин 30 йис

Ватанди эверайла, гъай лагъайди

Ферид ВАГЪАБОВ,
зегъметдин ветеран

Сабир Тагъиевич АБДУРАГЪМАНОВ 1957-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Советский хуьре дидедиз хъана. Адан буба Тагъиди яргъал йисара хуьруьн почтадин отделенидин начальниквиле къвалахайдиди я. Ам хайи “Лезги газет” хуьре вири хизанра хъун патал гзаф чалишмишвилер къачур кас я.

1975-йисуз Советский хуьруьн юкъван школа акъалтӀарай Сабиркай Харьков шегъерда авай автодорожный институтдин студент хъана. КӀелдай йисар акъвазакъваз акъатна.

1980-1985 йисара С.Абдурагъманов Харьковский областдин Чугуев шегъерда автокарханада жуьреба-жуьре къуллугърал хъана. 1985-йисалай Сабир Тагъиевич сифте Украинадин, ахпа РФ-дин къенепатан крарин министерствойрин органра къуллугъна. Гъа йисара ада Харьковда юридический университетни акъалтӀарна.

- Сабир Тагъиевич, вун Чернобылдин АЭС авария хъайи чкадиз гъикӀ хъана акъатайди я, - хабар къуна за.

- Ферид муаллим, ам чи уьлкведа 1986-йисуз хъайи чӀехи мусибат тир. Аниз неинки дуктурар, химикар ва маса пешекар гъакни милициядин работникарни ракъурзавай. Ингъе зун, Харьковский областдин Чугуевский ГРОВД-да къвалахдайла, 1988 йисан 1- февралдилай 3-майдал къван Киевский областдин Полесский РОВД-диз командировкадиз ракъурнай. Чернобылдин авария сеbeb яз 30 километрдин мензилда авай хуьрера яшамаш жезвай инсанар масанриз къуьарнавай. Чна, милициядин работникри, и хуьрера, къвалера инсанри туна фенвай абурун эменни лугуйривай, угърийривай хвена кланзавай. Чна рехъ гана кланзавачир чарадан шейзра вил тунвай бязи инсанриз. Эгер а шейзр а зонадай акъатнайтӀла, абурун хуьзвай, тахъайтӀла маса къачузвай ксарин сагъламвиллиз лап гзаф зарар гудай, вучиз лагъайтӀла, абурун виридак радиация квай. Чи милициядин постар энергоблокдин лап муькварив гвай. Полесский ва Чугуевский РОВД-рин чӀехибур заз жуван везифаяр хъсандиз къиле тухвана лугъуз гъуьрметдин грамотаяр ганай. Исятдазакай ЧАЭС-дин авария сеbeb яз инвалид хъанва.

Гъуьрметлу Сабир Тагъиевич! Ватан къеве авайла, са куьнизни килиг тавуна, вуна ви буржи намуслудаказ къилиз акъудунай ваз чухсагъул.

Итимвилинин ерияр

Хийир ЭМИРОВ

Дербент шегьердин администрациядин пресс-кьуллугъди хабар гайивал, ина муниципалитетди, “Дуствал” культурадин центради ва Дагъустандин “Ал елкенар” общественный организацияди санал Ватан хуьзвайбурун йикъаз талукъарнавай шад мярекат кыле тухвана.

И межлисда “Дербент шегьер” ГО-дин кыл Малик БАГЛИЕВА, шегьердин Собранидин председатель Мавсум РАГЪИМОВА, “Дербент район” муниципалитетдин кыл Мегъамед ЖЕЛИЛОВА, Дербент шегьердин, райондин ва Дагъустандин Огъидин военный комиссар Адил КЪУЛИЕВА, Покровский килисадин настоятель протоиерей Николай КОТЕЛЬНИКОВА, Жумья мискиндин ахунд Сеид-Гъашир МИРТЕИБОВА, дзвейрин ветеранри, офицерри, аскерри, жаван кадетри, политический партирин, общественный организацирин векилри, карханайрин, идарайрин руководителри, вузрин, сузурин коллективри, искусстводин устадри иштиракна.

Мярекат кыле тухузвайда сифте гаф Ватандин Чехи дзвейдин иштиракчи, женгинин орденрин сагиб Иван Сетежеваз гана. Геле гурагъзамай ветеранди дуньядин агъавализ кланзавай Гитлеран кьушунри советрин аскерри кьур инадилай лугуналди, вичи ва юлдаши иштиракчи кизгын женгер рикел хкана ва га са вахтунда лагъана: “Иис-сандавай Ватандин Чехи дзвейдин иштиракчийрин жергеяр кьери жезва. Чакай виридалайни жегылдан кье 88 йис я. И мярекатдал чна, адет тирвал, 1941-1945- йисара Ватан чапхунчийрикай хуьн патал кьагъриманвилини, игитвилини лишанар тир дирибашвили, уьквемвили, вилегъвили мад сеферда баркалла лугузва. Ватан хуьзвайбурун югъ акьалтзавай несил патал чешне кьалурзавай, Ватан кланарзавай сувар я. И сувар уьквемдин са шумуд несилар сад ийизва. Советрин гьукмдин сифте йисара лежберрин ва фялейрин рухвайрикай арадал гъайи Яру Армиядин векилри Ватан

кьеве гъатай ва эвер гайи гьар сеферда чпин буржи намуслувилелди кылиз акъудна. Венгрияда кыле феи вакъийа, Афганистандин дзведа, гила Сириядин чилелни. Россия гъамиша кьудратлу, кьуватлу уьквем яз амуькда. Ада зур гуз кланзавай гьар са душмандин кутугай жавабни гуда. Къуй и кар Россиядиз чпин “гьунара” кьалуриз кланзавайбуруз чир хьурай”.

- Зун инанмиш тирвал, чна кьейдзвай вири суваррин арада ида кьетлен чка кьазва, - лагъана М. Баглиева. - Вучиз лагайтла, чна адахъ галаз са вахтундани вичин ерияр кьвахъ тийидай Ватандихъ кланвал, буржи, намус хьтин ерияр лишанла-мишзава. Анжах га ихьтин халис итимвилини ерияр авай инсанрилай вичин хайи уьквемдин, хизандин, веледрин, яшлугурун, дигьеглийрин гьакъиндай жавабдарвал хивез кьачуз жеда. Кье чи виридан везифа бубайрин хьсан адетар хуьн, Ватандиз вафалувал кьалурин, уьквем гьар са рекъай вилик тухуник жуван зегьметдин пай кутун я.

А. Къулиева вичин рахунра Ватандин Чехи дзвейдин йисара дербентвийри женгера кьалурай вилегъвилерикай ихтилатна. Абурун арада кье инал рахай Иван Сетежевин авай, вичин яшар авайвал талгъана, 15 йиса аваз фронтдиз феи, гьакъ вири вад йисузни женгера иштиракчи Мирземегамед Мирземегамедов, Анна Азизова, финрихъ галаз хъайи дзведани иштиракчи Сейидгъасым Сейидов, орденрин сагиб Зейнал Эфендиев, жаван руш яз фронтдиз феи Соня Мурадян, медсестра хъайи Александра Ашурова.

Кватл хъанвай ветеранриз, офицерриз, кадетриз, жегылриз рикел аламуькдай тебрикар, гафар М. Рагъимова, М. Желилова, шегьердин ветеранрин Советдин председателдин заместитель О. Омарова, офицеррин союздин председатель С. Агъмедова, “афганвийрин” союздин председатель Г. Гасайниева ва масабур лагъана. “Дуствал” центради ва мергьяматлувилини “Берека” фондуни ветеранриз савкьатар гана, музыкальный училищедин, аялрин ва жаванрин яратмишунрин кваллин коллективрини Дагъустандин эстрададин гьетери хьсан концерт кьалурна.

вири итимриз и гуьзел сувар му-баракзава. Заз кьехъ мягкем сагъламвал, руьгдин кьиввал ва вири кваллахра агалкьунар хъана кланзава.

Райондин дигьеглийрин патай итимриз сувар тебрикуналди РД-дин Халкъдин Собранидин депутат, Чинардин школадин директор Римма РАЖАБОВАДИ кьенин сувар халисан итимринди, Ватан хуьзвайбурунди тирди кьейдна ва четин вахтунда дигьеглийри абурун кьуватлу гилерик умуд кутазвайди лагъана. Вири итимриз дигьеглийрин патай анжах агалкьунар ва вилик эцигнавай чехи кьастар кылиз акъуддай кьуват хуьн алхисна.

Анал тебрикдин гафар гваз гьакъни Адил КЪУЛИЕВ, Мугъуьдин КЪАГЪРИМАНОВ, Фатулла ФЕТУЛЛАЕВ ва масабур рахана.

Ахпа залда кватл хъанвайбурун райондин школайра кланзавай аялрин кьуватдалди культурадин отделди гьазурнавай концертдин программа кьалурна.

Садвал патал

ЧИ КОРР.

Алай йисан июндин вацра Ахъега “Россиядин ва кьецепатан уьквейрин халкъарин садвал: инсан - общество - государство” твар алаз международный форум кыле фида. И йикъара Махачкъалада и форумдин программный комитетдин заседание кыле фена. Адан кваллахда республикадин “Хайи Дагъустан” общественный гьерекадин председатель Давуд Гъабибова, адан координатор Гъасангъусейн Абдулжелилова, “Халкъдин фикир” республикадин фондуни, Россия кьвачел ахъалдар хуьвунин партиядин региональный отделенидин векилри, форумдин координатор тир Рамидин ва Камал Магъмудоври, общественный тешкилатрихъ галаз ийизвай кваллахдин патухай жавабдар ксар тир В. Бойкоди, С. Александрова, К. Харченкоди иштиракна.

Заседанидин макъсад Москва-

дин ва Дагъустандин экспертри, пешекарри форумдал гьидай месэляй тайинарункай ибарат тир. Мярекатдин иштиракчийри садвилелди а кар кьейд авуна хьи, “Россиядин халкъар сад хуьн” - им уьквемдин общественный вири организациар ва гьакъ кьецепатан уьквейрин кардик квай ватангълийрин гьерекадар, миллетрин алакъайрин рекъай концепцияр, программаяр тукьурзавай алимар, муниципальный тешкилатра, органра кваллахзавай кьуллугъчиар ва гьакъ бизнесдал машгъл жезвай, уьквемдиз инвестицияр гьун тешкилзавай, Россиядин регионар вилик тухуз алахъзавай твар-ван авай инсанар, башчиар сад хуьн лагъай чал я.

Кьейд авун лазим я хьи, программный комитетдин заседанида иштиракчи ветеран Ватандин Чехи дзвейдин патухай жавабдар ксар тир В. Бойкоди, С. Александрова, К. Харченкоди иштиракна.

Рикел хкана

Желил ЖЕЛИЛОВ

Гьар йисуз Мегъарамдхуьрун райондин Бут-Къазмайрин юкьван школада Афганистандай СССР-дин аскер ахъудуниз талукъарнавай ачух тарсар тухузва. “Вилегъвал” твар ганвай ачух тарсар тарихдин муаллим тир Абдуллаев Людмилади, Исмаилова Фаинади, Исмаилов Ревшана 5-11-классра кланзавай аялрихъ галаз тухвана. Аялри Ватандиз, Афганистандиз талукъарнавай шиар клелна.

Райондин афганрин ветеранрин советдин председатель АЛИЕВ Абидина, школадин директор АБДУЛЛАЕВ Гуьлмета тарсариз еке кьимет гана.

Ахпа 9-11-классра кланзавай аялар ва абурун руководителар Афганистандин женгера еке кьегъалвилер кьалурай интернационалист, Яру Гьетрен ордендин сагиб рагъметлу Суфьян АЛИМЕТОВАЗ эцигнавай гуьмбетдал фена. Афган дзвейдин цаяра телеф хъайибур рикел хкнзвай митинг тербиядин рекъай директордин

куьмекчи ГЪАСАНОВА Камаледи ачухна ва кылини тухана.

Школадин аялри ватандикай шиар клелна.

Митингдал рахай райондин собранидин председатель ХАНМЕГЪАМЕДОВ Абубакара, общественный палатадин председатель

НАГЪМЕТУЛАЕВ Агъадаша, райондин жегылрин ва туризмдин председатель БАДРУДИНОВ Фарид, Суфьян вах РАМАЗАНОВА Редифади, классдин руководитель хъайи АГЪМЕДОВ Явера Афганистандин дзвейдин цаяра телеф хъайибур рикел хкана, анай сагъ-саламатдиз хтанвайбуруз чандин сагъвал ва яргал ислягъ умуьрар тлалабна.

Шад гьалара

Кьагъриман ИБРАГЪИМОВ

Дербент райондин администрациядин актовый залда шад гьалара Ватан хуьзвайбурун югъ кьейдна.

Сифте гаф “Дербент район” муниципальный райондин кыл Мегъамед ЖЕЛИЛОВАЗ гана. - Гуьрметлу мугъманар, аскерар-интернационалистар, Советрин ва Россиядин Армиядин жергеяр кьуллугъай аскерар, - лагъана ада. - 23-февралдин югъ чи уьквемдин гзаф несилри вири халкъарин сувар хъиз кабулнава. И суварихъ ватанпересвилдин дерин мана ава. Чехи ва баркалла рехъ кечирмишна Россиядин Армияди. Ада уьквем кьецепатан душманрикай умудлуздак хвена. Чи ватангълийри РФ-дин Яракьлу Къу-

ватра лайхлуздак кьуллугъна ва кьуллугъзава. Абуру кьуллугъзавай частарин командирилай чаз чухсагъулдин чарар кхезва. Алатай йисарин баркалла адетар кье Россиядин Яракьлу Къуватрин женгинин руьгъ хкажзавай бине я. За кье

Жемятдин дерди-гьал чирна

Хазран КЪАСУМОВ

Герейханован хуьруьк акатзавай 1 ва 2-отделенийра, Цийи Мамрачрик 4500 касдилай виниз агьалияр яшамш жезва. Гьелбетда, хуьрера социальный, аваданламышунин рекьерай авунвай кваллахар тимил туштлани гьална кланзавай месэляяр мадни ама. Абуруз талукь яз кьиле феи агьалирин собранида муниципальный райондин кьил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА, администрациядин управленийринни отделрин, гьакни районда кардик квай са бязи кьуллугьрин руководителри иштиракна.

Эхиримжи вахтара поселенида тухванвай кваллахарикай, агьалийрик секинсузвал кутазвай месэляйрикай хуьруьн администрациядин кьил Руслан АЛДЫРОВА лагана. Адан гафарал депутат Навруз ВЕЛИМЕТОВА, хуьруьнвиар тир Магьмуд МАГЬМУДОВА, Айдабег МЕЖИДОВА, Баламет ШАГЬМИРЗОЕВА, Селимат ЗАЛБЕГОВАДИ, хуьруьн агьаскьалрин Советдин председатель Вадим ЖАМАЛДИНОВА алавар хьувуна.

Райондин администрациядин экономикадин отделдин начальник Саният ВАГЪАБОВАДИ, хуьруьн майишатдин отделдин начальник Мегьамедзагьид БАБАЕВА, чилерин ва эменидин управленийдин начальник Рамазан БАБАЕВА, образованидин отделдин начальник Индира ОСМАНОВАДИ, райондин больницадин кьилин духтур Максим ХАНБАЛАЕВА, эцигунрин ва ЖКХ-дин управ-

ленийдин начальник Низами АСЛАНОВА чеб кьиле авай кьуллугьри тухузвай кваллахарикай, гьа и рекьерай Герейханован хуьруьн поселенида авай гьаларикай, рехь гузвай кимивилерикай малуматар гана. Гьайиф хьи, кимивилер поселенида тимил амач. Малум хьайивал, хуьруьнвиар чилин участкар пайнавай кьайдадал рази туш. Абуруз лагьайвал, садбурув са шумуд гектар чил гва, садбурув са затни. Мадни, чилин еке майданар кьунвайбуру, КФХ-яр тешкилнавайбуру чиликай менфят кьачун тийиз са шумуд йисар я. Налогар гунин жигьетдайни гьалар хьсан туш. Ик, Р.Бабаева ва С.Вагьабовади лагьайвал, поселенидин чилерикай 2445 гектар хуьруьн майишатдинбурук акатзава, адакай 508 гектар арендада вуганва. Амма арендадин налог яз ганвай пулуни анжах 50 агьзур манат тешкилзава.

Чиликай тамамвилелди менфят кьачунин карда поселенидин агьалийри федеральный ва респуб-

ликадин программарикай, субсидийрикай лап зайифдиз менфят кьачузва.

Цийи Мамрач хуьре школа авач, агьалияр газдалди, эквералди, хьвадай целди таъмин туш. Хуьруьн куьчяр кьайдадик квач.

Н.Асланова лагьайвал, цийи хуьруьз газ гьун патал 14 миллион манат пул герек кьезва. Газдин линияр тухун патал проектинни сметадин документар гьазурнава.

Гьялиз тахьанвай месэляйрикай собранидал рахунар гзаф хьана. Абурун нетижяр кьун яз рахай Н.Абдулмуталибова кьейд авурвал, районда социальный, агьалийрин яшайишдин шартлар хьсанарунин рекьерай еке кваллахар, гьялна кланзавай месэляярни тимил амач. Гзаф месэляяр Цийи Мамрач хуьруьз талукь я.

- Умудлу я, кьуватар сад авуналди чавай вилик акьвазнавай месэляяр гьялиз жеда, - лагана Н.Абдулмуталибова.

Хци месэляяр веревирдна

Муса АГЬМЕДОВ

И йикъара Цийи Кьурушрин хуьруьн администрацияда чкадин депутатринни агьаскьалрин Советдин саналди тир совещание кьиле тухвана. Аниз хуьруьн имам Азим-гьажи ПАНАГЬОВАЗНИ "Куршский ПС"-дин старший мастер Расим КЪУЛИЕВАЗ теклифнавай. Совещанидал хуьруьз, жемятдиз талукь са жерге месэляяр веревирдна. Кьилди кьачуртла, хуьруьн куьчяр экв авачиз туникай, хьвадай ва дигидай цин месэляяр гьялуникай, гьакни хуьре цийи мискин эцигунин кваллах гьиле кьуникай гегьеншдиз ихтилатар авуна.

Эквериз талукь яз "Кьуруш хуьр" МО-дин кьил Рафик ЮСУПОВА ик лагана. "Хуьруьн куьчяр администрацияди кутлуннавай икь-

рардин бинедаллаз кьве виш ватдин 200 лампочка хьун герек я, амма алай вахтунда абурун кьадар ирид вишев агакьнава. Икьван лампочкайра пул гуз хьайитла, саки са миллион манат акьатзава, гьайиф хьи, ихтин такьатар хуьруьн администрациядихь авач. Гьаниз килигна чна кьадардилай артухан лампочкаяр симерихьай галудун кьетнава. Эгер чпин кваллин вилик квай прожектор кардик хьана кланзавай ксаривай абуру хуси счетчикрилай гилигиз жеда.

Гуьгуьнлай совещанидал дигидай циз талукь месэла кьарарна. Администрациядин кьилин гафарай малум хьайивал, гила дигидай яд гьакьидихь маса гузва.

Гьам администрацияди, гьамни кьилдин тешкилатри водоканалдихь галаз икьрар кутлунун истемшзава.

- Эгер гьар са квалли сезондин варцара 18-20 манат пул гуз хьайитла, чи хуьруьв са манийвални авачиз яд агакьнава. Салариз, бустанриз яд хьунихь галаз санал, чи хуьре авай кьван архар, хуьлерни пис нидикай магьрум жеда, - лагана Р.Юсупова.

- Эхиримжи вахтара хуьре рикл тардай хейлин вакьааяр кьиле фена. Вири нагьакьан кваллахар фикирда кьуна, чун хуьруьн мискин агалуниз мажбур хьана, - даварна ада.

Гила кап дингьлийри чун авай дараматда ийизва. Иниз кьезвай дингьлийрин санни югь-кьандавай артух жезва. Гьаниз килигна хуьре цийи мискин эцигунин чарасузвал арадал атанва. Чна мискин ва адан кьулухь галай идара алай чил цийи мискин эцигуниз чара авунва. Суваб авай и кваллах кьилиз акьудун патал чаз куьмекар гудай ксарни майдандиз экьечинава.

Совещанидал агьаскьалри администрациядин кьиливай хуьруьн вилик акьвазнавай маса хци месэляйризи фикир гун тлалабна. Кьилди кьачуртла, гьар йисуз газдин кьуллугьар (техобслуживание) я лугьуз слесарри 1000-1500 манат нагьд пул кьачунин кардилайни наразивал кьалурна ва татугайвилини вилик пад кьун тлалабна. Гатун вахтунда булахран яд салариз ачухиз, акьалтлай гьахьсузвилер ийизвай хуьруьнвиар кьетлидаказ жерме авуниз эвер гана.

Адетдин ва гьакьикъатда авачир ислам

Фарид ГЪАЙДАРОВ

Буш, кубут фикирралди

Вагьабитрин тарихдин 300 йисуз цийиз арадал гьайи дин, тукьуьл хьач хьиз, неинки мусурманрин алемда, гьакл Европадин, Кеферпатанни Кьиблепатан Америкадин уьлквейра, Австралиядани гегьенш хьана. XX асирдин 20-йисара, Англиядин куьмекни галаз, исламдин пак чилин шегьерар тир Мекка ва Медина вагьабитрин гуьзчивилик акатна. Алай вахтунда Саудовский Аравияди, цудралди чалариз таржума ийиз, Кьурьан ва адаз ганвай баянрин таржумаяр чапдай акьудзава. Вири дуньяда чпиз муьтлуьгь ва чпин диндин тереф хуьзвай виляятар гзафарун патал Саудовский Аравиядин пачагьлугьди жуьреба-жуьре проектриз пулдин такьатар серфзава. Гзаф кьадарда пулар харжзавай и жуьредин сиясатди инлай куьлухь кьезвай йисарани кваллахдайдал шак алач.

Жаван ва жегьил инсанар вагьабитри чпиз гьикл муьтлуьгьарзава? Квелди абуру маса кьачузва? Лап буш, кубут фикирралди, веревирдералди, тахсиркарвилериз рехь ачухналди. "Аллагьди вичин аскериз вири крар виликамаз гьалалнавайди я" лугьуз, вагьабитрин идеологри чпин дин кьабулнавайбуруз тахсиркарвилер ийидай, кьиникьриз азадвал, ихтияр гудай рехь ачухнава. Вири дуньяда вагьабитрин кьилин кьуват вуч я лагьайтла, диндин рекьай савадсузвал, авамвал ва инсандиз хас члуру хесетар, кьилихар (пехилвал, писвал, кьуру дамах ва мсб.)

Вагьабизм ва адан "тварун стха" салафизм вичин акьван яргьиди тушир тарихда мусурманрин алемдин миллионралди инсанар кьинин тахсиркар я. Гьакл маса динрал амалзавай уьлквейрани. Вагьабизмдин тахсиркарвилерин география акьван гегьеншди я хьи, эгер абуру инсанрин чанариз кьаст авунвай вири чкайрин тварар кьуртла, ктабарни бес жедач. Ятлани бязибурал чун акьвазда. Абуру чпин члуулав кьастар кьилиз акьудай чкайрик мусурманрин пак шегьерар тир Мекка ва Медина акатзавай Хиджаз область, алай аямдин Иордания, Йемен, Арабрин Сад авунвай Эмиратар, Абу-Даби, Дубай, Сирия, Ливан, Ирак, Оман, Египет, Ливия, Тунис, Алжир, Сомали, Индия, Таиланд, Филиппины ва мсб. Алай макьамдин вагьабитрин ва абурун терефдарар тир идеологрин иштягар Россияда, Советрин виликан республикайра, Центральный Азияда ва масанрани вагьабитрин жергеяр кьалинарна, гьа чкайра ислягьвал, меслятвал пайгардикай хьудуна ава.

Вагьабитрин ва я Харидждин идеологри чпин члуру крар кьилиз акьудун патал жуьреба-жуьре гафарикай, терминрикай менфят кьачузва. Абурун мецелай мукьвал-мукьвал алатзавай гафарик акатзава: "жигьад", "такфир", "куфр", "шагьид" ва мсб. Кьейд авун лазим я хьи, мусурманвилерин и гафар ишлемишуналди, Хариджди и терминрин бинедна авай манайрин метлеб терсеба патахь элкьуьрзава.

Гьакьикъатдин ва тапан шагьидар

Араб члалан "шагьид" гафунин мана ихьтинди я: "дин патал кьейи, азаб кьачур кас, шагьид". Исламда идаз ихьтин баянни гузва: "шагьид - им Аллагьдин рекье вичин чан кьурбанд авур мусурман я". Дин патал телеф хьайиди вуж яз гьисабиз жеда? Исламдин динда гьатнавайвал, шагьид - им Ватан, квал, хизан, багьрияр, мал-мулк, эменни хуьдайла телеф хьайи кас я. Анжах гьа и вахтунда ам дин патал азаб кьачур, Аллагьдин кар патал вичин чан кьурбанд авур кас яз гьисабзава. И фикирдал амал авурла, Ватандин Чехи дяведин кьати женгера телеф хьайи мусурманар-аскерарни Аллагьдин кар патал телеф хьайибур яз гьисабиз жезва. Диндин алимрин фикирдалди, маса инсанар кьиникьикай кьутармишун патал чпин чанар гузвай кьайдаяр хуьдай органрин кьуллугьчияр, пожарникар тир мусурманарни Аллагьдин рекье азаб кьачузвай ксар я.

Идахь галаз алакьалу яз, аялар хадайла рагьметдиз физвай дишегьлийар, тебиатдин бедбахтивилерик, садакай-масадак акатдай азаррик рекьизвай мусурманарни шагьидар яз гьисабзава.

Амма, лугьун лазим я хьи, Харидждин идеологри (абуру чеб михьи исламдин терефдарар я лугьуз малумарзава) чпин жуьреба-жуьре мураддар, кьастар кьилиз акьудун патал инсанди вичи-вичин чандиз кьаст авунин теория арадал гьанва. Абурун фикирдалди, хьиткьиндай шей квай чулу бедендал кутлунна, маса инсанар кьирмишиз физвай кас шагьид я. Хьиткьиндай шейэр эцигна, гзаф кьадарда агьалияр авай чкадал фена, автомашин хьиткьинарзавайдини шагьид я. Ихьтин фикирар, теорияр адетдин, халис исламдихь галаз ерли кьазвайбуру туш. И месэла Аллагьдиз икрамзавай, ислам диндиз гуььрметзавай гьар садаз чир хьун лазим я.

Кинодин йис

Вири рекьерай эфзелди тир

Ада 1963-йисуз Кцлара лезгийрин милли театр арадал гъанай...

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Гъилевай йис РФ-дин Президент В.Путинан Указдалди Кинодинди яз малумарнава. Гъелбетда, халкъ медени авунин карда кинодин роль екеди я. Кинодин йис малумарунни гъа кардихъ галаз алакьалу я...

Мумкин я, гзафбуруз "Зегьемлу цавун кланик" кинода духтур Айдин Зейналован, "Ам туштга, им я" кинода Узеир Гъажигеован ролар тамамарай магъир актер **Акбер ФАРЗАЛИЕВ** лезги тирди чир тахун. Яратмишунрин рекье чехи агалкъунар къазанмишай, Советрин девирдин кинодин искусствода пузмиш тежер гел тунвай, "Дуьньядин кинодин энциклопедияда" твар гъатнавай чи ватангъли Аллагъди са шумуд рекъай пай ганвай инсан тир.

Азербайжандин Кцлар райондин Куьгъне Худат хуьре чехи хъайи Акбера Куьбада юкван мектеб акъалтларна. 19 йисавай жегъил яз ам эвленмиш хъана. Адан буба Фарзали савадлу дингъли тир. Араб члал фасагъатдиз чизвай ада гъевес авай хуьруьнвийриз Куьруьн клелиз, Исламда деб хъанвай къайдаяр, къанунар чирна. Советрин девирда Куьгъне Худат хуьре Фарзалидин хизандилай гъейри, мад садан квалитизни араб члал акъатзавай га-

жандин кинематографиядин Союздин член хъана.

А.Фарзалиев «Зегьемлу цавун кланик» кинода къугъвайдалай къулухъ бажарагълу актер яз сейли хъана. Духтур Айдин Зейналован ролди адаз чехи машгурвал багъишна. Актерди вичел Советрин девирдин хейлин кинематографистрин фикир желбна. Гуьгъуьнлай ада "Куьруьгъли" фильмда - Эйвазан, "Тахай диде" кинода - устлар Абдулан, "Фекидин кь-

байжандин ва Дагъустандин радиодин ва печатдин такъатри Кцларин милли театрдин агалкъунрикай тарифдин материалар гъазурнай.

1965-йисуз тешкилатчивилин алакьунар авай А.Фарзалиев Куьтурадин квалитизни директорвиле тайинарна. И къуллугъдал ада 1970-йисалди кваллахна. Хейлин театроведри, искусствоведри рикел хкизвайвал, А.Фарзалиева регъбервал гайи йисара Кцлар райондин Куьтурадин квалитизни вири рекьерай чешнелу хъана. Майдандиз сегънедин бажарагълу устадар - **Нора АЛИМОВА**, **Пери ГЪАБИ-БУЛЛАЕВА**, **Имамали ИЛЪЯСОВ**, **Гъани ГЪАНИЕВ**, **Рагъимхан КЪАРАХАНОВ** ва масабур акъатна.

1967-йисуз Бакудин 26 комиссардин тварунихъ галай Куьтурадин квалитизни А.Фарзалиева эцигай "Къисас" тамашадилай Чехи Октябрдин 50 йисаз талу къарнавай фестивалдин лауреат хъана. Гуьгъуьнлай ада "Жермедин 30 кепек", "Мукътадир", "Дагълари шагъидвалзава", "Имам Шамил" тамашайризни экуь дуьнья къалурна. Къейд ийин хъи, "Имам Шамил" тамаша Кавказда сифте яз 1996-йисуз Кцлара авай лезгийрин драмтеатрди сегънеламашна.

Лезги куьтурадин дережаяр мадни хкаж хъунихъ тамарзлу А.Фарзалиева 1966-1967-йисара Гъани Гъаниевахъ галаз санал лезги мандин ва къуьлерин "Шагъдагъ" твар алай ансамбль арадал гъана. Гележегда ада неинки тек са район, гъакни Азербайжан Республикани машгурна. Республикадин фестивалда 1-чка къур ансамблди са шумуд сеферда Москвада ва СССР-дин маса регионра гастролра иштиракнай, кивенквечи чкаяр къунай.

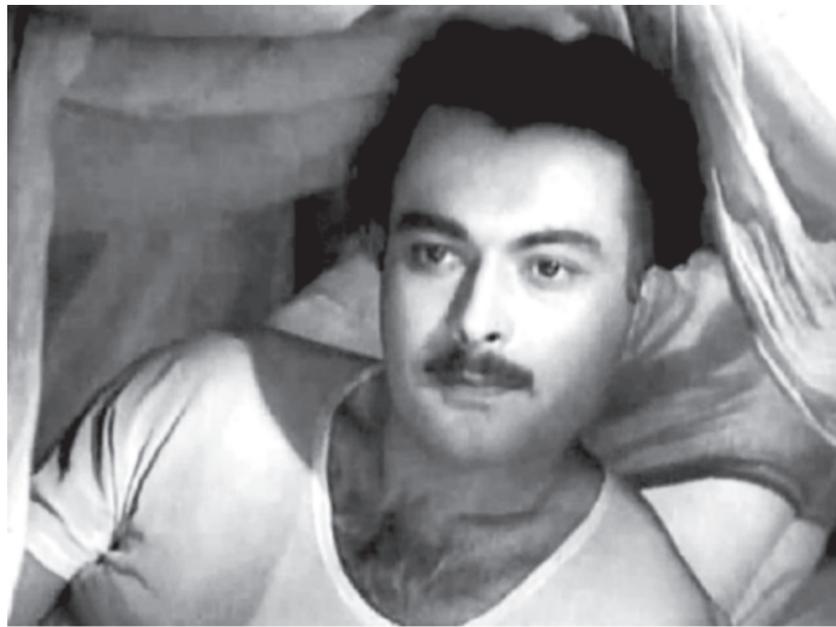
А.Фарзалиева кинодила, театрдила гъейри, вичин алакьунар литературадин алемдани къалурна. Адан къелемдилай хкатнавай "Пеленг", "Урус рушаз", "Виридалайни ширинди", "Имтигъан", "Зи Кцлар", "Интизар" ва хейлин маса шииррай акъазвайвал, А.Фарзалиев хъсан хатл авай шаир тир. Ам гъакни келдайбуру хушдиз къабулай "Муьгъуьббат ава" гъикайдин, "Кац" твар алай краткометражный художественный фильмдин, "Инсан чехи жезва" киноповестдин, "Кинодилай рикел хкунар" мемуардин автор я. Адахъ теософия илимдайни хъсан чирвилер авай. 1980-йисуз А.Фарзалиева а йисара къитди яз гъисабзавай М.-А.Р.Талибован "Мегъамед Пайгъамбардин тарих" твар алай ктаб машинкадал цийи къилелай эля хъуьунай.

1964-йисуз диде-бубадин меслятдалди Акбер Фарзалиев Азербайжандин госуниверситетдин юридический факультетди экечина. 1971-1973-йисара ада Кцлар районда юрист яз жуьреба-жуьре къуллугърал кваллахна. 1978-йисуз адал Кцлар шегъердин суддин халкъдин судъйин везифаярни ихтибарнай. 1994-1996-йисара ада Кцлар райондин судда таржумачи яз зегъмет члугуна.

Акбер Фарзалиев 1999-йисуз 67 йисан яшда аваз рагъметдиз фена. Ам хайи хуьре кучуднава. Азербайжан Республикадин Гъукуматди А.Фарзалиеван лайихлувилер фикир тагана тунач. Яратмишунрин рекье къазанмишнавай агалкъунар фикирда къуна, адан экуь къамат эбеди яз риклера хъун патал 2011-йисуз Кцлара А.Фарзалиеван бюст эцигна ва са куьчени адан тварцихъ яна.

Азербайжанда лезги куьтура еримлу хъуник лайихлу пай кутур къегъал ватангълидин экуь къамат чи риклера гъа мишалугъ амуькъда.

(*Макъала гъазурдайла "Кусары.com" сайтдин бязи делилрикай менфят къачуна*).

"Зегьемлу цавун кланик" кинода духтур А.Зайналован образ

зетар хкъезвачир. Фарзали Фарзалиева сифте муаллим яз кваллахна. Гуьгъуьнлай ада, партиядин Дивичи райондин райкомда жуьреба-жуьре къуллугъар тамамарна, колхоздин, хуьруьн Советдин председател хъана. Ада гъакни офицердин чинда аваз Ватандин Чехи дяведани иштиракна.

Диде Балаханум квалитизни къулайвиле, аялриз тербия гуьнин къаравулда акъвазнавай. Члалаз, тарихдиз, диндиз гуьрметзавай хизанда чехи хъайи Акберани гуманитарный илимриз майилзавай. Нетижада ам 1953-йисуз Азербайжандин Ленинан тварунихъ галай пединститутдин литературадин факультетди экечина.

1955-йисуз Акбера сифте яз Бакуда "Бахтияр" твар алай кинодин съемкайра иштиракна. И кар студентдиз акъван хуш хъана хъи, 1956-йисуз ам М.Азизбеован тварунихъ галай муздрамтеатрда артист яз кваллахал акъвазна. Гъа и йисуз ам Азербайжандин Ж.Жабарлыдин тварунихъ галай госкиностудиядиз актер язни къабулна. Гъа ик Акбер Фарзалиева вичин уьмуьр кинодин искусстводихъ галаз алакьалу авуна. 1960-йисуз адакай Театрдин обществодин, 1961-йисуз Азербай-

лел атай къисаяр" кинода - агрономдин, "Чи куьче" кинода - боксдин тренердин, "Яру елкенар" кинода - циз гъахъдайдан ролар успагъивилелди тамамарна. Театрда ва киностудияда кваллахзавай йисара ам искусствода чехи куклушар муьгъуьгнавай устадрихъ - **Мирзагъа АЛИЕВАХЪ**, **Рашид БЕЙБУТОВАХЪ**, **Рза АФГЪАНЛЫДИХЪ**, **Марзия ДАВУДОВАДИХЪ**, **Мовсум САНАНИДИХЪ** ва масабурохъ галаз мукъувай таниш хъана. Абурун устадвални пешекарвал А.Фарзалиеваз чешне хъана.

Жегъил актерди кинодин искусствода сад-садан гуьгъуьналлаз агалкъунар къазанмишзавай. 1957-йисуз адакай Ташкентда къиле феи Вириосоюздин кинофестивалдин лауреат хъана. Алатай асирдин 50-60-йисара Азербайжандин куьтура еримлу хъуник чехи пай кутур чи ватангъли куьтурадин министерстводи милли театр арадал гъун патал Кцлариз рекье тунач.

1963-йисуз Акбер Фарзалиеван алакьунар себеб яз Кцлара лезгийрин милли театр пайда хъана. Са йисни арадай тефенмаз театрди "Гуьлзада", "Дибироваз хъел къезва" тамашаяр къалурна. Азербай-

"Дуствилин тарсар" - несилрин къастар

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Дуьньядин халкъарин члаларин йикъахъ галаз алакьалу яз Махачкъалада "Дуствилин тарсар" лишандик кваз мярекат къиле фена. РД-дин милли политикадин министерстводин теклифдалди тешкилай гуьруьшда Дуствилин квалитизни, республикадин урус члаланни куьтурадин Центрадин векилри, вузрин студентри, мектебра келзавай аялри иштиракна.

"Инсаниятдин виридалайни зурба хазина куьтура я. Куьтурадин къилин уьлчме лагъайтла - члал. Чакай гъар сада хайи члалан важиблувал аннамишун лазим я. Дуьньяда ругуд агъурдав агакъна члалар ава. Дагъларин уьлкведа, официальный делилралди - 30. Асирралди дуствилелди яшамаш хъайи чи чехи бубайри- жуьреба-жуьре миллиетрин векилри, чал хейлин руьгъдин ивирагъа къарнава. Абуру хуьн ва чалай гуьгъуьна авай эвледрал саламатдиз агакъарун чи умуми везифа я. Эхиримжи йисара хейлин члалар миьхиз квахъзавайди фикирда къуна, 1991-йисуз ЮНЕСКО-ди Дуьньядин халкъарин диде члаларин югъ тайинардай къар къабулна. И сувар тешкилунин къилин макъсад хайи члалар хуьникай ва еримлу авуникай ибарат я. Ша чна и кардик чи пайни кутан, гъар сада диде члал чирин, ам рикелай алуд тийин", - лагъана Дуствилин квалитизни директордин заместитель **Георгий ГЪАРУНОВА** мярекат ачухдайла.

Дуствилин квалитизни къилин пешекар **Эльдар ОСМАНОВА** хайи члалари, милли адетри акъалтзавай несилар эдеблу ватанпересар яз тербияламишунин карда важиблу роль къугъваззавайдакай, дуствилин алакьаяр мягъкемарзавайдакай, куьтура еримлу ийизвайдакай суьгъбетна.

Гуьгъуьнлай Махачкъаладин мектебра келзавай аялри милли члаларал Дагъустандин литературадин классикрин яратмишунар келна. Виридалайни хъсандиз келайбурув Дуствилин квалитизни руководстводи дипломар вахкана.

Шаиррихъ галаз гуьруьш

Векил ТАРХАРОВ

Дуьньядин халкъарин члаларин йикъан сергъятра аваз и йикъара чи республикадин шегъеррани районра хейлин мярекатар къиле фена. И вакъиа Дербент шегъердин Дагъустандин халкъдин шаир Стал Сулейманан тварунихъ галай 21-нумрадин юкван мектебдани лайихлудаказ къейдна.

Хайи члалар хуьнин ва еримлу авунин мураддалди, муаллимар тир **Наида КЪАРАХАНОВАДИ**, **Назиля АГЪАБАЛАЕВАДИ**, **Наида ХАНОВАДИ**, **Залина МИСРИХАНОВАДИ**, **Индира АЛИЕВАДИ** мектебда шииратдин межлис тешкилнавай. Дагъустандин милли члаларин тарихдилай, важиблувилекай, успагъивилекай суьгъбетариз аялриз гзаф йисара чи газетдин хуси мухбир яз кваллахай тежрибалу журналист, шаир **Нариман КЪАРИБОВ**, табасаранрин шаир **Гуьлбике ОМАРОВА**, даргийрин шаир **Айишат КЪУРБАНОВА**, азербайжанрин шаир **Зейнаб ИБРАГЪИМХАЛИЛОВА** мугъман хъанвай. Абуру акъалтзавай несилриз диде члалав къайгъударвилелди эгечлуниз, халкъдин адетрал, къайдайрал амал авуниз эвер гана, шиирар келна.

Чпин нубатдай мектебда келзавай аялри мугъманриз савкъат яз вижевай концерт гъазурнавай: абуру тамамарай халкъдин маанияр, авур къуьлер гуьруьшдин мугъманри хушдиз къабулна. Мектебдин актовый залда тешкилнавай Дагъустандин халкъарин шаиррин ктабрин выставкади шииратдин межлис генани абурулу авуна.

Экологиядин форум: Ихтиярар, экономика, культура

Жасмина САИДОВА

24-февралдиз, Махачкъалада Дуствилдин Квале Дагъустан Республика патал важибула ва фадлай гуьлмишзавай мярекат - экологиядин форум - кьиле фена.

Мярекатда РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипова, Халкъдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидова, Гьукуматдин Председатель Абдусмад Гьамидова, экологиядин ва тебиатдин девлетар ишлемишунин рекъай федеральный ва региондин исполнительный властдин органрин векилри, республикадин муниципалитетрин, илимдин идарайрин, карханайрин ва тешкилатрин руководителри иштиракна.

Форумдин пленарный заседание "Дагъустандин экология - вилик финин рекъер" фильм кьалурнуилай башламишна. РД-дин тебиатдин ресурсрини экологиядин министрстводи газурнавай и фильмда республикадин экологиядин рекъай политика квекай ибарат ятла ва кьенин юкьуз вилик гьихтин месэляяр акъвазнаватла, абур гьялуни гьихтин рекъер аватла, гьадакай лагъанвай.

Сифте гаф рахайдалай ва экология хуьнин рекъе тафаватлу хьайибурув государстводин наградаяр вахкайдалай кьулухь республикадин Кьили мугьманриз гаф гана.

ИкI, форумдин иштиракчийриз ва вири дагъустанвийриз тебрикдин гафар тебиат ишлемишунин хиле гуьзчивалдай федеральный кьуллугьдин руководителдин заместители Амирхан Амирханова, В.И.Вернадскийдин тиварунихъ галай гьукуматдинди тушир фондунин президент Владимир Грачева, Вирироссиядин экологиядин рекъай общественный "Къацу Россия" гьерекатдин председатель Константин Курченкова лагъана.

Гуьгьунлай РД-дин тебиатдин ресурсрини экологиядин министр Набиюла Къарачаева республикада экологиядин жигьетдай кьватI хьанвай ва чарасуздака гьялна кланзавай месэлайриз талукь доклад авуна.

Тебиатдин ресурсар кьил-кьилеллаз ишлемишунин тежрибадикай, Дагъустан Республикадин экономика патал и хиле авай мумкинвилерикай биологиядин илимрин доктор, РФ-дин илимрин лайихлу деятель, ДГУ-дин экологиядинни дурумлудакай виликди финин Институтдин директор Гайирбек Абдургаьманова лагъана.

Куьруь докладар "Концерн КЭМЗ" ОАО-дин генеральный директор Ибрагим Агьматова, "Газпромтрансгаз Махачкъала" ООО-дин генеральный директор Керим Гьуьсейнова ва "Левашинский район" МО-дин кьил Мегьамедгьажи Мегьамедова авуна.

Пленарный заседание куьтягь хьайидалай кьулухь Дуствилдин Квалдин жуьреба-жуьре залра веревирдерин сессияр башламишна.

Квалахар гзаф ама

Гьахьлудаказ кьейдна кланда хьи, Дагъустан Республикада экологиядин месэляяр эхиримжи йисара, дугьриданни, хцидаказ акъвазнава. Гьелбетда, залан промышленностдин карханаяр республикада авач, амма экологиядиз, тебиатдиз инсанри - чакай гьар садагузвай зарар яваш-яваш а дережадиз акъатнава хьи, чарасуз ва тади гьалда серенжемар кьабул тавуртIа, пашман нетижайрал кьведа. И кардин асул себеб чахь культура тахьун, яни тебиатдив мукьаят-лудаказ эгечI тавун, жуван ватандин пакагьан йикъакай фикир тавун я лагьайтIа жеда.

И месэлядикай республикадин Кьил Рабдулатипова Халкъдин Собранидиз рекъе тур Чарчени лагъанай, форумдални кьейдна. "Сад тир улкве чкIайдалай инихъ алатай йисара Дагъустандин экологиядиз зурба зарар ганва, бязи чкайра гьатта экологиядин рекъай «чан хьунин» серенжемар кьиле тухудай игьтияж арадал атанва", - малумарна ада.

Дугьриданни, эхиримжи вахтара виле акъадай хьтин квалахар кьиле тухванва. Мисал яз, республикадин вири районра ва шегьерра недай суьрсетрин амуькаяр ва маса зирзбил лазим кьайдада терг авунихъ галаз алакьалу месэляяр иллаки хциз акъвазнавай. КьватIзавай зирзбил, иллаки шегьерра, кьерехриз тухуз гадарзавай, датIана кузвай. Махачкъаладин патав гвай дагьдин кланяй, гум кими тежез гзаф йисар тир. Медицинадин рекъай жезвай биологический амуькаяр, тебиат патал хаталу живе квай шейэр, батарейкаяр какатайвал гадарзавай. Гила и месэляяр гьялнава. ЯтIани, авуна кланзавай квалахар гьеле гзаф ама.

Сифтени-сифте ихтилат эхиримжи 15-20 йисан вахтунда михьиз терг хьунин сергьятдал агакьнавай Аджиди, Ак-Гель, Чехи ва Гьвечи Турали, Къарадин, Кьиблепатан Аграхан, Муравейник ва Сулакдин Бухта вирер, Тарки-Тау дагь, Эльтавдин там ва Нарын-кьеле экологиядин жигьетдай гуьнгуьна хтуникай физва.

Форумдин иштиракчийри кьейд авурвал, кьетIен кьалабулукь, виликдай хьиз, Каспий гьуьлуьн акваторийри кутазава. Ихьтин гьалар арадал атунин себеб гьуьлуьн кьережда саданни гуьзчивилик квачир чиркин чешмеяр гзаф хьунихъ галаз алакьалу я. Дагъустандин вацIарин гьаларни разивал ийиз жедай бур туш. Хьвадай цин еридини кьалабулукь кутазава. Эхиримжи йисара республикада цин гьамбарханаяр, абур алай чил гьилик авун патал махсусдаказ кьурурзавай дуьшуьшар аквазва.

Бинедилай дегишвилер туна кланзавай мад са месэла амуькаяр, зирзбил какатай чкайрал гадарунихъ галаз алакьалу я. Ам гьялуни гележегда агьалийрин сагьламвилдин гьал хьсанарунал, чилерин ери, бегьерлувал артухарунал гьиди.

Ихтияр авачир чкайрал ийизвай хьуртар терг авуни жигьетдайни кьенин юкьуз ийизвай квалахар бес кьадар нетижалуди туш. Анжах алай аямдин полигонар ва зирзбил чара ийидай комплексар эцигуни коммунальный майишатдин кьели зирзбил терг авуни месэла гьялдай мумкинвал гуда.

Дагъустандин иллаки чехи шегьерриз талукь мад са месэла эхиримжи йисара вилик акъатнава: республикада автомашинрин парк чехи ва идакь галаз алакьалу яз гьава чиркинар артух жезва. Идани агьалийрин сагьламвиле таьсирзава.

Тамар ва тарар атун тIал алай месэла яз амазма. Эхиримжи вахтара тамар ва паркара авай тарар законсуздака атIузвай дуьшуьшар неинки шегьерра, гьакI Дагъустандин тебиатдин кьетIендаказ хуьзвай мулкларини (ООПТ) гзаф хьанва.

Керпичрин производстводи, кьилди кьачуртIа, эцигунардай материал патал тебиатдиз зиян гуни-кайни лугьуз гзаф вахт я.

Региондин вири и месэляяр гьялуьн, экологиядин рекъай дурумлувал хвена виликди фин таъминарун патал сифтени-сифте государстводин ва чкадин самоуправленидин органри и рекъе квалахар сад-садахъ галаз сих алакьада аваз кьиле тухун, бизнесдин жавабдарвал кхажун, гражданилин обществоди экологиядин месэляяр гьялуьн карда активнидаказ иштиракун ва республикадин агьалияр тебиат хуьнин важибувили гьавурда тун лазим я, кьейдна форумдал рахай пешекарри.

Форумдин иштиракчийри экологиядин, тебиат хуьнин рекъе арадал атанвай месэляяр яргьал ве гьин тавуна гьялуьн патал кьарар кьабулна.

“Россельхознадзордин” ГУЬЗЧИВИЛИК

Земфира БАБАЕВА

Алатай гьафтеда РФ-дин “Россельхознадзордин” РД-да авай Управленидин конференц-залда фитосанитариядин ва ветеринариядин рекъай гуьзчивилин 2015-йисан нетижаяр кьуна. Конференциядин квалахда Управленидин руководителдин заместитель Заур КАРАЧАЕВА, карантиндин фитосанитариядин гуьзчивал тухузвай отделдин начальник Марина МУРСАЛОВАДИ, ветеринариядин рекъай гуьзчивалзавай отделдин начальник Руслан ОЗДЕМИРОВА, чилерал гуьзчивалдай отделдин начальник Иван КИРИЛЛОВА, республикадин СМИ-рин векилри иштиракна.

Малум тирвал, “Россельхознадзордин” кьилин везифа госсергьятдин Дагъустандин участокдилай гьизвай продукция ахтармишун, синих квай, зиянлу шейэр аваз хьайитIа, абур сергьятдилай кьенепатаз ахьай тавун я.

Управлениди таможенный, пограничный кьуллугьрихь, государстводин гуьзчивалдай маса идарайрихь галаз сих алакьада аваз тухузвай квалахдикай куьрелди ихтилат авурдалай гуьгьуьниз Заур Карачаева 2015-йисан гьахь-гьисабдин вахтунда гуьзчивилин 2400 серенжем кьиле тухвайдакай ва закон чIурай 1174 дуьшуьш дуьздак акъудайдакай, и серенжемрин нетижада абур административный рекъай 6 миллион манатдин жерме авурдакай ва адакай 3 миллионни 800 агьзур манат кьватI хьувурдакай лагъана.

- Закондин бинедаллаз кьетIендаказ гуьзчивал авуна кланзавай (подкарантинный) гьар са продуктдихь международный чешмедин фитосанитариядин сертификат хьун лазим я. Амма Россиядин сергьятдал управленидин работникри гуьзчивилин квалахар тухудайла, дуьзбурун жергеда кьалп сертификат тукьIурнавай продуктарни гьалтзава. Ихьтин квалахдиз рехь тагун патал пуд лагьай улквейри гузвай фитосанитариядин сертификат авторизация авуни система 2016-йисан 1-январдилай кардик акатнава, - кьейдна З.Карачаева. -Дагъустанда хуьруьн майишатдин чилер ишлемишунин, абурукай менфят кьачуни месэла хцидаказ акъвазнава. Санлай кьачурла, республикадин 5 миллион гектардин чилерикай 4,5 миллион га хуьруьн майишатдин бур я. “Россельхознадзордин” чалишмишвилерин нетижада 12 агьзур га чилер ишлемишунин кукхтуна.

Р.Оздемирован гафаралди, республикада гьайванрик акатзавай хаталу азарар - хиперин оспа ва нодулярный дерматит - кьведра дуьздак акъатна. Нетижада нодулярный дерматит азар акатай 1798 чехи карч алай гьайвандикай 172 терг хьана.

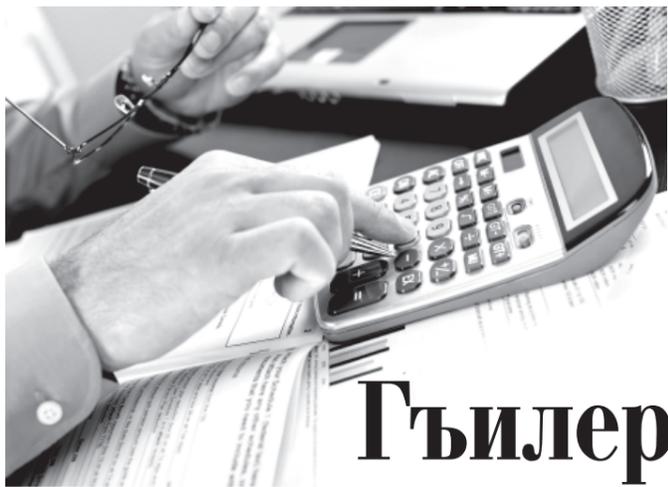
Недай хьвадай шейэрал кьели гуьзчивал авунилай чи агьалийрин сагьламвал аслу жезва. Ахтармиш тавунвай, ветеринариядин талукь документар авачир сергьятдикай инсанрик ва гьайванрик жуьреба-жуьре азарар акатун мумкин я. Синих квай продукция майдандиз акъатайла, ведомстводин кьуллугьчийри актар ва талукь чарар кхьизва. Кьилинди, ерисуз продукция республикадиз ва Россиядин Федерациядиз ахьайзава, ам элкьIурна атай патахъ рекъе хузава, алава хьуьна ада.

М.Мурсаловади кьейд авурвал, отделдин кьилин везифа государственной сергьятдин Дагъустандин участокдилай гьизвай импортдин продукциядин фитосанитариядин гьалар тамамвилелди ахтармишун я. Карантиндин фитосанитариядин гуьзчивал тухузвай отделди Россиядин фитосанитариядин истемисунрал амал тийизвай, Азербайжандайни Ирандай гьанвай 721 агьзурни 379 тонн продукция сергьятдилай ахьайнач. Россиядин сергьятдал квалахзавай пешекарри Туркиядай, Азербайжандай ва Ирандай кьезвай продукциядал кьетIендиз гуьзчивалзава. ЯтIани Азербайжандин патай кьезвай агьалияр сумкайра, пакетра аваз продуктар гьиз алахьзава. И парарик ветеринариядин фитосанитариядин экспертиза тавунвай, и жигьетдай талукь документар авачир малдарвилдин продукция кумуькун давам жезва. ЯтIани алатай йисуз гьа ихьтин 56 дуьшуьш пешекарри дуьздак акъудна, абурун вилик пад кьуна.

И.Кириллова малумаривал, чилерал гуьзчивал авуни рекъай тухвай серенжемрин нетижада 2 миллион гектар хуьруьн майишатдин чилер ахтармишна, ишлемиш тийизвай 4454 га чил, 1,89 га зирзбилрин майданар дуьздак акъатна. 30 процент никлер ишлемиш тийиз гадарнава. ХьуьтIуьз гьайванар хуьзвай чIурурал гзаф пар ала, яни анра пуд-кьуд сеферда артух папагар хуьзва. Нетижада и чилер хкатзава, чIур жезва. Гьа са вахтунда республикадин гатун ййлахрин 62 процент ишлемишзавач. И кардиз рехь гана кландач.

Пресс-конференциядин иштиракчийри гьакIни республикадин кьенепатаз продукция гьунин ва анай кьецепатаз тухунин (импорт, экспорт), санкциядик акатай продукция тергдай майданар тайинаруни месэлайрални кьватI хьанвайбурун фикир желбна. Малум хьайивал, сергьятдилай гьизвай кьадагьа алай продукция тергдай чкаяр Дербент, Мегьарамдуьруьн, Къарабудахкент районра кардик кутунва. Кьейдна кланда, икьван чIавалди а майданар зирзбил гадарзавай чкаяр тир.

“Россельхознадзордин” работникри журналистрин са жерге суалризни жавабар гана.

Жасмина САИДОВА

Гьар са уьлкведин бюджет ацурзавай асул чешме налогар я. Налогрин система - им уьлкведин мулкунал яшамш жезвай агьалийривай ва карханайривай тайинарнай жуьреда кватлзавай налогрин, кирийрин ва маса пуларин, гьакни и кар кьилиз акьудзавай кьайдайрин кватлал я. И кьурулуш кьайдада хьунилай уьлкведин экономикадин "сагьламвал" аслу жезва. Образование, здравоохранение, государстводин хатасузвал хуьн, кьайдаяр хуьдай органрин кваллах, социальный кумекар ва ик мад - уьлкведин вири жемьтдиз талукьбур тир и хилери нетижалудаказ кваллахун патал государстводин "киседа" бес кьадар пулни хьана кьанда.

Сад-масадалай аслу я

Инсаниятдин тарихдиз вил вегьейла малум жезвайвал, са государствовайни налогар галачиз кьил хуьз хьанач. Амма и рекьяй хьанвай тежрибади налогар илитунин кардал амалзавай асул инанмишвални арадал гьана лагьайтла жеда: "Кьизилдин какаяр хазвай верч туклуна виже кьведач". Масакла лагьайтла, государстводин финансар гьикьван чуру гьалда аватлани, адан игьтияжар гьикьван екебур ятлани, налогри абур гузвай ксарин майишатдин кваллахдиз интерес квадарун лазим туш. Ихтин фикрдал американи экономист Артур Лаффер гьеле алай асирдин эхирра кьиле тухвай ахтармишунрин нетижада атанай. Ада карханайрал илитзавай налогринни государстводин кьазанжийрин арада аслувай авайди тестикьярна. Жуьреба-жуьре уьлквейрин статистикадин делилар гьилелай авурдалай кьулхь ада нетижа кхудна: налогрин ставка (агьалиди гун лазим тир налогдин кьадар) агьузари производстводин виниз фин ва, талукь яз, налогрин база гегьеншарун патал кьулай шартлар тешкилзава.

Эхь, дугьриданни, уьлкведин финансар хьсан гьалда авачирла, налогрин ставкакар хьажуни са кьадар вахтунда кватлзавай пулуни кьадарни гзаф хьунал, и кар давамаруни производстводин кваллах кватунал гьида (гьикл лагьайтла, кьазанжийрин чехи пай государстводин бюджетдиз рекье туна клан жеда), илимдинни техникадин прогресс, экономикади виликди гьерека-тун яшарда, нетижата бюджетдиз кьезвай налогдин кьадар агьузарда. Амма, им налогдин ставка гьикьван тлимилди

Гьилер авадарна акьваздай вахт туш

хьайитла, гьакьван уьлкве патал хьсан я лагьай члал туш - налогдин кьадар лап агьузди хьунини пашман нетижадал - бюджетда пул бес тахьунал гьида.

Гьаниз килигна, пешекарри кьейдзавайвал, алай аямдин налогрин системада налогдин ставкадин кьадар ам гузвай касдин мумкинвиле килигна тайинарун, налогар гудай кьайда асантди ва кьулайди хьун, налогрин системади агьалийрин шаклувиле чка тун тавун (вахтунда налогар тугун зарарлу хьун) ва налогрин система кьезилди, мукьвал-мукьвал дегеш жезвай общественно-политический игьтияжрихь галаз фад кьадайди хьун лазим я.

Россиядин налогрин кьурулуш авай гьалдик рахайтла, пешекарри кьейдзавайвал, алай вахтунда и хиле гьалар муракаб-бур хьанва. Са патахьай, уьлкведа кризисдин таьсирдик кваз гьевчи ва юкьван карчивал (экономикадин месэляяр кьил-кьилеллаз гьалзавай уьлквейра асул фикир гьа и жуьрейрин бизнесдиз гузва) лап четин гьалдиз атанва. И гьерека гьеле 2014-йисан эхирра "чулав саласадиз" пул кьиметдай аватунилай башламиш хьанай. 2015-йисан сифте кьилий, кьилди кьачуртла, Дагьустан Республикада, кьилдин карчийр патал "К2" коэффицентдин кьадар хьажуни гьакни еке наразивилер ва карчивал "хьендик" экечиз чалишмиш хьуни гьиссер арадал гьана.

Мукьвал патахьай, уьлкведин экономика кьецепатан уьлквейри кьабулай серенжемрин нетижада садлагьана агьуз физ башламишнава ва и кар давам жезва. Гьаниз килигна, гьелбетда, государстводи хаталу гьалдиз атанвай бюджет ацурун патал адан асул чешмеяр - налогар хьажун ва я абур кватлунин кьайда дегешарун кьарардиз кьачунва. Инал кьейдна кьанда хьи, налогрин системада дегешвилер датлана жезвайди я, амма кризисдин шартлара, гьаклани четин гьалда авай девирда, и дегешвилери карчийр са кьадардин пашманарнава лагьайтла жеда.

Цийивилер, дегешвилер

2016-йисан 1-февралдидлай РФ-дин налогрин законодательствода карчийр патал агьадихь галай дегешвилер хьанва.

1. Налогрин кодексдик НДСЛ-диз талукь 30 дегешвал кутунва. Карчийр патал виридалайни важиблуди НДСЛ-дин (налог на доходы физических лиц) гьахь-гьисаб икьван члалди

авайвал йиса садра ваь, кьуд сеферда вахуниз талукьди я. Эгер компанияда 25 касдилай тлимил кьуллугьчийр аватла, гьахь-гьисаб чарарал алаз агакьардай (адалай вилик -10 кас) ихтияр ава. Налогрин органди гьавурда турвал, гьар пуд вацра гьахь-гьисабар агакьаруни бюджетдиз НДСЛ ганвани, ганвачни тайинариз ва талукь яз, нетижалудаказ жермеяр, пеняяр илитиз кумекда.

2. 2016-йисан 1-апрелдидлай

башламишна, Пенсионный фондуниз делилар икьван члалди авайвал кварталда са сеферда ваь, гьар вацра агакьарун лазим я. Гьисабунар ийизвай гьар вацран гьуьгуьналлай вацран 10 лагьай югь алуькьдалди ПФР-диз тамам делилар рекье тун чарасуз жеда.

"И дегешвилери экономикадин ва налогрин рекьяй карханайрал алай пар мадни заланарзава - ина налогрин декларацийрин ва гьахь-гьисабрин кьадар зурбади я", - лугьзва Аудит эксперт фирмадин консультант Елена Ивлевади. Адан гафаралди, гила карчийри бухгалтериядин кваллах артухаруниз ва алава тир программариз ийизвай харжийр са кьадардин хьажзава.

3. Статистикадин рекьяй гьахь-гьисаб бухгалтеринни карчийрин гьамишан кьилин тлал я. Федеральний статистикадин формарин кьадар 300-далай алатнава (финансрин, кьуллугьчийрин кьадардин ва мажирин кьадардин, абурун алава тир образованидин ва ик мад гьакьиндай), абуркай гьихтин делилар ва мус агакьарна кланзаватла, гьадай кьил акьудун бязи вахтара четин кар жезва, гьавурда твазва Е.Ивлевади. Амма цийи законди и кардик гьерека кутада - вахтунда ва кьайдада аваз делилар агакьар тавунай жермедин кьадар гила карханаяр патал 20-70 агьзур манат (икьван члалди 5-7 агьзур тир) жеда. Мад сеферда гьалат хьайитла, - 100-150 агьзур манат.

4. 2016-йисан 1-январдидлай паталай желбзавай зегьметдал (аутстаффинг) кьадагьа эцигнава. Гила персоналдалди таьминаруни кьуллугь анжах кьве жуьре компанияривай таммариз жеда. Сад лагьайди, - Роструда аккредитация авунвай государстводинбур тушир зегьметдалди таьминардай агентстворивай. Абурун уставной капиталдин кьадар 1 миллион манатдидлай тлимил хьана виже кьведач, руководителдихь кьилин образование ва и хиле кваллахунин тежриба хьана кьанда. Кьвед лагьайди, кьуллугьчийр рекье твазвай организациядихь галаз акционервилер икьрарар кутлуннавай компанияр.

5. Карханаяр государстводин регистрация авунин - ЕГРЮЛ - кваллахни гила авайдалай муракабди жеда. Дегешвилери регистрация ийидайла агакьарзавай делилар гьахьлур хьунал гьун лазим я, гьисабзава пешекарри.

Мукьвара компания регистрация авунин адетдин кваллах четиндиказ кьилиз акьуддай, ба-

гьаз акьваздай, а кьил гьикл жеда-тла лугьуз тежедай ва уголовный жавабдарвилеиз чуьгунин хаталувал авай кардиз элкьведа, гьисабзава юристри.

6. Эменнидидлай налогунин кьайда дегеш хьанва. 2016-йисан 1-январдидлай эменнидидлай кьачузвай налогдин база кадастрдин кьимет яз гьисабзава.

Амма, кьейдна кьанда хьи, алай йисан 1-январдидлай карчийр патал "хьсан" дегешвилерни кьуватда гьатнава. Мисал яз, Фе-

деральный властди регионрин властриз кьезил системадал бинеламш яз гузвай налогдин ставка тлимилардай ихтияр ганва.

Мад са цийивал - 2016-йисан 1-январдидлай государстводи гьевчи карчивал налогрин кьурулушдиз талукь тушир ва пландин бинедаллаз кьиле тухузвай са жерге ахтармишунрикай азаднава. Тамам делилар www.nalog.ru жагьида.

Мумкинвилер авазва

2014-йисан декабрдиз Федеральний Собранидиз рекье тур Чарче РФ-дин Президент Владимир Путин карчивиле алай налогрин пар кьезиларун патал 4 йисан мораторий (кьадагьа) кардик кутун лазим тирдакь лагьанай. Дугьриданни, гьевчи ва юкьван карчивили, (алуькьнавай кризисди гьевчи ва юкьван карчивилиз виридалайни еке басрух гузва: муьштерийрин мумкинвилер агьуз аватнава, кьецепатан уьлквейрай шей гьун доллар хьаж хьуниди, хийирлу яз амач, кархана гегьеншарун патал кредит кьачузни жезвач) гьи уьлкведин экономика кьачуртлани, важиблу роль кьугьвазва. Мисал яз, США-да гьевчи карчивал (уьлкведин 90% карханаяр) кваллахдин цийи чкайралди, инновационный продуктдалди таьминарзавай ва США-ди кьецепатан уьлквейриз маса гузвай кьудай са пай суьрсет гьасилзавай чешме я. Уьлкведа экономикадин 1200 хилез талукь яз гьевчи карчивилин стандартар гьазурнава, уьлкведин ВВП-да гьевчи карчивилин пай 49 процентдив агакьзава. Чехи пай карханаяр и хиле хизанринбур я. Кьвед лагьай гужлу экономика тир Китайдани гьевчи карханайри еке кваллахар ийизва. Ина гьевчи ва юкьван карчивал гьеле 1970-йисара арадал атанва ва икьван члалди ам экономика виликди ялзавай гужлу хилерикай сад я.

Россияда гьевчи ва юкьван карчивили уьлкведин экономикадик кутузвай пай са кьадар тлимил я - ВВП-дин 21%. Гьа са вахтунда, Виридуьньядин банкунин докладда кьалурнавайвал, Россияда бизнес кьиле тухунин шартлар хьсанарун патал вири мумкинвилер ава. И мумкинвилерикай менфят кьачудай вахт исятда алуькьнава. Гьилер авадарна акьвазна виже кьведач. Четинвилериз килигна, эгер кваллах давам тавуртла, гьаклани муракаббур тир гьалар мадни четин хьуни мумкинвал екеди я - паталай ата-на, фу гудай кас жедач кьван.

Суал-жаваб

"За жуван кваллин патав гьай чилелай налог гьамиша ва вахт-вахтунда гуз хьайиди я. Советрин девирда и налог за гьич гьис-сзавачир, гьикл лагьайтла ам лап гьевчиди тир. Гила, эхиримжи йисара и налогди "класиз" башламишнава лагьайтла жеда, вучиз лагьайтла, чи районда ам саки гьар йисуз хьажзава. Вучиз икля?"

А.ГЬАЖИМУРАДОВ,
Мегьарамдхуьруьн райондин
Муьгьверганрин хуьр".

Суалдиз жаваб Федеральний налоговый кьуллугьдин Дагьустан Республикада авай Управленидин отделдин начальник Багьаудин АЛИЕВА гузва.

- Советрин девирда чилелай налог кьачудайла, чилин участокдин майдан гьисабда кьазвай. Налогдин ставкани Дагьустан Республикади - Россиядин Федерациядин субъектди - тайинарнай кьадарда жезвай. Гила лагьайтла, налогдин кьадар гьисабдайла, чилин кадастровый кьимет фикрда кьазва. Налогдин ставкани гила чкадин властдин органри тайинарзава.

Чилелай кьачузвай налогдин кьадар виниз хьуниз таьсирзавай асул делилар чилин участокдин кадастрдин кьимет ва налогдин ставкадин кьадар я. Кадастрдин кьимет федеральный ва субъектин законри тайинарзава, налогдин ставкадин кьадар - чкадин, яни районрин властдин органрин кьарралди.

1998-йисан 29-июлдиз кьабулай Федеральний закондин (№ 135-ФЗ) 24.12. статьядал асаслу яз, государстводин кадастрдин рекьяй кьимет тайинаруни кваллах ам эхиримжи сеферда тайинарнай йикьалай инихь пуд йисалай са сефердидлай мукьвал тушиз ва вад йисалай са сефердидлай яргьал тушиз кьиле тухун лазим я. Талукь яз, чилерин налогдин кьадар пуд йисалай са сеферда (идалай фад ваь) дегеш хьун лазим я, гьелбетда, эгер чкадин властдин органри идалай вилик тайинарнай налогдин ставка дегешарзавачтла.

Икль, эгер Мегьарамдхуьруьн районда налогдин кьадар гьар йисуз хьаж жезватла, им чкадин властди хьуси кьарралди ва Налогрин кодексда кьалурнавай сергьятра аваз, налогдин ставкадин кьадар хьажзава лагьай члал жезва.

Инал кьейд ийин, 2000-2015-йисарин девирда республикада чилериз кадарстрдин кьимет гунин кваллах 5 сеферда кьиле тухвана ва гьар сеферда и кьимет хьаж хьана. Эхиримжи сеферда республикада чилерин участокрин кадастрдин кьимет РД-дин Гьукуматди 2013-йисан 31-январдиз кьабулай кьарардалди тестикьярнай. И кьарардал асаслу яз, чилерин кадастрдин кьимет са шумуд сеферда (3-5) хьаж хьана, талукь яз, чилерин налогдин кьадарни виниз фена.

Чилерин налог чкайрин бюджет таьминарзавай асул чешмейрикай сад я, гьаниз килигна, кьвердавай артух жезвай харжийр ацурун патал чкайрин власт и налогдин кьадар хьажиз чалишмиш жезва.

УВО-дин работникар гъамиша уях я

Эменни хуьнин къаравулда

Алаудин ГЪАМИДОВ

ИМУКЪВАРА зун къуллугъдин везифа килиз акъудунин мураддалди Дагъустан Республикадин УМВД-дин патав гвай ведомствондини тушир охранин управленидиз фенвай. "Начальник азарлу я, адан заместитель чкадал ала, ша буюр", - лагъана заз дежурныйди.

Кабинетдиз гъахайла, столдихъ, вилик "Лезги газетдин" 4-5-нумраярни кваз, милициядин полковник, чи ватанэгъли **Фикрет Дашдемирович ПУЛАТОВ** ацукънавай. Хвашбеш авурдалай гуьгъуьниз ада заз "ЛГ"-дин алай йисан тираж артух хуьнихъ галаз алакьалу яз вичин шадвални къалурна...

- Я Алаудин стха, бес жуван багъри газет чна кхьин тавурла, ам ни кхьирай?! Идарада авай лезгийри ам гъу йисуз кхьизвайди я, идалайни гъейри, зи уьмуьрдин юлдаш шегъердин школада лезги члалан ва литературадин тарсар гузвай муаллим я, адан гъилени гъамиша жуван милли газет жезва...

■ **Фикрет Дашдемирович, эвелни-эвел ведомствонинди тушир охранин къуллугъдин тарихдикай лагъанайтла, пис жедачир.**

- Башуьсте! Ведомствонинди тушир охранин Россиядин Федерациядин кьенепатан крарин министерствонин къурулушда жегъил къуллугърикай сад я. Ам 1952-йисуз СССР-дин Министрин Советдин кьарардалди тешкилна. Сифтедай ам санлай къачурла пенсионерикай ибарат къаравулвилдин къуллугъ тир...

Дагъустан Республикада ведомствонинди тушир охранин къуллугъ 1953-йисуз арадал атана. Сад лагъай ОВО Махачкъалада Ушакован тварунихъ галай кучеда тешкилна. Гъамни пенсионерикай ибарат къаравулвилдин къуллугъ тир. Махачкъала шегъердин милициядин отделдин патав гвай ОВО-дин сад лагъай начальниквиле Советрин Союздин Игит, милициядин капитан **Федор СЕЛИВАНТЬЕВ** тайнаарнай. Ам и къуллугъдал 1964-йисалди хъана...

1965-йисуз Дагъустандин Министрин Советди государствонин объекттар ведомствонинди тушир охранин вахкунин гъакъиндай къарар къабулна. Гъа вахтунда а къуллугъ кьиле тухунин къайдаяр дегишарунин месэла вилик акъвазна. Стационарный поста-рилай санай-санит физ гуьзчивалдай къуллугъ тешкилуни чарасузвал арадал атана. И мураддалди мотомашрутар туьлуьрна ва и къвалах кьиле тухун патал коляскаяр галай ИЖ маркадин пуд мотоциклет къачуна. Абу-рал алаз кар чидай инспекторри шегъердал цар илитиз башламышна. Гуьгъуьнлай охранин сигнализациядин техникадин такъатар пайда хъана. Абурукай менфят къачуна, 1964-йисуз Дагъустан Республикадин руководителрин анжах пуд квартира хуьзвай. Амма авай са "Москвичда" аваз гъарайдин сигналрин гуьгъуьниз объектрин охранин бригадаяр ва начальникникар физвай. Къуд йисан вахтунда центральный охранин пунктари хуьзвай объектрин къадар 10 сеферда артух хъана.

1992-йисуз Россиядин Федерациядин Гьукуматдин махсус кьарардин бинедаллаз (№589) "РФ-дин кьенепатан крарин органрин патарив гвай ведомствонинди тушир охранин положение" тестикъарна. МВД-дин маса къуллугърив гекъйгайла, адан килин тафаватлувал а кардикай ибарат тир хьи, дуьньяда вичиз тай авачир жуьреда ада вичи-вич таъминарзавай, яни, лугъудайвал, михъиз хозрасчетдал элячйнавай. Гъа са вахтунда хуси охранин къурулушрилай тафаватлу яз ада вич тахсирлу яз арадал атай чуньхунрай материалый жавабдарвал члугъазвай.

Государствонин организация яз, ада лажим тир материалый-технический такъатаралди вичи-вич таъминарзавай. Вични бюджетдик са зеррени пай квачиз, анжах эменни хуьнин гъакъиндай икьарар кутлунна, абур кьилиз акъудунай къевезвай такъатрин гьисабдай.

■ **Алай вахтунда куь къуллугъдин гьалар гьихътинбуьр я, иллаки такъатриз талукъ яз?**

КУЪРУЪ КЪЕЙД.
Фикрет Дашдемирович ПУЛАТОВ 1958-йисан 27-февралдиз Мегъарамд-хуьруьн райондин Шелегуьнрин хуьре диедиз хъана. Мегъарамдхуьре юкьван школа, Махачкъалада хуьруьн майишатдин институт акъалтарна. Воронежда Россиядин МВД-дин институтда махсус образование къачуна. 1980-йисалай инихъ кьенепатан крарин органри Къвалахзава. Сифте камар Махачкъалада ППС-да (патрульно-постовая служба) къачуна. 1989-йисуз меркездин ОВО-да (отдел вневедомственной охраны) ам взводдин командирвилелай УВО-дин начальникдин заместителвилел къван хкаж хъана. "Милициядин отличник" знакин, "ОВД-да гъакъисагъвилелди къуллугъ авунай" 1,2,3-дережайрин, "Къуллугъда тафаватлу хуьнай", "Буржидиз вафалувилай" ва маса медалрин иеси тир ам Россиядин ва Дагъустан Республикадин кьенепатан крарин министрствонин гьуьрметдин грамотайрин сагъибни я.

Вафалу уьмуьрдин юлдашиди полковникдиз пуд хва багъишна. Абурукай къвед бубадин гелеваз физва (къайдаяр хуьдай органри къуллугъзава), пуд лагъайди карчивилел машгъл я.

- За винидихъ лагъайвал, чун хозрасчетдал алай, бюджетдай са кепекни пул гун тийизвай идарайрикай тир. Чна пул агъалийриз, объектриз къуллугъяр авуналди къазанмишзавай. Амма 2004-йисалай чун федеральный бюджетдал алуднава. Четинвилер амач, вири месэляяр гьукуматди гьалзава.

Къе ведомствонинди тушир охранин Россиядин МВД-дин къурулушда члехибурукай - 250 агъзур касдикай ибарат къуллугъ я. Гъа жергедай яз Дагъустан Республикада эменни хуьнин къаравулда 2700 кас гъамиша уях яз акъвазнава. Гъа ик, ведомствонинди тушир охранин къуллугъди юридический ва физический ксарихъ галаз махсус икьарар кутлунунин бинедаллаз къе объектрин ва граждандрин эменнидин хатасузвал хуьнихъ галаз алакьалу вири жуьредин месэляяр гьалзава. Ведомствонинди тушир маса къуллугърихъ галаз сад хъиз, милициядиз талукъ вири везифаяр кьилиз акъудзава. Идалайни гъейри, тахсиркарвилер дуьздак акъудунал машгъл жезвай МВД-дин маса къурулушрилай тафаватлу яз ведомствонинди тушир охранин тахсиркарвилерин вилик падни къазвай ва профилактика тухузвай тек къуллугъ я.

Чна хуьзвай 2900-далай виниз объектрани квартирайра чуньхунриз рехъ гузвач. Идалайни гъейри, ведомствонинди тушир охранин подразделенийрин къуллугъчийри суткада кьилиз-кьилиз дежурство тухузвай дестейрин жергеда аваз тахсиркарвилер гъиле-гъилди дуьздак акъудунин карда активвилелди иштиракзава. А дестейр объектдал ва я къвализ хабар атанмазди тади гьалда рекъе гьатзава. Ик, 2015-йисуз абур 356 тахсиркарвал дуьздак акъуднава. Шак физвай 46 кас кьуна дустагънава, 1750 кас административный рекъий жавабдарвилелди члугуна. "Розыск" операцияда иштирак авунал-

ди, дуьздак акъудиз тахъанвай тахсиркарвилерин розыскда авайбурун гъакъиндай агъакъай малуматрин бинедаллаз шак физвай чкаяр элкьуьрна кьуна, 1200 кас авай чкаяр ахтармишна. Кьиле тухвай тади серенжемрин нетижанда УВО-дин къуллугъчийрин иштираквални аваз розыскда авай 20 кас кьуна.

Ведомствонинди тушир охранин управление 10 подразделенидикай ибарат я.

Гъа ик, Махачкъала, Избербаш, Дербент, Къизляр, Хасавюрт, Къизилюрт, Буйнакс шегъеррин, Леваша, Дербент ва маса РОВД-рин кьенепатан крарин отделрин патарив чи ОВО-яр кардик ква. Идалайни гъейри, кьилдин къве батальонди банкар ва госвластдин объекттар хуьзва.

Санлай и подразделенийрин къуватралди агъалийрин 1300 квартира ва 1600 объект, гъа жергедай яз 168 лап къетген важиблу объекттар хуьзва. Абурун жергедик жуьреба-жуьре банкар, багъа металллар ва къванер хуьзвай чкаяр, наркотикрин такъатар, яракъяр ва боеприпасар, пулунин такъатар авай чкаяр акатзава. Гъак базарар, автостоянкаяр, терристориталин ва диверсиядин акттар тешкилунин хаталувал авай объекттарни чи къуллугъди хуьзва.

■ **Куь къуллугъдин диб централизованный охранин пунктарикай ибарат я лугъзува. Им вуч лагъай члал я?**

- Им ак, лагъай члал я хьи, хуьзвай объектдал ва я къвалера (патарив) милициядин къуллугъчийр алачир вахтунда абур саламатвал санлай техникадин такъатрин гуьзчивилел жезва. Анрай махсус сигнал атанмазди ахтин объектдал ва я квартирадиз тахсиркарвал къадай, яракъламыш хъанвай полициядин десте (3 касдилай тимилай тушиз) рекъе гьатзава.

■ **Фикрет Дашдемирович, куь къуллугъяр багъабур яни? Са къвале куь тадаракар кардик кутун кьвай акъвазнава? Абонентди са вацра гьикъван пул гана къанзава?**

- Са къвалан квартира техникадин тадаракаралди тадаракламишун 5000-10000, къве къвалинди - 10000-15000, пуд къвалинди - 15000-20000 манатдай акъвазнава. Къиметарни анра кардик кутузвай тадаракрин еридилай, мадни дуьз лугъун хъайитла, абурун модификациядиле аслу жезва. Гъа вацра гана къанзавай абонплатадикай рахайитла, са квартира хуьн ПЦО-диз (пулт централизованной охраны) 1000 манатдай акъвазнава, чна адан иесидивай къачузвайди анжах 250 манат я. Гъа са вахтунда Ватандин Члехи дьаведин иштиракчийриз ва инвалидриз хейлин кьезилвилер гузва.

■ **Куьне ийизвай къуллугърикай хъсанбуьр, иллаки къулайбуьр гьибур яз гьисабзава? Агъалийри гьибуредикай гзаф менфят къачузвай?**

- Эхиримжи вахтара агъалийри полициядиз тади гьалда хабар гудай кнопкадикай гзаф менфят къачузва. Ам кьерехдин ксариз акван тийидай, къвалин иесидиз къулай чкадал эцигзава. Гъа ик, хаталувал арадал атай дуьшуьшра а кнопкадал тлуб илисай 3-5 декьикадиле автоматралди яракъламыш хъанвай полициядин десте чкадал агъакъваза. Алай вахтунда чаз члийи жуьредин, мадни къулай тадаракар - "радионопка" гудай мумкинвал ава. Брелокдин жуьредин адакай 200 метрдин мензилдай менфят къачудай мумкинвал жезва, яни къачагърал ва я угърийрал къвалин иеси гьятра, винидихъ лагъанвай мензил аваз патарив къапа-къап гьалтна, ам къалабулухрик акатиз, гьужум ийиз хъайитла, адавай чинеба, са ван-сесни авачиз, радионопкадал ва я мобильный телефондин кнопкадал тлуб илисиз жеда. Адан сигнал садлагъана ПЦО-диз физва. Адан гъарайдиз, къачагъриз хабарни авачиз, полициядин десте тади гьалда къведа. Ихътин жуьредин тадаракар кардик кутунай 4 агъзур манатдиле са тимилай гзаф къачузва.

Гъа са вахтунда вацра гузвай пулунин къадар дегиш жезвач, яни 300 манат яз амукъзава. Амма юридический къурулушри вацра 1500-2000 манат гун лажим я

■ **Маракьлу суьгьбетдай чухсагъл!**
- Вунни сагърай, чи багъри "Лезги газетдихъ" агалкьунар хуьрай!

Наркоконтролдин материалрай

Наркотикар вахчуна

Нурдин РАШИДОВ

Дагъустандин наркоконтролдин къуллугъчийри алатай йисуз законсуз оборотдай 323,2 килограмм наркотикар вахчуна. Им 2014-йисандалай 58,3 процентдин гзаф вахчуна лагъай члал я. И делилар Россиядин ФСКН-дин Дагъустанда авай Управленидин начальник, полициядин генерал-майор **Энрик МУСЛИМОВА** Россиядин ФСКН-дин кеферпатанни къиблепатан ва Крымдин Федеральный органрин территориальный видеоконференциядал гъанвайбуьр я.

- 2015-йисуз, - лагъана Дагъустандин кьилин наркополицейскийди тешкилла тахсиркар 8 дестедин вилик пад кьуна (абуркай 7 спайсдихъ галаз алакьалубуьр тир), 26 кас иштиракчийр уголовный рекъий жавабдарвилелди члугуна, 101 тахсиркарвал регистрация авуна, 1 миллионни 350 агъзур манатдин шейэрал къадагъа эцигна (арест). Энрик Муслимова санлай СКФО-диз талукъ тир важиблу месэладикай - "аптекайрин наркоманидикайни" лагъана. 2015-йисуз УФСКН-дин къуллугъчийри законодательстводи маса гун тимилярнавай дарманрин препараттар ахъаюниз, маса гуниз талукъ язни ахтармишунар кьиле тухвана. "Алатай йисуз рейдрин 45 серенжем кьиле тухвана, 128 аптека ахтармишна, фармацевтивилдин къвалахда гуьзчивал тухун яз Хасавюртдани Дербентда махсус серенжемар кьиле тухвана. Абурун нетижанда 77 аптека ахтармишна, абуркай 26 аптека авай кимивилер дуьздак акъудна, 12 миллион манатдин дарманрин препараттар авай 128 шешел вахчуна", - кьейдна ада.

Видеоконференциядин эхирдай Россиядин ФСКН-дин территориальный органрин начальникри чпин къвалахдин тежрибадикай лагъана ва гележегда наркобизнесдихъ галаз женг члугвадай рекъер тайнаарна.

9 йис кар гана

Алатай йисан июлдиз Махачкъала шегъердин агъали Абакарова вичин таниш касдиз 0,047 грамм "спайс" законсуздак маса гана. Амай пай (0,675 грамм) вичи ишлемишун патал къвале хвена.

Нетижанда адалай РФ-дин УК-дин 228 (гзаф къадарда аваз наркотикрин такъатар маса къачун ва хуьн) ва гъа и статьядин 3-паюнни (наркотикрин такъатар законсуздак маса гун) бинедаллаз уголовный дело къарагъарна. Адаз Махачкъаладин Кировский райсуд килигна ва тахсирлу ийизвайдаз, 9 йис клеви режимдин кар гунин, азадвилекай магърум авунин приговор акъудна.

Законсуз ниятдай - дустагъдиз

Къизлярдин агъали Мегъамедован рикле члур хиялар гьатна. Гъа ик ада къецепатан уьлкведин законсуз тешкилатрик экечлун кьетина. Гъа ихътин ният авуна, ам Россиядин территориядиле элячйна, къецепатан уьлкведиз фена. Хъанач, алатай йисан августдин вацра ам, чинеба часпаррилай элячлдайла Туьркияда кьуна, Россиядиз рекъе хтуна. Гъа ик адан члур ният кьилиз акъатнач. Къизляр шегъердин судди РФ-дин УК-дин 208-статьядин бинедаллаз ам тахсирлу авуна ва адаз 3 йисни 9 вацран кар атана.

Ахцегъай хабарар

Кваллахдал закондихъ галаз
къадайвал таъминарин

Гъазурайди - Нурдин РАШИДОВ

И мукъвара Ахцегъ райондин администрацияда анин экономикадин отделдин начальник **Р.К.ЭФЕНДИЕВАН** регъбервилек кваз совещание кыле фена. Анал агъалияр кваллахдал закондихъ галаз къадайвал таъминарунин месэладиз килигна.

Совещанидин кваллахда "Ахтынский район" МР-дин кыл **О.М.АБДУЛКЕРИМОВА**, адан заместитель **М.Х.ГЪАНИЕВА** РД-дин экономикадин ва территориальный рекъай вилик тухунин министерстводин социальный политикадин ва экономикадин рекъай санал кваллахунин Управленидин консультант **З.Р.РАМАЗАНОВАДИ**, райондин хуьрерин поселенийрин кылерин ва масабур уштиракна.

Мярекат ачухай Р.Эфендиева кватл хъанвай-бурухъ галаз З.Рамазанова танишарна.

Ахпа Р.Эфендиева гъалзавай месэладиз талукъ яз районда авай гъаларикай ва а кваллахда къайда тун патал тухузвай серенжемрикай, конвертра аваз гузвай ("шутьру") мажбурикай лагъана.

- Конвертра аваз пул гунин месэла алай, улкведа экономикадиз ва финансриз талукъ яз кризис арадал атанвай вахтунда, лап хидаказ акъвазнава, - лагъана Зумрият Рамазановади. - Арадал атанвай гъалар са бубат хъсанарун патал государство бюджетдин такъатар тимиларуниз, пул арадал гъидай маса рекъер жагъуруниз, законсуз кваллахар дуьздак акъудуниз мажбур жезва. Еке жавабдарвал и месэлайрай районрин ва хуьрерин поселенийрин кылерин хиве тунва. Чна чкайрал алишверидин, эцигунрин, хуьрун майишатдин бизнес авай гъалар веревирд авуна клада. Агъалийрин арада, хабарар куналди, зегъметдин книжкаяр гъачиз кваллахзавай ксар дуьздак акъудун лазим я.

Райондин хуьрун майишатдин управленидин начальник Ханлар Рамазанова къейд авурвал, райондин 83 СПК-дани КФХ-ра 546 касди кваллахзава. Амма, гъайиф хьи, абурукай гъафбуру налогар гузвач.

Эхирдай, важиблу месэладиз талукъ яз, райондин кыл Осман Магъмудовича вири кимивилер арадай акъудун патал талукъ ксариз, кылди къачуртла, хуьрерин поселенийрин кылериз, полициядин участковый уполномоченныйриз тапшургуьр гана.

Чи йикъарин инсанар

Рикл гваз эгечлайла...

Рагъидин ЭМИНОВ

1973-йисуз Ахцегърин 1-нумрадин юкван школа куьтягъай **Эмирмегъамед СУЛЕЙМАНОВА** шофервилек пеше хъягун кьетнай. Гъавилей ам Дербентдин автошколадик экечна. Ана

Э.Сулейманов нубатдин командировкадиз физ гъазур жезвай вахт

кляйдалай гуьгъуниз Э.Сулейманов армиядиз фена. Аскервиле ада дагъвидиз хас тегерда, вилекъдиз кьуллугъна. А члавуз командиррин патай адан диде-бубадиз чухсагъулдин чарарни хтанай.

Аскервилей хтай 1977-йисуз ам УЖКХ-дин мехпаркдиз кваллахиз атана. Ина ада гъаф йисара гъакъисагъвилелди "ГАЗ-52" маркадин машиндал кваллахна. Кудай ва ягъламышдай шейэр кьенятунай,

техникадихъ чешнелу гелкъун тешкилунай адаз и идарадин руководстводи са шумудра пулдин премияр, гъурметдин грамотаяр гана. 2000-йисалай 2005-йисалди ада райкиносетда кваллахна. Эхиримжи 10 йисуз Эмирмегъамеда чи районда авай Роспотребнадзордин отделда шофервиле зегъмет члугъвазва. Тежрибалу шофер тир и касдиз санал акъвазун авайди туш. Ам датана руддихъ аквада.

Адан гъакъиндай РД-дин Роспотребнадзордин управленидин Ахцегъ районда авай территориальный отделдин начальник А.Касимова ик лугъузва:

- Э.Сулейманова чи идарада шофервиле кваллахиз хейлин йисар я. Вири и вахтунда зун адахъ галаз датана рекъера ава. Ам вичи тамамарзавай кваллахдин халис устай я. Гъихтин четинвилерал расалмиш хъайитлани, ам абурай регъятдиз экъечлиз вердиш хъанва. Дуьшуьшдикай менфят къачуналди, аз адаз риклин сидкъидай чухсагъул малумариз кланзава. Адаз гъакл чи коллективдани гъурмет ва авторитет ава. Амни ада вичин хуш кылихралди къазанмишнавайди я.

Кваллахдин гъаф йисарин тежриба авай шофер хъыз, Эмирмегъамед къайгъудар бубани я. Адахъ 1 гадани 3 руш ава. Абуру ада вири уьмуьрдин рекъел акъулдна эвленишнава. Чешнелу хизандин кыл Э.Сулеймановахъ 13 хтулни ава. Абуру чпин члехи бубадални бадедал мукъвал-мукъвал кыл члугъвазва ва абуруз чпелай алакьдай куьмекар гузва. Къуй вахъ гележегдани чандин мягъкем сагъвал ва уьмуьрдин хушбахтлувал хуьрай, гъурметлу Эмирмегъамед!

Шиклди тахсирламышзава

Иесисуз хъанвай мугъманхана

Малум тирвал, Ахцегърин райцентрадал алай "Самур" твар алай мугъманхана кьве мертебадикай ибарат я. Виликдай инин вини мертебада чиниз кьезвай мугъманар акъваззавай. Сифте мертебада столовойди ва чайханади кваллахзавай. Перестройкадилай гуьгъунин йисара инин сифте мертебада гъар жуьредин туквенар ахъайна. Кьвед лагъай мертебадани са шумуд идара ачунавай. Гила и чкада бязи идараяр амач. Анрик квай ракарар, пенжерин гуьзгуьр тербиясуз жегъилри ханва, ичкибазри и чкада хъунарзава.

Ина са квал санузелдиз элкъурна гъаф абурусуз гъалдиз гъанва. Гъелбетда, ихтин члуру крарал чи кылдин инсанар йифен вахтунда машгул жезва. Мугъманханадин патав гъай полициядин кьуллугъчийриз ихтин татугай гъал такун тажуб жедай кар я. Вилекан мугъманханадин вини мертебада кылдин идарайрини кваллахзава. Абуруни и абурусуз гъалдиз гъанвай чкайриз фикир тагун алапатдин кар я. Яраб мугъманханадин сагъиб вуьж ятла?

Мугъманханадин 2-мертебада авай са квалел алай гъал

Яшлугурун къайгъуда

Нариман КЪАРИБОВ

Дербент шегъерда агъалийриз яшайишдин рекъай кьуллугъдай комплексный центр (КЦСОН) кардик кваз гъаф йисар я. Вичин хиве авай везифаяр намуслувилелди тамамарунин нетижа яз и тешкилатдин коллективди ва адан киле акъвазнавай Тамара Шагъламазона ШИХАЛИЕВАДИ шегъердин агъалийрин ва иллаки яшлу ксарин патай лайихлу гъурмет къазанмишнава.

Центрада ирид отделение, гъа жергедай яз: яшлу ксариз ва набутриз чкадал фена (квалле) яшайишдин жигъетдай кьуллугъдай 3 отделение, медицинадинни яшайишдин, тади куьмек гудай, хизанриз ва аялриз психолог-педагогвилек куьмек гудай ва маса отделенияр ава. Отделенийрин социальный работникри вахт-вахтунда чкайрал физ, хизанра ахтармишунар киле тухузва, яшайишдин рекъай куьмек герек тир ксарин делилар учетдиз къачузва абуруз чийи хъйизва. Чпин квалера куьмек авачир ксариз герек тир недай-хъвадай шейэр, алукудай парталар, майишатдин алатар къачуна чкайрал агакъарунин кваллахни хъсандиз тешкилнава. Центрадин коллективди гъар йисуз яшлу ксариз ва набутриз яшайишдин жуьреба-жуьре рекъерай юкван гъисабдалди 37 агъзурдаг агакъна кьуллугъар ийизва.

Центради кьуллугъзавай яшлу ксарин ихтиярда вири кьуллайвилер

авай столовой, дерлекхана, пек-партал чуьхуьдай чка, ял ядай квал ва лазим тир маса кьуллайвилер ава.

Къейдна клада хьи, КЦСОНдин коллективди материальный жигъетдай игътияж ва гъаф аялар авай хизанарни рикледай алуднавач. Абуруз гъар йисуз алукудай парталрин, мектебра лазим тир шейэрин, ктабрин, дафтаррин, сумкайрин жигъетдай куьмекар гузва, чийи йисаз, хизанрин, аялар хуьнин йикъариз талукъ яз суварин мярекатар тешкилзава.

КЦСОНдин руководитель Тамара Шихалиевади суьгъбетзавайвал, центрадиз гъам Дербентда ва гъамни ададай кьерехра спонсорвилек ва мергъяматлувилек куьмекар гузвай карханаяр, тешкилатар ва кылдин ксарни ава. И барадай Дербентдин газ квай чехирар хуьдудай заводдин коллективдин мергъяматлувилек кваллах кылди къейд авуниз лайихлу я. И карханади чпиз дарвал авай хизанриз куьмек патал гъар са кварталда 60 агъзур ва заводдин продукция маса гузвай "Орфей" ООО-дини 25 агъзур манат пул чара ийизва. Центрадин социальный работникри лагъайтла, и куьмекар лазим тир ксарив агакъарзава.

Яшлу ксариз, набутриз ва гъаф аялар авай хизанриз яшайишдин рекъай куьмекар гунин барадай Дербент шегъердин комплексный центрадихъ тарифуниз лайихлу крар мадни гъаф ава. Чи мурадни яшайишдин рекъай са акъван регъятди тушир алай девирда и тешкилатдин коллективдихъ генани виниз тир нетижаяр ва агалкъунар хъун я.

Залзаладикай вуч чир
хъана клада

М.ГЪАСАНАЛИЕВ

СССР-дин девирда лап къуватлу залзала 1948-йисуз Ашхабад шегъерда арадал атанай. А вахтунда 200 агъзур кас телеф хъанай. 1988-йисуз Эрменистандин Спитак шегъерда арадал атай залзаладик 30 агъзурдаг агакъна инсанар телеф хъана. Гъа ик дуьньяда залзалайрик гъар йисуз 10 агъзур кас рекъизва.

ЗАЛЗАЛА - им чилер зурзун лагъай члал я. 12 баллдин шкаладин залзалайрин гужлувал пуд паюникай ибарат я. Зайиф румар (толчки) 1-4 баллдинбур я. Дагъустанда ихтин баллрин залзалаяр гъар суткада, бязи вахтара суткада са шумудра жезва. Кьвед лагъай десте (группа) къуватлубурукай (5-7 баллрин) (Дагъустанда абуру йиса 2-3 сеферда арадал кьезва), пуд лагъай десте лап къуватлубурукай (8-12 баллдин) ибарат я. Тарихдин ктабра Дагъустанда ахтин залзалаяр хъайи 30 дуьшуьш къейднава. Ихтинбурукай яз эхиримжи залзала 1970-йисан 14-майдиз Къумторкъала ва Миатли хуьрерин мулкарал арадал атанай.

Чилер зурзуниз талукъ месэлайрай РФ-да Дагъустан кьвед, Камчатка сад лагъай чкадал ала.

Залзаладикай малум хъайила, жува-жув гъикл тухун лазим я?

Чилер зурзаз башламышай вахтунда (10-15 секундда) дараматдай (квалей) экъечлун лазим туш, вучиз лагъайтла им лап хаталу вахт я.

Бес гъина акъвазун лазим я?
- дараматдин пилера, кьене-патан мягъкем цлариз мукъва чкайра;

- дакаррин (ракаррин) арайра;
- санузелар (ванна, туалет) авай чкайра;

- столрин, кроватрин кланерик.
Хатасуз чкадал, чин, кыл гъиллеривди клевна, дакарриз далу гана.

Румар гун куьтягъ хъайила, тади гъалда дараматдай экъечлун лазим я. Кьвед лагъай мертебадилек виниз тир чкайрин балхунрикая, дакаррай хкадарун, лазим туш. Дараматдай экъечлайла, тади гъалда ачу чкадал фин герек я. Дараматрин, электропередачайрин ва газопроводрин, текдиз акъвазнавай тарарин, рекламйрин щитрин патарив агатмир.

Эгер залзала суткадин мичли вахтунда арадал атанватла, варава спичкайрикая менфят къачуз тахъуй, вучиз лагъайтла цаяр кун, хъиткьинун мумкин я. Анжах тоқдин фонардикай менфят къачуз жеда. Мумкинвилериз килигна, куьмедиз экъечлудалди вилик газ, эквер хкадариз чалишмиш хуьхъ. Жув жувакай квахъмир, къалабулух акатмир.

Залзала жезвайдакай хабар хъун четин месэла я. Амма адакай гъаванриз аян жеда. Абуру чеб адетдиндалай са жуьреда тухуда. Месела, иланар, кьифер чпин теквенрай экъечлуд, кицлер зулуькьиз башламышда...

Сифте яз гъаванрин гьерекарриз килигна залзала жезвайдакай, чи асирдал кьедалди, Грецияда хабар гуз башламышай.

понеделник, 29 февраля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Приоритетные проекты РД. Обеспечение экономики
18.40 Рассказывают полотно
19.00 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Память поколений» Высота 102.0
21.05 «Круглый стол»
21.50 «Кунацкая»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/с «Севастопольские рассказы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил» Литературное объединение молодых поэтов в г. Дербент
01.35 Т/с «Владыка морей»
02.40 «Память поколений» Высота 102.0
03.20 Х/ф «Веселая вдова»
04.50 «Кунацкая»
05.20 Х/ф «Лавина с гор»

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.30 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
08.10 Мультфильм
08.45 Х/ф «Кутузов»
10.30 Ток-шоу «Главная тема» с Алексеем Казаном
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Радио «Страна гор» представляет: «Главный редактор»
13.45 «Ец имя - Женщина»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Лавина с гор»
18.30 Мультфильм
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил» Литературное объединение молодых поэтов в г. Дербент

ТАЛЪЯНКА
 «Мил» Литературное объединение молодых поэтов в г. Дербент

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 "Контрольная закупка".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.15 "Сегодня вечером".
14.25 "Таблетка".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженемся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.30 Т/с "Тальянка".
23.30 "Вечерний Ургант".
0.00 Церемония вручения награды "Оскар-2016".
1.50 "Наедине со всеми".
2.45 "Время покажет".
3.00 Новости.
3.05 "Время покажет".
3.35 "Модный приговор".
4.20 "Контрольная закупка".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Тайны следствия".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Самара 2".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Любовная сеть".
23.55 "Честный детектив".
0.50 "Группа "А". Охота на шпионов". "Иные. Выносливость. За гранью".
2.25 Т/с "Срочно в номер! 2".
3.25 "Анжелика Балабанова. Русская жена для Муссолини".
4.20 "Комната смеха".

НТВ

5.00 Т/с "Супруги".
6.00 "Новое утро".
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Свет и тень маяка".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 "Место встречи".
15.00 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем".
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Пасечник".
21.35 Т/с "Бомбила. Продолжение".
22.30 "Итоги дня".
22.55 Т/с "Бомбила. Продолжение".

0.00 "Место встречи".
1.00 Т/с "Глухарь. Продолжение".
2.55 "Дикий мир".
3.05 Т/с "Секретные поручения".

ТВЦ

6.00 "Настроение".
8.05 Х/ф "Солдат Иван Бровкин".
9.55 Х/ф "Мерседес" уходит от погони".
11.30 "События".
11.50 "Постскриптум".
12.50 "В центре событий".
13.55 "Осторожно, мошенники! Виртуальная баракхолка".
14.30 "События".
14.50 "Городское собрание".
15.40 Х/ф "Половинки невозможного".
17.30 "Город новостей".
17.50 Т/с "Так далеко, так близко".
19.40 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "Сирийская весна". Спецрепортаж.
23.05 "Без обмана". "Зимние витамины. Овощи".
0.00 "События. 25-й час".
0.30 Х/ф "Очкарик".
2.25 Детектив "Первое правило королевы".
4.25 Т/с "Расследования Мердока". (Канада).

ЗВЕЗДА

6.00 Д/с "Русская императорская армия".
6.10 Д/с "Хроника победы".
6.45 "Служу России".
7.20 Новости. Главное.
8.00 Д/с "Москва фронту".
8.25 Т/с "Гроч".
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с "Гроч".
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Гроч".
12.00 Х/ф "Если враг не сдается...".
13.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Высший пилотаж".
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с "Оружие Первой мировой войны". "Жатва смерти".

19.20 "Специальный репортаж".
19.45 "Научный детектив".
20.10 Т/с "Смерть шпионам. Лисья нора" (Беларусь - Россия).
22.10 Новости дня.
22.35 Х/ф "Зеленый огонек".
0.05 Х/ф "Счастливая, Женька".
1.45 Х/ф "Шофер на один рейс".
4.35 Х/ф "Два бойца".

REN TV

5.00 "Секретные территории".
6.00 "Документальный проект".
7.00 "С бодрым утром!"
8.30 "Новости".
9.00 "Военная тайна".
11.00 Д/ф "Похитители планеты".
12.00 "112".
12.30 "Новости".
13.00 "Звонкий ужин".
14.00 Боевик "Рэд". (США).
16.00 "112".
16.30 "Новости".
17.00 "Тайны Чапман".
18.00 "Самые шокирующие гипотезы".
19.00 "112".
19.30 "Новости".
20.00 Боевик "Помпеи". (США).
22.00 "Водить по-русски".
23.00 "Новости".
23.25 Ужасы "Пирания 3D". (США). (18+).
1.00 "Самые шокирующие гипотезы".
2.00 "Странное дело".
3.00 "Тайны Чапман".
4.00 "Территория заблуждений".

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 "Сейчас".
6.10 Утро на "5".
9.30 "Место происшествия".
10.00 "Сейчас".
10.30 Т/с "Грозные ворота".
11.45 Т/с "Грозные ворота".
12.00 "Сейчас".
12.30 Т/с "Грозные ворота".
13.20 Т/с "Грозные ворота".
14.25 Т/с "Грозные ворота".
15.30 "Сейчас".

16.00 "Место происшествия. О главном".
16.50 "Главное".
18.30 "Сейчас".
19.00 Т/с "Детективы". "Второй выстрел".
19.40 Т/с "Детективы". "Мертвая птица".
20.20 Т/с "След". "Эффект Ребиндера".
21.10 Т/с "След". "Опухоль мозга".
22.00 "Сейчас".
22.25 Т/с "Такая работа". "Шальная пуля".
23.15 "Момент истины".
0.10 Комедия "Не может быть!" (12+).
2.05 "День ангела".
2.30 Т/с "Детективы". "Мертвая птица".
3.15 Т/с "Детективы". "Второй выстрел".
3.55 Т/с "Детективы". "Неравный враг".
4.30 Т/с "Детективы". "Восточная любовь".
5.05 Т/с "Детективы". "Выстрел с трассы".

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров.
8.05 По делам несовершеннолетних.
10.05 Давай разведемся!
12.05 Д/ф "Понять. Простить".
13.15 Кризисный менеджер.
14.15 Т/с "Личная жизнь доктора Селивановой".
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с "Она написала убийство".
19.00 Т/с "Майя".
21.05 Т/с "Сердце матери".
22.55 Свадебный размер.
23.55 6 кадров.
0.30 Мелодрама "Не уходи".
2.20 Т/с "Сердце матери".
4.10 Кризисный менеджер.
5.10 Тайны еды.
5.20 6 кадров.
5.35 Жить вкусно с Джейми Оливером.
6.25 6 кадров.

ИНДИЯ

0.00 Боевик "Кто он?"
3.00 Х/ф "Моя любовь".
5.30 Биография кумиров: Рекха".
6.00 Боевик "Всеми правдами".
9.00 "Секреты индийской кухни".
9.35 "Путешествие по Индии: Джайпур".
10.00 Комедия "Добавь меня в друзья".
12.10 Боевик "Отступник".
15.10 Драма "Журналист".
18.00 Мелодрама "Держи язык за зубами".
21.00 Драма "Гость".

КУЛЬТУРА

7.00 Канал "Евроньюс".
10.00 "Новости культуры".
10.15 "Наблюдатель".
11.15 Х/ф "Три милые девушки".
12.55 Д/ф "Верой и правдой". Граф Лорис-Меликов".
13.35 Д/ф "Хор Жарова".
14.05 "Линия жизни". Анатолий Белый.
15.00 "Новости культуры".
15.10 Х/ф "Поездка в Висбоден".
16.35 Д/с "Запечатленное время". "Моды нового времени".
17.05 Д/ф "Евангельский круг Василия Поленова".
17.50 "Музы в музыке". Элиса Вирсаладзе.
18.25 Д/ф "Грохты Амстердама. Золотой век Нидерландов".
18.45 Д/с "Михаил Воскресенский. Клавиши души".
19.15 "Спокойной ночи, малыши!"
19.30 "Новости культуры".
19.45 "Главная роль".
20.05 "Сати. Нескучная классика..." с О. Гурьяковой, М. Александровой и Д. Беловым.
20.45 "Правила жизни".
21.10 Д/ф "Високосный месяц".
21.55 Д/с "Запечатленное время". "Первый женский автопробег в СССР".
22.25 "Тем временем".
23.10 Д/с "Людмила Штерн. Жизнь наградила меня... Моя семья".

вторник, 1 марта

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национально вещания «Магудере» (на агулском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Светофор
18.35 За и против
19.05 «Шамиль в России». Документальный фильм
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу» Сельское хозяйство кутанов
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Бизнес Дагестана»
21.00 «Поколение» Екатерина Касабова
21.25 Д/ф «Дагестанский характер»
21.50 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/с «Севастопольские рассказы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу» Сельское хозяйство кутанов
01.35 Т/с «Владыка морей»
02.40 «Поколение» Екатерина Касабова
03.05 Х/ф «Черный тюльпан»
05.00 «Правовое поле»
05.30 Х/ф «Дама с собачкой»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 "Контрольная закупка".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.15 Т/с "Тальянка".
14.25 "Таблетка".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженемся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.35 Т/с "Тальянка".
23.40 "Вечерний Ургант".
0.15 Ночные новости.
0.30 "Структура момента".
1.35 "Наедине со всеми".

2.30 "Время покажет".
3.00 Новости.
3.05 "Время покажет".
3.20 "Модный приговор".
4.20 "Контрольная закупка".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Тайны следствия".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Самара 2".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Любовная сеть".
23.55 "Вести.doc". Михаил Горбачев: сегодня и тогда".
1.40 "Великая тайна ДНК". "Смертельные опыты. Космонавтика".
3.15 Т/с "Срочно в номер! 2".
4.15 "Комната смеха".

НТВ

5.00 Т/с "Супруги".
6.00 "Новое утро".
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Свет и тень маяка".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 "Место встречи".
15.00 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем".
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Пасечник".
21.35 Т/с "Бомбила. Продолжение".
22.30 "Итоги дня".
22.55 Т/с "Бомбила. Продолжение".
0.00 "Место встречи".
0.55 Т/с "Глухарь. Продолжение".
2.55 "Главная дорога".
3.30 "Дикий мир".
4.00 Т/с "Контора".

ТВЦ

6.00 "Настроение".
8.10 "Доктор И...".
8.45 Х/ф "Иван Бровкин на целине".

21.00 Т/с "Любовная сеть".

10.35 Д/ф "Зинаида Шарко. В гордом одиночестве".
11.30 "События".
11.50 Т/с "Мисс Марпл Агаты Кристи". (Великобритания).
13.40 "Мой герой".
14.30 "События".
14.50 "Без обмана". "Зимние витамины. Овощи".
15.40 Х/ф "Половинки невозможного".
17.30 "Город новостей".
17.50 Т/с "Так далеко, так близко".
19.40 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "Осторожно, мошенники!"
23.05 "Прощание. Влад Листьев".
0.00 "События. 25-й час".
0.30 "Право знать!"
1.55 Детектив "Первое правило королевы".
4.00 "Петровка, 38".
4.15 Т/с "Расследования Мердока". (Канада).

ЗВЕЗДА

6.00 Д/с "Оружие XX века".
6.20 Т/с "Смерть шпионам. Лисья нора" (Беларусь - Россия).
8.25 Т/с "Гроч".
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с "Гроч".
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Гроч".
12.00 "События".
13.00 Новости дня.
13.15 "Специальный репортаж".
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Высший пилотаж".
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с "Оружие Первой мировой войны". "На острие прорыва".
19.20 "Легенды армии с Александром Маршалом".
20.10 Т/с "Смерть шпионам. Лисья нора" (Беларусь - Россия).
22.10 Новости дня.
22.35 Х/ф "С тобой и без тебя...".

0.15 Т/с "Высший пилотаж".
4.05 Х/ф "Дублер начинает действовать".

REN TV

5.00 "Территория заблуждений".
6.00 "Документальный проект".
7.00 "С бодрым утром!"
8.30 "Новости".
9.00 "Военная тайна".
11.00 Д/ф "Небесный огонь".
12.00 "112".
12.30 "Новости".
13.00 "Звонкий ужин".
14.00 Боевик "Помпеи". (США).
16.00 "112".
16.30 "Новости".
17.00 "Тайны Чапман".
18.00 "Самые шокирующие гипотезы".
19.00 "112".
19.30 "Новости".
20.00 Боевик "Конан-варвар". (США).
22.00 "Водить по-русски".
23.00 "Новости".
23.25 Ужасы "Пирания 3D". (18+).
1.00 "Самые шокирующие гипотезы".
2.00 "Странное дело".
3.00 "Тайны Чапман".
4.00 "Территория заблуждений".

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 "Сейчас".
6.10 Утро на "5".
9.30 "Место происшествия".
10.00 "Сейчас".
10.30 Х/ф "Звезда".
12.00 "Сейчас".
12.30 Х/ф "Звезда".
13.20 Х/ф "Белый тигр".
15.30 "Сейчас".
16.00 "Открытая студия".
17.30 "Актуально".
18.30 "Сейчас".
19.00 Т/с "Детективы". "На следствии".
19.40 Т/с "Детективы". "Третий выбор Синей бороды".<

среда, 2 марта

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Шолом» (на татском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 Территория со-вершенства. «Женское счастье»
19.10 Наболевший вопрос. «Жизнь в долг»
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Вдохновение»
21.00 «Гонг»
21.30 «Глянец»
22.00 «Жилой мир»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 «Аутодафе»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»

01.35 Т/с «Владыка морей»
02.40 «Гонг»
03.05 Х/ф «В случае несчастья»
05.05 «Жилой мир»
ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.20 «Контрольная закупка».
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 Т/с «Тальянка».
14.25 «Таблетка».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Тальянка».
23.40 «Вечерний Ургант».
0.15 Ночные новости.
0.30 «Михаил Горбачев. Первый и последний».
1.35 «Наедине со всеми».
2.30 «Время покажет».
3.00 Новости.
3.05 «Время покажет».
3.20 «Модный приговор».
4.20 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Самара 2».
17.00 «Вести».
17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Любовная сеть».
22.55 «Специальный корреспондент».
0.40 «Дуэль с вирусом. Спаси человечество».
2.45 Т/с «Срочно в номер! 2»
3.45 «Комната смеха».
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ
5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
9.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Свет и тень мажора».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
15.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 «Говорим и показываем».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Пасечник».
21.35 Т/с «Бомбила. Продолжение».
22.30 «Итоги дня».
22.55 Т/с «Бомбила. Продолжение».
0.00 «Место встречи».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.10 «Доктор И...»
8.40 Детектив «Человек без паспорта».
10.40 Д/ф «Ия Саввина. Что будет без меня?»
11.30 «События».
11.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
13.40 «Мой герой».
14.30 «События».
14.50 «Прощание. Влад Листьев».
15.40 Детектив «Коготь из Мавритании».
17.30 «Город новостей».
17.50 Т/с «Так далеко, так близко».
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Линия защиты».
23.05 «Хроники московского быта. Власть и воры».
0.00 «События. 25-й час».
0.25 «Русский вопрос».
1.10 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
3.00 Д/ф «Неизвестные Михалковы».
4.05 Т/с «Расследования Мердока».
ЗВЕЗДА
6.00 Д/с «Оружие XX века».
6.20 Т/с «Смерть шпионам. Лисья нора».

8.25 Т/с «Гроч»
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с «Гроч»
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «Гроч»
12.10 «Особая статья».
13.00 Новости дня.
13.15 «Научный детектив».
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Высший пилотаж»
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Оружие Первой мировой войны».
19.20 «Последний день».

REN TV

5.00 «Территория заблуждений».
6.00 «Документальный проект».
7.00 «С бодрым утром!»
8.30 «Новости».
9.00 «Территория заблуждений».
11.00 Тайны древних
12.00 «112».
12.30 «Новости».
13.00 «Званый ужин».
14.00 Боевик «Конан-варвар».
16.00 «112».
16.30 «Новости».
17.00 «Тайны Чапман».
18.00 «Самые шокирующие гипотезы».
19.00 «112».
19.30 «Новости».
20.00 Боевик «Судья Дреда».
21.50 «Смотреть всем!»
23.00 «Новости».
23.25 Х/ф «Особь».
1.30 «Самые шокирующие гипотезы».
2.30 «Странное дело».
3.30 «Тайны Чапман».
4.30 «Территория заблуждений».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.00 «Сейчас».
6.10 Утро на «5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Т/с «Наркомовский обзор».
11.40 Т/с «Наркомовский обзор».
12.00 «Сейчас».
12.30 Т/с «Наркомовский обзор».
13.20 Т/с «Наркомовский обзор».
14.25 Т/с «Наркомовский обзор».

ДОМАШНИЙ

6.30 Жизнь вкусно с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров.
8.05 По делам несовершеннолетних.
10.05 Давай разведемся!
12.05 Д/ф «Понять. Простить».
13.15 Кризисный менеджер.
14.15 Т/с «Личная жизнь доктора Селивановой».
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Т/с «Майя».
21.05 Т/с «Сердце матери».
22.55 Свадебный размер.
23.55 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Единственная».
2.25 Т/с «Сердце матери».
4.15 Кризисный менеджер.
5.15 6 кадров.
5.30 Жизнь вкусно с Джейми Оливером.

ИНДИЯ
0.00 Х/ф «Моя любовь».
2.30 «Биография кумиров: Шахид Капур».
3.00 Драма «Дорога».
5.30 «Биография кумиров: Аллу Арджун».

6.00 Боевик «Мунно».
9.00 «Секреты индийской кухни».
9.30 «Путешествие по Индии: Бхубанешвар».
10.00 Драма «Грудный возраст».
12.10 Драма «Что в имени...».
15.10 Триллер «Неразлучные».
18.00 Боевик «Стрельба в Вадале».
21.00 Мелодрама «Банни».
КУЛЬТУРА
6.30 Канал «Евроьюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Х/ф «Рождественские каникулы».
12.55 «Красуиса, град Петров!»
13.25 Т/с «Следствие ведут знатоки».
15.00 «Новости культуры».
15.10 Д/ф «Людвиг Больцман. Высокоцитимый профессор, глубокообожжаемый Луи!»
15.50 «Искусственный отбор».
16.35 Д/с «Запечатленное время».
17.05 «Больше, чем любовь».
17.05 Евгений Лебедев и Наталья Товстоногова.
17.50 «Музы в музыке».
18.30 Д/ф «Запретный город в Пекине».
18.45 Д/с «Михаил Воскресенский. Клавиши души».
19.15 «Спокойной ночи, малыши!»
19.30 «Новости культуры».
19.45 «Главная роль».
20.05 «Абсолютный слух».
20.45 «Правила жизни».
21.10 Д/ф «Владимир Бураковский. Сердечных дел мастер».
21.55 Д/с «Запечатленное время».
22.25 «Власть факта».
22.30 «Жизнь наградила меня... Иосиф Бродский».
23.10 Д/с «Людмила Штерн. Жизнь наградила меня... Иосиф Бродский».
23.40 «Новости культуры».
23.55 «Худсовет».
0.00 Х/ф «Рождественские каникулы».
1.30 Д/ф «Лев Карсавин. Метаматематика любви».
1.55 «Наблюдатель».

четверг, 3 марта

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.08-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Алшан» (на цахурском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 Планета Культура. «Ах, женщины, женщины!»
19:35 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/ф «Лондон глазами гурмана с Нардой»
09.20 Х/ф «В случае несчастья»
11.40 «Аутодафе»
12.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Х/ф «Запасной игрок»
18.30 Обзор газеты «Хлакькьат»
18.45 Передача на аварском языке «Паданги гьамалги заманти»

19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «На виду. Спорт»
21.05 «Вернисаж»
21.50 «Агросектор»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Д/с «Севастопольские рассказы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Паданги гьамалги заманти»
01.35 Т/с «Владыка морей»
02.40 «Агросектор»
03.00 Х/ф «Чайная церемония»
05.05 «Вернисаж»
05.35 Х/ф «Запасной игрок»

ПЕРВЫЙ
5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.20 «Контрольная закупка».
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 Т/с «Тальянка».
14.25 «Таблетка».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 Вечерние новости.
17.30 ЧМ по биатлону. Смешанная эстафета. Прямой эфир из Норвегии.
18.50 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Тальянка».
23.40 «Вечерний Ургант».
0.15 Ночные новости.
0.30 «На ночь глядя».
1.25 «Время покажет».
2.15 «Наедине со всеми».
3.00 Новости.

РОССИЯ 1

3.05 «Наедине со всеми».
3.15 «Модный приговор».
4.15 «Контрольная закупка».
5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Х/ф «Его любовь».
17.00 «Вести».
17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 Х/ф «Соучастники».
22.55 «Поединок».
0.40 «На пороге вечности. Код доступа».
2.35 Т/с «Срочно в номер! 2».
3.35 «Комната смеха».
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ
5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
9.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Свет и тень мажора».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
15.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 «Говорим и показываем».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Пасечник».
21.35 Т/с «Бомбила. Продолжение».
22.30 «Итоги дня».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.15 «Доктор И...»
8.45 Комедия «Осторожно, бабушка!»
10.30 Д/ф «Короли эпизода. Фаина Раневская».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
13.40 «Мой герой».
14.30 «События».
14.50 «Хроники московского быта. Власть и воры».
15.40 Детектив «Коготь из Мавритании».
17.30 «Город новостей».
17.45 Т/с «Так далеко, так близко».
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «10 самых... Неравные браки звезд».
23.05 Д/ф «Иосиф Сталин. Убить вождя».
0.00 «События. 25-й час».
0.30 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи».
2.25 Детектив «Человек без паспорта».
4.20 Т/с «Расследования Мердока».

ЗВЕЗДА
6.00 Д/с «Оружие XX века».
6.20 Т/с «Смерть шпионам. Ударная волна».

REN TV

5.00 «Территория заблуждений».
6.00 «Документальный проект».
7.00 «С бодрым утром!»
8.30 «Новости».
9.00 «Документальный проект».
12.00 «112».
12.30 «Новости».
13.00 «Званый ужин».
14.00 Боевик «Судья Дреда».
15.55 «112».
16.30 «Новости».
17.00 «Тайны Чапман».
18.00 «Самые шокирующие гипотезы».
19.00 «112».
19.30 «Новости».
20.00 Х/ф «Телохранитель».
22.30 «Смотреть всем!»
23.00 «Новости».
23.25 Х/ф «Особь 4».
1.20 «Самые шокирующие гипотезы».
2.20 «Странное дело».
3.20 «Тайны Чапман».
4.20 «Территория заблуждений».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.00 «Сейчас».
6.10 Утро на «5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Х/ф «Рыцарский замок».
12.00 «Сейчас».
12.30 Х/ф «Рыцарский замок».
13.00 Драма «Александр Невская битва».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».

ДОМАШНИЙ

6.30 Жизнь вкусно с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров.
8.05 По делам несовершеннолетних.
10.05 Давай разведемся!
12.05 Д/ф «Понять. Простить».
13.15 Кризисный менеджер.
14.15 Т/с «Личная жизнь доктора Селивановой».
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Т/с «Майя».
21.05 Т/с «Сердце матери».
22.55 Свадебный размер.
23.55 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Еще раз про любовь».
2.25 Т/с «Сердце матери».
4.15 Кризисный менеджер.
5.15 6 кадров.
5.30 Жизнь вкусно с Джейми Оливером.

ИНДИЯ
0.00 Боевик «Всеми правдами».
3.00 Драма «Огни большого города».
5.30 «Биография кумиров: Абишек Баччан».
6.00 Мелодрама «Прости, Аруна».
9.00 «Секреты индийской кухни».
9.35 «Путешествие по Индии: Колката».
10.00 Драма «Бомбейские хроники».

Её ребенка похитили.

пятница, 4 марта

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11.35 Местное время. Вести-Дагестан
14.30 Местное время. Вести-Дагестан
17.30 Местное время. Вести-Дагестан
18.15 Реклама
18.20 Мир Вашему дому
18.40 Парус надежды
19.10 Вести-дежурная часть
19.30 Реклама
19.35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Годанги гомалги заманги» Фестиваль родных языков
08.00 Обзор газеты «Хакъикат»
08.15 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Чайная церемония»
11.30 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джумамечети г. Махачкала
12.10 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Сокровищница Дагестана»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Агросектор»
13.25 «Вернисаж» «Пакт Рериха: история и современность»
13.50 Памяти жертв политических репрессий. Роза Шовкринская

14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Концерт «Музыкальный майдан»
18.20 «Наши дети»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» Международный день родных языков
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Здоровье»
21.10 Пятничная проповедь
21.40 Обзор газеты «Дагестанская правда»
21.50 «Разумный взгляд»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Ток-шоу «Концепция»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» Международный день родных языков
02.40 Х/ф «Возраст любви»
04.10 Концерт «Музыкальный майдан»
05.20 Х/ф «Живет такой парень»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро»
9.00 Новости.
9.20 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор»
12.00 Новости.
12.15 Т/с «Тальянка»
14.25 «Таблетка»
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет»
16.00 «Мужское/Женское»
17.00 «Жди меня»
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Человек и закон».

19.50 Телеигра «Поле чудес»
21.00 «Время»
21.30 «Голос. Дети»
23.20 «Вечерний Ургант»
0.15 Х/ф «Эми». (18+)
2.45 Х/ф «Покажите язык, мадемуазель».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России»
9.00 «Вести»
9.15 «Утро России»
9.55 «О самом главном»
11.00 «Вести»
11.35 Местное время. Вести - Москва»
11.55 Т/с «Тайны следствия»
14.00 «Вести»
14.30 Местное время. Вести - Москва»
14.50 «Вести. Дежурная часть»
15.00 Х/ф «Его любовь»
17.00 «Вести»
17.30 Местное время. Вести - Москва»
17.50 «Вести»
18.15 «Прямой эфир»
19.35 Местное время. Вести - Москва»
20.00 «Вести»
21.00 «Аншлаг» и Компания»
23.30 Х/ф «Любимые женщины Казановы»
3.30 «Серп против свастики. Схватка гигантов».

НТВ

5.00 Т/с «Супруги»
6.00 «Новое утро»
9.00 Т/с «Возвращение Мухтара»
10.00 «Сегодня»
10.20 Т/с «Свет и тень маляка»
12.00 «Суд присяжных»
13.00 «Сегодня»
13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
14.00 «Место встречи»
15.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
16.00 «Сегодня»
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
18.00 «Говорим и показываем».

19.00 «Сегодня»
19.40 «ЧП. Расследование»
20.00 Т/с «Пасечник»
22.00 «Большинство»
23.10 Т/с «Бомбила. Продолжение»
2.05 «Место встречи»
3.05 «Дикий мир»
3.15 Т/с «Контора».

ТВЦ

6.00 «Настроение»
8.05 «Тайны нашего кино»
«Любовь и голуби»
8.25 Детектив «Любопытная Варвара»
11.30 «События»
11.50 Детектив «Любопытная Варвара»
14.30 «События»
14.50 Детектив «Любопытная Варвара»
17.30 «Город новостей»
17.45 Х/ф «Екатерина Воронина»
19.40 «В центре событий»
20.40 «Право голоса»
22.00 «События»
22.30 И. Антонова «Жена. История любви»
0.10 Т/с «Мисс Марпл Агаты Кристи»
2.00 «Петровка, 38»
2.15 Д/ф «Три смерти в ЦК»
3.20 Т/с «Расследования Мердока». (Канада)

ЗВЕЗДА

5.40 Т/с «Смерть шпионам. Ударная волна» (Беларусь - Россия)
7.40 Т/с «Курсанты»
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с «Курсанты»
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «Курсанты»
12.50 Т/с «Курсанты»
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «Курсанты»
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Курсанты»
18.00 Новости дня.
18.30 Х/ф «Криминальный квартал»
20.25 Х/ф «Дамы приглашают кавалеров»
22.00 Новости дня.
22.25 Х/ф «Ловушка для одинокого мужчины»
0.15 Т/с «Высший пилотаж»
4.00 Х/ф «Разборчивый жених».

REN TV

5.00 «Территория заблуждений»
6.00 «Документальный проект»
7.00 «С бодрым утром!»
8.30 «Новости»
9.00 «Документальный проект»
12.00 «112»
12.30 «Новости»
13.00 «Звонкий ужин»
14.00 Х/ф «Телохранитель». (США)
16.05 «112»
16.30 «Новости»
17.00 «Сильные мира сего»
19.00 «112»
19.30 «Новости»
20.00 Боевик «Ночной дозор»
22.20 Боевик «Дневной дозор»
1.00 Детектив «Три дня в Одессе»
3.30 «Странное дело»
4.30 Х/ф «Кукушка».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас»
6.10 «Момент истины»
7.00 Утро на «5»
9.30 «Место происшествия»
10.00 «Сейчас»
10.30 Х/ф «Стрелы Робин Гуда». (12+)
12.00 «Сейчас»
12.30 Х/ф «Стрелы Робин Гуда». (12+)
13.00 Т/с «Сердца трех» (Россия - Украина). (12+)
2.20 Т/с «Детективы»
3.00 Т/с «Детективы»
3.40 Т/с «Детективы»
4.20 Т/с «Детективы»
4.55 Т/с «Детективы»
5.25 Т/с «Детективы»
6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров.
7.40 По делам несовершеннолетних.

22.15 Т/с «След»
23.05 Т/с «След»
0.00 Т/с «След»
0.45 Т/с «След»
1.40 Т/с «Детективы»
2.20 Т/с «Детективы»
3.00 Т/с «Детективы»
3.40 Т/с «Детективы»
4.20 Т/с «Детективы»
4.55 Т/с «Детективы»
5.25 Т/с «Детективы»
6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров.
7.40 По делам несовершеннолетних.

9.40 Мелодрама «У вас будет ребенок...»
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство»
19.00 Т/с «Майя»
23.00 Д/с «Звездные истории»
0.00 6 кадров.
0.30 Х/ф «Чудеса в Решетове»
2.30 Д/с «Звездные истории»
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.

ИНДИЯ

0.00 Боевик «Отступник»
3.00 Комедия «Капризы любви»
5.30 «Биография кумиров: Сурья Шивакумар»
6.00 Мелодрама «Грустная история»
9.00 «Секреты индийской кухни»
9.35 «Путешествие по Индии: Бхопал, Санчи»
10.00 Триллер «Разоблачение».

12.10 Боевик «Свадьба по любви»
15.10 Триллер «Битва телеканалов»
18.00 Драма «Список желаний»
21.00 Мелодрама «Вторая жена».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроныус»
10.00 «Новости культуры»
10.20 Х/ф «2 Бульды 2»
11.40 Д/ф «Пестум и Велла. О неизменном и преходящем»
12.00 Д/ф «Самуил Маршак. Обыкновенный гений»
12.50 «Письма из провинции». Калуга.
13.20 Т/с «Следствие ведут знатоки». «Шантаж»
14.20 Д/ф «Укрощение коня. Петр Клодт»
15.00 «Новости культуры»
15.10 Д/ф «Уильям Томсон. Абсолютная величина»
15.50 «Царская ложа»
16.35 Д/с «Запечатленное время». «На международном конгрессе моды»
17.00 Д/ф «Эдгар Дега»
17.10 «Новости культуры»
19.30 «Новости культуры»
19.45 «Смехоностальгия»
20.20 «Искатели». «В поисках чудотворной статуи»
21.05 Х/ф «Дама с собакой»
22.35 «Линия жизни». А. Домоговор.
23.30 «Новости культуры»
23.45 «Худсовет»
23.50 Х/ф «1210». (16+)
1.15 Концерт Жорди Савалы.
1.55 «Искатели». «В поисках чудотворной статуи»
2.40 Д/ф «Дом Ритвельда-Шредера в Утрехте. Архитектор и его муза».

суббота, 5 марта

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08:10 Реклама
08:15 «Юный махачкалинец»
18:35 Дагестан спортивный
9:10 Реклама
11:10 Местное время. Вести-Дагестан
14:20 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
08.00 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Здоровье»
09.20 «Разумный взгляд»
10.00 «Монолог» Юрий Августович
10.40 «Вдохновение»
11.20 «Мой малыш»
12.00 РДНТ представляет... Фестиваль «Каспий — берега дружбы» Позиция народного костюма
13.30 Мультфильм
13.45 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Дагестан» (1946 г.)
14.00 Х/ф «Топинамбуры»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Отчетный концерт Чародинского района «Поющая Чарода»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Чистое сердце»
20.20 «Интер-диалог»
21.10 «Молодежный микс»
21.40 «Страна гор» представляет: «Главный редактор»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Х/ф «Горская новелла»

00.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Мой малыш»
01.30 Х/ф «Затмение»
03.30 РДНТ представляет... Фестиваль «Каспий — берега дружбы» Позиция народного костюма
04.40 Х/ф «Топинамбуры»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Жизнь налаживается»
8.00 «Играй, гармонь любимая!»
8.45 М/с «Смешарики. Новые приключения»
9.00 «Умницы и умники»
9.45 «Слово пастыря»
10.00 Новости.
10.15 «Смак»
10.55 «Андрей Мерзликин. Не было бы счастья...»
12.00 Новости.
12.15 «Идеальный ремонт»
13.15 «Теория заговора»
14.15 Комедия «Верные друзья»
15.00 Новости.
15.15 Комедия «Верные друзья»
16.30 ЧМ по биатлону. Спринт. Женщины. Прямой эфир из Норвегии. По окончании - Вечерние новости.
17.50 «Кто хочет стать миллионером?»
18.50 Юбилейный вечер Валерия и Константина Меладзе.
21.00 «Время»
21.20 «Сегодня вечером»
23.00 «Подмосковные вечера»
23.55 Т/с «Версаль». (18+)
2.00 Х/ф «Игра в прятки»
3.55 Комедия «Соляндатай».

РОССИЯ 1

4.45 Т/с «Следствие ведут знатоки». «Из жизни фруктов»
6.15 «Сельское утро»
6.45 «Диалоги о животных»
7.40 Местное время. Вести - Москва».

8.00 «Вести»
8.10 «Россия. Местное время»
9.15 «Правила движения»
10.10 «Личное. Инна Макарова»
11.00 «Вести»
11.10 Местное время. Вести - Москва»
11.20 Х/ф «Подруги»
13.00 Х/ф «Другая семья»
14.00 «Вести»
14.20 Местное время. Вести - Москва»
14.30 Х/ф «Другая семья»
17.00 «Один в один. Битва сезонов»
20.00 «Вести в субботу»
21.00 Х/ф «Кто я?»
0.45 Х/ф «Уйти, чтобы остаться»
2.50 Т/с «Марш Турецкого»
4.20 «Комната смеха».

НТВ

5.05 «Хорошо там, где мы едим»
5.35 Т/с «Участковый»
7.25 «Смотр»
8.00 «Сегодня»
8.15 «Жилищная лотерея Плюс»
8.45 «Готовим с Алексеем Зиминим»
9.15 «Кулинарный поединок»
10.00 «Сегодня»
10.20 «Главная дорога»
11.00 «Еда живая и мертвая»
11.55 «Квартирный вопрос»
13.00 «Сегодня»
13.20 «Я хуждею»
14.20 «Поедем, поедим!»
15.10 «Своя игра»
16.00 «Сегодня»
16.20 Т/с «Кодекс чести»
18.00 «Следствие вели...»
19.00 «Центральное телевидение»
20.00 «Новые русские сенсации»
21.00 «Ты не поверишь!»
22.00 Х/ф «Сибиряк»
0.00 Т/с «Участковый»
1.55 «Победитель победителей»
2.50 «Дикий мир»
3.15 Т/с «Контора».

ТВЦ

5.15 «Марш-бросок»
5.40 «АБВГДейка»
6.10 Комедия «Осторожно, бабушка!»
7.55 «Православная энциклопедия». (6+)
8.25 Х/ф «Королевство Крыльев Зеркал»
9.40 Д/ф «Елена Яковлева. Женщина на грани»
10.30 Х/ф «Мамочки»
11.30 «События»
11.45 Х/ф «Мамочки»
12.50 Комедия «Жених из Майами»
14.30 «События»
14.45 «Один + Один». Концерт.
15.50 Х/ф «Привычка расставаться»
17.20 Т/с «Чуждым делам твоим, Господи!»
21.00 «События»
21.15 «Право знать!»
22.35 «Право голоса»
1.50 «Сирийская весна». Спецрепортаж.

ЗВЕЗДА

2.20 Т/с «Инспектор Льюис». (Великобритания)
4.20 Т/с «Расследования Мердока». (Канада)
5.10 Д/ф «Людмила Хитяева. Командую парадом»
6.00 Х/ф «Красиво жить не запретишь»
7.25 Х/ф «Золотые рога»
9.00 Новости дня.
9.15 «Легенды цирка с Эдгардом Запашиным»
9.40 «Последний день»
10.30 «Не факт!»
11.00 Д/с «Крылья России»
12.05 Т/с «Ермак»
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «Ермак»
18.00 Новости дня.
18.20 «Процесс»
19.15 «Новая звезда». 1-й тур.

21.10 Т/с «Профессия - следователь»
22.00 Новости дня.
22.20 Т/с «Профессия - следователь»
4.15 Х/ф «Личное дело судьи Ивановой».

REN TV

5.00 Х/ф «Кукушка»
6.20 Т/с «Немец»
13.00 «Военная тайна»
17.00 «Территория заблуждений»
19.00 Х/ф «Ворошиловский стрелок»
20.50 Х/ф «9 рота»
23.30 Боевик «На краю стою»
1.15 Х/ф «Война»
3.30 Т/с «Подкидной».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 М/ф: «Приключения домовенка», «Дом для Кузьки», «Сказка для Наташи», «Возвращение домовенка», «Попался, который кусался!», «Чучело-мяучело», «Маша больше не лентяйка», «Пряник», «Зеркальце», «0, Кто расскажет небылицу»
9.35 «День ангела»
10.00 «Сейчас»
10.10-17.40 Т/с «След». «С легким паром!»
18.30 «Сейчас»
18.40 Т/с «МосГаз»
20.30 Т/с «МосГаз»
21.30 Т/с «МосГаз»
22.35 Т/с «МосГаз»
23.40 Т/с «МосГаз»
0.40 Т/с «МосГаз»
1.50 Т/с «МосГаз»
2.50 Т/с «МосГаз»
3.45 Т/с «МосГаз»
4.35 Т/с «УГРО. Простые парни 5»
6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров.
8.00 Киноповесть «Однажды двадцать лет спустя»
9.30 Домашняя кухня.
10.00 Мелодрама «Вам и не снилось...»

11.45 Комедия «Мужчина в моей голове»
14.10 Мелодрама «В полдень на пристани»
17.45 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство»
19.00 Мелодрама «1001 ночь»
22.00 Х/ф «Невеста с запявками»
0.00 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Суженый-ряженый»
2.25 Д/с «Звездные истории»
5.25 6 кадров.
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.

ИНДИЯ

0.00 Драма «Журналист»
2.30 «Биография кумиров: Ритик Рошан»
3.00 Драма «Наследник»
5.30 «Биография кумиров: Прабхас»
6.00 Комедия «Исчезновение»
9.00 «Секреты индийской кухни»
9.35 «Путешествие по Индии: Манду, Махешвар»
10.00 Драма «Подруга детства»
12.10 Мелодрама «Возвращение»
15.10 Детектив «Остров»
18.00 Мелодрама «Город, где сбываются мечты»
21.00 Мелодрама «Два мгноновения любви».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроныус»
10.00 Х/ф «Дама с собакой»
11.30 «Линия жизни». Ия Саввина.
12.25 Д/с «Холод». «Цивилизация»
13.10 Спектакль «Гроза»
15.05 «Острова». Елена Яковлева.
15.50 Д/с «Женщины, творившие историю». «Луиза, королева пруссии»
16.45 Д/ф «Старый город Гаваны»
17.00 «Новости культуры»
17.30 Д/ф «Самобытные племена Анголы».

РАДИО

ИСЛЕН, 29-ФЕВРАЛЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар.
12.35 «Хважамжам».
САЛАСА, 1-МАРТ
12.10 «Дагустан». Хабарар.
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 2-МАРТ
12.10 «Дагустан». Хабарар.
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУЬМА, 4-МАРТ
12.10 «Дагустан». Хабарар.
12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 5-МАРТ
10.43 «Гьафтедин нетижаяр».
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 6-МАРТ
10.43 «Кард». Аялар патал программа
18.25 «Путем вся земли...» Вечер-посвящение Светланы Крючковой.
19.45 «Песня не прощается...», 1978г.
20.55 Д/ф «Главные слова Бориса Эйфмана»
21.35 Фильм-балет «Анна Каренина»
23.00 «Белая студия». Александр Филиппенко.
23.40 Х/ф «Сердца четырех»
1.10 Джеки Террассон на джазовом фестивале в Сент-Эмильоне.
1.55 Д/с «Женщины, творившие историю». «Луиза, королева пруссии»
2.50 Д/ф «Вальтер Скотт».

воскресенье, 6 марта

**ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ**

10.20 Местное время. Вести Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Д/ф «Единство в веках: от Эльбруса до Терека»
07.50 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Горская новелла»
10.20 «Чистое сердце»
10.30 «Молодежный микс»
11.00 «Страна гор» представляет: «Главный редактор»
11.50 «Интер-диалог»
12.30 «Наши дети»
13.00 «Ильянец»
13.30 Х/ф «Неоконченная повесть»
15.30 Концерт Самiry
17.30 «Человек и право» «Соблюдение жилищных прав участниками рынка недвижимости. Проблемы ЖКХ»
18.45 **Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»** **Беседа с директором Института педагогики им. Тахо-Годи Г. И. Магомедовым**

19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.00 «Здравствуй, мир!»
20.30 «Главная тема» с Алексеем Казаком
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.00 Х/ф «Отчий дом»
01.00 **Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»** **Беседа с директором Института педагогики им. Тахо-Годи Г. И. Магомедовым**
01.35 Х/ф «Александр Великий»
03.35 «Главная тема» с Алексеем Казаком
05.20 Х/ф «Неоконченная повесть»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Х/ф «История Аси Клячиной, которая любила, да не вышла замуж».
8.10 «Служу Отчизне!»
8.45 М/с «Смешарики. Пинкод».
8.55 «Здоровье».
10.00 Новости.
10.15 «Открытие Китая».
10.50 «Непутевые заметки».
11.10 «Пока все дома».
12.00 Новости.
12.15 «Фазенда».
12.50 Комедия «Королева бензколонки».
14.25 «Черно-белое».
15.30 ЧМ по биатлону. Гонка преследования. Мужчины. Прямой эфир из Норвегии.

16.00 «Голос. Дети».
18.00 «Без страховки».
21.00 Воскресное «Время».
22.30 Х/ф «Про Любовь».
0.40 Комедия «Каприз».
2.35 Х/ф «Перед зимой».
4.30 «Модный приговор».
5.30 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.20 Т/с «Следствие ведут знатоки». «Из жизни фруктов»
7.00 Мульт. утро.
7.30 «Сам себе режиссер».
8.20 «Смехопанорама».
8.50 «Утренняя почта».
9.30 «Сто к одному».
10.20 «Местное время. Вести - Москва». Неделя в городе.
11.00 «Вести».
11.10 «Смеяться разрешается».
12.10 Х/ф «Взгляд из вечности».
14.00 «Вести».
14.20 Х/ф «Взгляд из вечности».
20.00 «Вести недели».
22.00 «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым».
0.00 «Дежурный по стране». М. Жванецкий.
0.55 Т/с «По горячим следам».
2.55 «Гори, гори, моя звезда. Евгений Урбанский».
3.55 «Смехопанорама».
4.25 «Комната смеха».

НТВ

5.05 Т/с «Участковый».
7.00 «Центральное телевидение».
8.00 «Сегодня».
8.15 Лотерея «Русское лото Плюс».

8.50 «Их нравы».
9.25 «Едим дома».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Первая передача».
11.00 «Чудо техники».
11.55 «Дачный ответ».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Наш ПотребНадзор». Не дай себя обмануть!
14.20 «Поедем, поедим!»
15.10 «Своя игра».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Кодекс чести».
18.00 «Следствие вели...»
19.00 «Акценты недели».
20.00 Х/ф «Чужое».
23.40 Т/с «Участковый».
1.35 «ГРУ: тайны военной разведки».
2.30 «Дикий мир».
3.10 Т/с «Контора».

ТВЦ

6.05 Х/ф «Чужая».
7.40 «Фактор жизни».
8.10 Х/ф «Екатерина Воронина».
10.05 Д/ф «Короли эпизода. Валентина Сперантова».
10.55 «Барышня и кулинару».
11.30 «События».
11.45 Х/ф «Покровские ворота».
14.30 «Московская неделя».
15.00 Х/ф «Удиви меня».
16.55 Т/с «С небес на землю»
20.30 Т/с «Ковчег Марка».
0.05 «События».
0.20 «Петровка, 38».
0.30 Комедия «Жених из Майами».
2.05 Комедия «Случайный роман». (Франция).
4.10 Т/с «Расследования Мердока». (Канада).
5.05 «10 самых... Неравные браки звезд».

ЗВЕЗДА

6.00 Х/ф «Затмение».
7.10 Х/ф «Иван да Марья».
9.00 Новости недели с Ю. Подкопаевым.
9.25 «Служу России».
9.55 «Военная приемка».
10.45 «Научный детектив».
11.05 «Новая звезда». 1-й тур
13.00 Новости дня.
13.15 Д/с «Броня России».
14.00 Т/с «Обратный отсчет»
18.00 Новости. Главное.
18.35 «Особая статья».
19.25 Д/с «Легенды советского сыска. Годы войны».
22.00 Новости дня.
22.20 Д/с «Легенды советского сыска».
0.45 Х/ф «Тайны мадам Вонг».
2.35 Х/ф «Криминальный квартет».
4.20 Х/ф «Без особого риска»

REN TV

5.00 Т/с «Подкидной».
7.20 Т/с «Next».
10.45 Т/с «На безымянной высоте».
14.40 Т/с «Снайпер. Оружие возмездия».
17.50 Концерт «Апельсины цвета бек».
19.45 Концерт «Русский для козакеров».
23.00 Д/с «Добров в эфире».
0.00 Боевик «Ночной дозор».
2.30 Боевик «Дневной дозор».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

8.25 Т/с «МосГаз»
9.25 Т/с «МосГаз»
10.00 «Сейчас»
10.10-17.35 Т/с «МосГаз»
18.30 «Сейчас».

18.40-23.50 Т/с «Убойная сила». «Мыс Доброй Надежды»
0.50 Боевик «Львиная доля».
3.00-5.50 Т/с «УГРО. Простые парни 5»

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
7.00 Пир на весь мир с Джейми Оливером.
7.30 6 кадров.
7.40 Т/с «Не твоё тело».
13.40 Мелодрама «Найти мужа в большом городе»
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Мелодрама «Ключи от счастья»
22.50 Д/с «Звездные истории»
23.50 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Вопреки здравому смыслу».
2.20 Д/с «Звездные истории»
5.20 6 кадров.
5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером.
6.00 Пир на весь мир с Джейми Оливером.

ИНДИЯ

0.00 Мелодрама «Держи язык за зубами».
2.30 «Биография кумиров: Дев Ананд».
3.00 Драма «Господин Сингх».
5.30 «Биография кумиров: Махеш Бобу».
6.00 Мелодрама «Разыскивается жених».
9.00 «Секреты индийской кухни».
9.35 «Путешествие по Индии: Удждахи, Орча, Хаджурахо».
10.00 Драма «Тишина».

12.10 Драма «Сын своего отца».
15.10 Комедия «Брачный марафон».
18.00 Драма «Старое кафе».
21.00 Мелодрама «Невестка».

КУЛЬТУРА
6.30 Канал «Евроныюз».
10.00 Х/ф «Сельская учительница».
11.45 Д/ф «Марк Донской. Король и шут».
12.40 Д/с «Холод». «Тайны льда»
13.20 Д/ф «Тайная жизнь шмелей».
14.15 «Душа России». Гала-концерт к 100-летию основания Дома народного творчества.
15.50 Д/с «Женщины, творившие историю». «Жанна д'Арк».
16.45 «Пешком...» Москва пушкинская.
17.15 Х/ф «Звезда пленительного счастья».
19.55 «Романтика романса». В ритмах карнавала.
20.55 Д/ф «Главные слова Бориса Эйфмана».
21.35 Фильм-балет «Онегин».
23.00 Х/ф «Крепостная актриса»
0.35 Д/ф «Тайная жизнь шмелей».
1.30 М/ф «Серый волк энд Красная шапочка».
1.55 Д/с «Женщины, творившие историю».

МАТЧ ТВ с 29 ФЕВРАЛЯ ПО 6 МАРТА

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 Д/с «Мама в игре».
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 «Ты можешь больше!»
10.00 Горнолыжный спорт.
11.00 Новости.
11.05 Биатлон. ЧЕ. Масс-старт. Женщины. Трансляция из Тюмени.
12.05 Биатлон. ЧЕ. Масс-старт. Мужчины.
13.05 Новости.
13.10 Дневник плей-офф Континентальной хоккейной лиги.
14.15 Новости.
14.20 Все на Матч!
15.00 Смешанные единоборства. Bellator.
17.00 Новости.
17.05 Все на Матч!
17.30 Д/с «Рожденные побеждать. Юрий Власов».
18.30 «Континентальный вечер».
19.25 Хоккей. КХЛ. финала конференции «Запад». Прямая трансляция.
21.45 Д/с «Вся правда про...»
21.55 «Спортивный интерес».
22.55 Футбол. Чемпионат Италии. «Фиорентина» - «Наполи».
1.00 Все на Матч!
1.45 Х/ф «Бодибилдер».
3.45 Д/ф «Балтийский кокаут».

21.40 «Культ тура».
22.10 Все на футбол!
22.40 Футбол. Чемпионат Англии. «Лестер» - «Вест Бромвич».
0.40 Все на Матч!
1.25 Лыжный спорт. Ски тур «Канада-2016». Спринт.
3.15 Д/ф «Гонка для своих».
5.00 Д/ф «Перечеркнутый рекорд».

СРЕДА

6.30 Д/с «Мама в игре».
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 «Ты можешь больше!»
10.05 Новости.
10.10 Д/с «Вся правда про...»
10.25 Горнолыжный спорт.
11.30 «Безумный спорт с Александром Пушным».
12.00 Новости.
12.05 Все на Матч!
13.00 «Абсолютная сила».
13.30 Смешанные единоборства. UFC.
16.00 Новости.
16.10 «Несерьезно о футболе»
16.15 «Культ тура»
16.45 Футбол. Кубок России. финала. «Анкар» (Пермь) - «Динамо» (Москва). Прямая трансляция.
19.00 Новости.
19.05 Все на Матч!
19.55 Лыжный спорт. Ски тур «Канада-2016». Масс-старт 13,2 км. Женщины. Прямая трансляция.
20.45 Д/с «1+1».
21.30 Все на Матч!
22.25 «Легендарные футбольные клубы. Ливерпуль».
22.55 Футбол. Чемпионат Англии. «Ливерпуль» - «Манчестер Сити». Прямая трансляция.
1.00 Все на Матч!
1.45 Лыжный спорт. Ски тур «Канада-2016». Масс-старт 22 км. Мужчины.
2.55 Баскетбол. Евролига. Мужчины. «Реал» (Мадрид, Испания) - ЦСКА (Россия).

ЧЕТВЕРГ

6.30 Д/с «Мама в игре».
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 «Ты можешь больше!»
10.00 Новости.
10.05 «Несерьезно о футболе».
11.05 Д/с «Рожденные побеждать. Юрий Власов».
12.05 Новости.
12.15 Все на Матч!

13.00 Горнолыжный спорт.
14.00 «Великие моменты в спорте».
14.30 Горнолыжный спорт.
15.30 Новости.
15.35 Футбол. Чемпионат Англии. «Вест Хэм» - «Тоттенхэм».
17.35 «Спортивные прорывы»
18.05 Новости.
18.10 Все на Матч!
18.55 «Дублер».
19.25 «Лучшая игра с мячом»
19.55 Баскетбол. Евролига.
21.45 «Великие футболисты. Лионель Месси».
22.15 Все на футбол!
22.55 Футбол. Чемпионат Испании. «Райо Вальекано» - «Барселона».

ПЯТНИЦА

1.00 Все на Матч!
1.45 Баскетбол. Евролига. Мужчины. «Эфес» (Турция) - «Локомотив-Кубань» (Россия).
3.35 Д/с «1+1».
4.15 Х/ф «Серфер души».

ПЯТНИЦА

6.30 Д/с «Мама в игре».
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
8.55 Новости.
9.00 «Ты можешь больше!»
9.30 Горнолыжный спорт.
10.30 Новости.
10.35 Биатлон. ЧМ. Смешанные эстафета.
12.15 Новости.
12.20 Все на Матч!
12.55 Горнолыжный спорт.
14.00 Новости.
14.05 «Реальный спорт».
15.05 Новости.
15.10 Все на Матч!
15.45 «Футбол. Live».
16.30 Новости.
16.35 Д/ф «Другой футбол».
17.05 «Один день с Лигой».
18.15 Новости.
18.20 Д/с «Вся правда про...»
18.30 «Культ тура».
19.00 Все на футбол!
20.00 «Реальный спорт».
21.00 «Спортивный интерес».
22.15 Д/ф «Леонид Слуцкий. Любите футбол!»
23.00 Все на Матч!
23.30 Лыжный спорт.
1.00 «Футбол. Live».
1.30 Д/ф «Другой футбол».
2.00 «Один день с Лигой».
3.00 Х/ф «Вторая попытка Виктора Крохина».

СУББОТА

6.30 Смешанные единоборства. Bellator.
7.00 Новости.
7.05 Д/с «Рожденные побеждать. Юрий Власов»
8.00 Новости.
8.05 «Несерьезно о футболе».

9.05 Новости.
9.10 «Твои правила».
10.10 Новости.
10.15 «Абсолютная сила».
10.30 «Лучшее в спорте».
11.00 «Анатомия спорта с Эдуардом Безугловым».
11.30 Новости.
11.35 Все на Матч!
12.20 «Дублер».
12.50 «Биатлон с Дмитрием Губерниевым».
13.20 Биатлон. ЧМ. Спринт.
15.00 Новости.
15.05 Все на Матч!
15.40 Футбол. Чемпионат Англии. «Тоттенхэм» - «Арсенал».
17.40 «Легендарные футбольные клубы. Арсенал».
18.20 Все на футбол!
19.20 Росгосстрах Чемпионат России по футболу. «Краснодар» - «Зенит» (Санкт-Петербург). Прямая трансляция.
21.30 «Рио ждет!»
22.00 Профессиональный бокс.
1.30 Все на Матч!
2.15 Лыжный спорт. Ски тур «Канада-2016». Гонка преследования.

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Смешанные единоборства. UFC.
8.00 Новости.
8.05 «Несерьезно о футболе».
9.05 Новости.
9.10 «Твои правила».
10.05 Биатлон. ЧМ. Спринт. Мужчины. Трансляция из Норвегии.
11.50 Биатлон. ЧМ. Спринт. Женщины. Трансляция из Норвегии.
13.40 «Безумный спорт с Александром Пушным».
14.10 Новости.
14.15 Все на Матч!
14.55 Баскетбол. Единая лига ВТБ. УНИКС (Казань) - ЦСКА.
16.45 Новости.
16.50 Все на Матч!
17.35 Биатлон. ЧМ. Гонка преследования. Женщины.
18.25 Новости.
18.30 Конькобежный спорт.
19.10 Росгосстрах Чемпионат России по футболу. ЦСКА - «Спартак» (Москва).
21.30 «После футбола с Георгием Черданцевым».
22.25 Футбол. Чемпионат Испании. «Валенсия» - «Атлетико».
0.30 Все на Матч!
1.15 Х/ф «Серфер души».
3.30 Д/с «1+1».
4.15 Д/ф «Человек, которого не было».

ТНТ с 29 ФЕВРАЛЯ ПО 6 МАРТА

ПОНЕДЕЛЬНИК

7.00 М/с «Черепашки-ниндзя». «Легенда о Куро Кобуто»
7.25 «Холостяк 3»
9.00 «Дом 2. Lite»
9.45 «Битва экстрасенсов».
11.20 Х/ф «Дивергент».
14.00-19.30 Т/с «Интерны»
20.00 Т/с «Остров». «Похороны Леша»
20.30 Т/с «Остров». «Взрослая жизнь»
21.00 Комедия «Бармен».
23.00 «Дом 2. Город любви»
0.00 «Дом 2. После заката».
1.00 Боевик «Затерянные в космосе» (США).
3.25 Т/с «Полицейская академия». «Курсант года»
4.20 Т/с «Никита 3». «Жизнь, которую мы выбрали»
5.10 Т/с «Пригород 2». «День младшего секретаря»
5.35 Т/с «Стрела 3». «Отложи свой лук»
6.25 Т/с «Женская лига»

ВТОРНИК

7.00 М/с «Черепашки-ниндзя». «План 10»
7.25 «Холостяк 3»
9.00 «Дом 2. Lite»
10.30 «Битва экстрасенсов».
12.00 Комедия «Бармен».
14.00-19.30 Т/с «СашаТаня»
20.00 Т/с «Остров». «Взрослая жизнь»
20.30 Т/с «Остров». «В Москву! В Москву!»
21.00 Мелодрама «Молодые»
23.00 «Дом 2. Город любви»
0.00 «Дом 2. После заката».
1.00 Триллер «Незабываемое». (США).
3.20 Т/с «Полицейская академия». «Подставь мне свою шейку»
4.15 Т/с «Никита 3». «Неизбежность»
5.05 Т/с «Пригород 2». «Курьца по-китайски»
5.30 Т/с «Стрела 3». «Отважный и смелый»
6.20 Т/с «Женская лига»

СРЕДА

7.00 М/с «Черепашки-ниндзя». «Месть»
7.25 «Холостяк 3»
9.00 «Дом 2. Lite»
10.30 «Битва экстрасенсов».
12.00 Мелодрама «Молодые»
14.00-19.30 Т/с «Универ. Новая общага». «Сосед»
20.00 Т/с «Остров». «В Москву! В Москву!»
20.30 Т/с «Остров». «Маячок»
21.00 Мелодрама «27 свадеб». (США).

СУББОТА

7.00 «Comedy Club. Exclusive»
7.30 «Comedy Club. Exclusive»
8.00 «ТНТ.Mix»
8.30 «ТНТ.Mix»
9.00 Т/с «СашаТаня». «Юбилей Алешки»
9.30 Т/с «СашаТаня». «Рублевка»
10.00 «Дом 2. Lite».
11.00 «Перезагрузка».
12.00 «Подставь, если сможешь».
13.00-19.30 «Комеди Клуб».
20.00 «Где логика?»
21.00 «Большой Stand Up П. Воли. 2015».
22.00 «Stand up».
23.00 «Дом 2. Город любви».
0.00 «Дом 2. После заката».
1.00 «Такое кино!»
1.30 Х/ф «Вулкан». (США).
3.25 Т/с «Никита 3». «Самоморозушение»
4.15 Т/с «Пригород 2». «Попрыгунчик и сострадание»
4.45 Т/с «Стрела 3». «Полночный город»
5.30 Т/с «Женская лига»
6.00 Т/с «Пригород 3». «Далия Николь Смит»
6.30 Т/с «Непригодные для свидания». «Да будет свет!»

ВОСКРЕСЕНЬЕ

7.00 «Comedy Club. Exclusive»
7.30 «Comedy Club. Exclusive»
8.00 «ТНТ.Mix»
8.30 «ТНТ.Mix»
9.00 Т/с «СашаТаня». «Юбилей Алешки»
9.30 Т/с «СашаТаня». «Рублевка»
10.00 «Дом 2. Lite».
11.00 «Перезагрузка».
12.00 «Подставь, если сможешь».
13.00-19.30 «Комеди Клуб».
20.00 «Где логика?»
21.00 «Большой Stand Up П. Воли. 2015».
22.00 «Stand up».
23.00 «Дом 2. Город любви».
0.00 «Дом 2. После заката».
1.00 Драма «Далласский клуб покупателей». (США). (18+).
3.25 Т/с «Никита 3». «Особая важная цель»
4.15 Т/с «Пригород 2». «Покидая Четсвин»
4.40 Т/с «Стрела 3». «Восстание»
5.30

Выставка хъана

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

И йикъара Москвада РФ-дин Президентдин патав гвай Гъамишалугъ векилханада чи ватангъгли, машгъур художник Жавид АГЪАМИРЗАЕВАН "Солнце Дагестана - моя палитра" "Дагъустандин рагъ- рангар акадарзавай зи гъвечли кьул") кьил ганвай махсус выставка хъана.

Жавид Дагъустандин, Россиядин ва гъакин дуьньядин культурайрин бинедаллаз члехи хъанвай, живописдин искусстводай кьетлен фикир желбзавай, тлебиатди бажарагъ ганвай кас я.

Цлуд йис идалай вилик Махачкъалада махсус выставка ачухнавайла, Жавида вичикай ихтилатнай.

- Зун 1937-йисуз Къурагъ райондин Къепиррин хуьре ирид лагъай аял яз дидеде хъана. Бубадини дидеде аз Миси твар гана. Зайиф, сагъсуз хъуниз килигна, зун къутармишун ва хуьн патал, абуру заз маса твар - Жавид гана. И гафунин мана "гъамишалугъди" лагъай члал я.

Ингъе ам кье 80 йис жедалди яшамш жезва. Жавид Москвадин лезгийрин искусстводин деятелрин кваталда агъсакъалрикай сад я. Хуьре 10-класс акъалтларай жаван гада искусстводай чирвилер къачуз Москвадиз рекъе гъатна. 1962-йисуз ада Москвадин художественно-театральный училище акъалтларна. 1962-1964-йисара Сурикован институтдин патав гвай Рисованидин классра тежриба кватна. 1965-йисалай 1973-йисалди МХАТ-дин школа-студияда чирвилер къачуна.

Василий Блаженныйдин Килиса. 1977-й.

1975-йисалай ада ара датлана Москвадин, республикайрин ва вирисоюздин выставкайра иштиракзава. 1985-йисалай Жавид СССР-дин художникрин, театрдин деятелрин

союзрин член я. 1995-йисуз Жавид Агъамирзаев Дагъустан Республикадин Государственный премиядин лауреатвилитвар гана. И премиядиз ам "Шарвили" театрдин сегъне безетмишунлай лайихлу хъана. 1972-йисалай ада Москвадин, республикадин, вирисоюздин ва къецепатан уьлквейрин выставкайра иштиракна. Идалайни гъейри, 1972-2008-йисара Ж.Агъамирзаева къадалай виниз вичин кваллахрин махсус выставкайра тухвана.

Гъеле студент тир йисара ада вичин гъвечли стипендиядихъ рангар, ших, ктабар, урус ва къецепатан уьлквейрин классикрин музыка хъенвай пластинкайра къачудай. Яргъал йисара кваллахзаватлани, адалай девлет кватлиз алакънач. Вири девлет, им адан "яшар" ва члугунвай шиклар я.

Жавида вичин уьмуьрдин асул мурад яз, Бетховенан гафар хъяна: "Жуван искусство патал вири къурбанд ая. Искусство виридалайни вине я". Гъа ик! Жавида вич тамамвилелди искусстводиз багъишнава, ам патал вуч аватлани, вуч хъун мумкин ятлани, адаз къурбандзава. Адан кваллахар Москвадин, Россиядин художникрин союзри, живописдин шиклар Франциядай, Япониядай, Германиядай, США-дай, Австриядай, Югославиядай, Словакиядай тир хейлин коллекционерри къачунва.

Гъвечли ватан. Дагъустан. 1970 й.

Жавидаз мал-эменни герек туш, ам анжах искусство патал яшамш жезва. Ада вичин шиклар инсандин къенепатан, дуьздаль алачир, къатуз тежезвай алам къатлудайди ийизва. Ихътин надир шейэр арадал гъун патал Жавидахъ хъсан зигъин, къатлунар ава, зегъметдални адан рик! ала. Килигин и кардин гъакиндай художникди, вичи вуч лугъузватла: "Зун са жизви къатуз жедай декъикъаяр къаз чалишмиш жезва. Эгер абур фикирдай акъудайтла, мад тикрар хъийиз алакъдач". "Шикил тамамвилелди къутягъна, арадал гъана кляндач, - тестикъарзава художникди, - им ам къенва лагъай члал я. Адахъ гъасятда гъавурда гъат тийидай сирлу ченебанвал хъун лажим я". Жавидахъ дуьньядин живописдин искусстводин квенквечи дестейрин кваллахдай къачунвай, вичиз хас тир хат! ава.

Жавид Агъамирзаеван выставкадиз гзаф мугъманар атанвай. Абурун арада художникдин дустар, кваллахдин рекъай юлдашар, адан бажарагъдиз икрамзавайбуру авай. Анал сифте гаф рахай Россиядин Федерациядин Президентдин

патав гвай РД-дин Гъамишалугъ векил Изумруд Муьгъудиновади выставкадиз атанвайбуруз баркалладин ва Агъамирзаеван эсерри Дагъустандин ва вири Россиядин живописдин культурада къазвай чка къейд авуналди, ихътин гуьзел пишкеш багъишунлай художникдиз тебрикдин келимаяр лагъана.

"Устад Жавид зурба рехъ фенва, амма чна адан яратмишунрин цийи-цийи шейэр мадни гуьзлемшзава", - алава хъувуна ада.

* * *

Жавидан яратмишунрикай пешекаррин фикирар:

"Заз лугъуз кланзавай хъи, махсус выставка ачухун, им члехи имтигъан я. Шиклириз килигайла къейд ийиз жеда хъи, экспонатар вахтунин истемешунрир къадайвал эцигнава. Ина чаз художникдин 60-йисарин ва адалай гуьгъуьнин вахтарин кваллахар акъазва. Вичин яратмишунра художникди тамашачидиз соавторвиле теклифзава..."

Дмитрий КОЛОМИЕЦ, художник, Москвадин художникрин Союздин член".

"Гъуьрметлу устад, Жавид халу, заз жуван ватангълидиз бахшнавай мярекатда иштирак авун гзаф хуш я. Алай девирдин искусство патал куь важиблувиликай лугъун четин я. Куь суьретар риклин сидкьидай тир, гъакикъи пешекарвилебур я, абурай экв, куь руьгъ акъазва. Куь кваллахра Дагъустандин вини дережадин руьгъ, романтизм, урусин поэзия, френгрин импрессионизм ава. Вири ибурузни Куь члехи, мягъкем рикле чка ганва.

Къарахан СЕФЕРБЕГОВ, РФ-дин лайихлу художник".

"Жавид чи девирдин надир, адетдинди тушир хътин кас я. Дагъустандин, Россиядин, Виридуьньядин культурадин миже кужумнавай ам тлебиатди кьетлен пай ганвай надир художник я.

Адан мана-метлебдив ацланвай ва девлетлу живописдин суьретрай адаз "Кавказдин Пикассо" лугъузва. Жавида, художник Ренуара хъиз, вичин яратмишунра жуьреба-жуьре шейэр ишлемшзава: цларар, гъвечли твалар, нукьтлар, рангар какадарун ва масабур.

Нина КРАСНОВА, Россиядин писателрин Союздин член".

"Гъуьрметлу Жавид Агъамирзаевич, Квез къенин мярекат мубаракрай, Квехъ сагъ-саламатвал, яратмишунрин яргъал уьмуьр хъун зи мурад я. Куь яратмишуннар лезги халкъди, Дагъустанди, Россиядин Федерацияди дамахдай кар я. Зун инанмиш я хъи, лезги халкъдин гзаф несиприн ва искусстводиз къимет гуз алакъдайбурун руьгъериз куь суьретри чимивални гуьрчегвал гуда.

Гъуьсен ШАГЪПАЗОВ, ФЛНКА-дин исполкомдин председатель".

"Куь дуьвурин ва руьгъдин мягъкемвал себеб яз, квелай яратмишунрин карда виклегъвал хуьз алакънава. Куь кваллахар, иллаки 70-80-йисарин, къадар авачир къван бегенмиш я заз. Абур жанлу къуватдив ацланва, зун абурун гуьзелвилел ашукъ я.

Мегъамед КАЖЛАЕВ, РД-дин лайихлу художник".

"Жавид, вичин кваллахра тамам алемдиз экв гъун патал, халкъ хъана. Къе ина адан жуьреба-жуьре вахтарин яратмишунрин рехъ акун шад жедай кар я. Адан эсерри, иллаки 60-йисарин, хайи Дагъустандин ва лезги халкъдин гъайбатлувал къалурзава. За жавандин руьгъ авай агъсакъалдин яратмишунрин яргъал рекъел гъейранвал ийизва.

Петр КОБЛИКОВ, аялрин журналдин кьилин редактор". (ФЛНКА-дин корр. Агъмед ИБРАГЪИМОВАН макъаладай ва жуван кхъинрин книжкадай)

25 йисан ВИЛИК

(Эвел 2-нумрада)

2-ФЕВРАЛЬ. Британия. Персидский заливдин дяведиз акси яз, Лондондин Гайд-паркуна яхцлур агъзурдалай виниз инсанар кватл хъана.

6-ФЕВРАЛЬ. Советрин орбитальный "Салют 7" станцияди 1986-йисуз гадарай клусар, мад гъавадин къатара гъахъзава. Гъисаба къурвал, абурукай гзафбур Атлантический океандиз ахватун мумкин я.

9-ФЕВРАЛЬ. Литва республикада аслу туширвиле гъакиндай референдум тухузва. Члехи паони СССР-дикай хкечлун патал сесер гана.

19-ФЕВРАЛЬ. Телевиденидай рахай Б.Н.Ельцина СССР-дин президентдиз, диктатурадиз рехъ гунвай ва экономика чукурунай тахсирлу хъуниз килигна, отставкадиз экъечлун теклифна.

20-ФЕВРАЛЬ. Пуэрто Вильямс, Чили, Чилийский LAN компаниядин BritishAerospace самолет ацукъардайла рекъай акъатна, океандин цин кланик фена. Нетижда 73 касдикай 20 кас телеф хъана.

22-ФЕВРАЛЬ. Анголадин са компаниядин самолет "чил-гъава" ракетади ягъунин нетижда ана авай 47 кас телеф хъана.

24-ФЕВРАЛЬ. Кувейтдин территориядай Иракдин къушун акъудун патал къушунрин сергъятда аваз тарихда вертолетрин виридалайни члехи "Дезерт Сейбл" серенжем кьиле тухвана.

27-ФЕВРАЛЬ. Кувейт азад авурла, Иракдин яракьли къуватри къулхъ члугуна. Персидский заливда дяве акъалт хъана.

3-МАРТ. Иракдин ва оппозициядин руководителри Персидский заливда дяве къутягъ хъунин нетижда ислягъвиле икьардал къулар члугуна.

3-МАРТ. Латвияда ва Эстонияда вири халкъдин референдум тухвана. Члехи пай иштиракчийри республикайр СССР-дин кваталдикай хкечлун патал сесер гана.

9-МАРТ. Цийи Союздин икьарардин проект малумарна.

14-МАРТ. Россиядин Федерациядин Республиканский партия (500-дав агакъна членар), РФ-дин Социал-демократический партия (5089 член), Россиядин демократический партия (28608 член) регистрация авуна.

17-МАРТ. СССР сад хътин ихтиярар авай республикайрин федерация хъиз хуьнин гъакиндай референдум тухвана. Референдумда иштираккай 146 млн. касдикай 112 млн. касди (76%) СССР хуьнин гъакиндай сесер гана.

17-МАРТ. РСФСР-дин президентвиле кьуллугъ кардик кутунин гъакиндай тухвай Россиядин референдумда иштираккайбурукай 70 процентди "эхъ" лагъана.

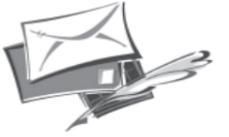
28-МАРТ. РСФСР-дин халкъдин депутатрин нубатдинди тушир съезд ачухна.

28-МАРТ. К.Э. Циолковскийдин тварунихъ галай космонавтрин Академия кардик кутуна.

31-МАРТ. Россиядин телевидение махсусдаказ кваллахдив эгечна.

(Къатл ама)

ГАЗЕТ КХЫИЗВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Къасум ФАТАЛИЕВ

Вердиш хъайитІа

Са юкъуз кимел
Ква хъана зи кыл,
Гъа и чкадал
Веъена за гыл.
ЭгечІна чухваз,
Кар фенач яръгъаз.
Заз къвалав гвайда
Лагъана: - Саймаз,
На бармақдай кыл
Чухуналди бес,
АтІузни, лагъ, квал,
Хквервал гъевес?

Акална идахъ
За дикъетдив яб.
Тагана къвазнач

Са тайин жаваб:
-Вун рахазвани
И кар яз таниш,
ХтІунна чухваз
ХъайитІа вердиш,
ЧІулунилай агъуз
АтайтІа а квал,
Куддани шалвар
За кимин юкъвал?!

Залан дерт

Гъалтайла рекъел
Садра гатфариз,
Са танишда заз
КІвализ "теклифнай".
"Сагърай" гафариз -
Ганач ада яб,
Захъ чара хъанач,
Адахъ илифнай.

Алатначир гыч
Са акъван вахтар.
А югъ къехуьннай
Заз! Атайда къарар!
Квадарнай икърар!
Вишра хъсан тир
ГъалчнайтІа вад гъуд,
И залан дерт зав
Ийирдал агуд.

Вил вегъ

Душман аватІа чириз,
Далудихъ вил вегъ!
Дуст игътияжлу ятІа,
Хъултудихъ гыл вегъ!

Вахтарни

гъакъикъатар

Са вахтара
Аквадай чаз
Рапунални седефдаллаз
Къиметар.
Аквазва къе
А къиметрин чкадал чаз
Дишегълийрин хуш хъуьрезвай
Суретар!

Дустарихъ

Элкъвена...

Элкъвезва чун мугъман дубънд
Терс, кирсеба мулкарал.
Давдакъанни Ярагъидин
Лезгид ватан-юрдтарал.

Къе чи кылел атанвай и
Мажузатар дерин я.
Ибуруз таб гунни эхун
Такурбуруз четин я.

ИлитІ жезва чал къвез ажал,
Девлетринни яракърин.
Ша буш тийин чна жилав,
Уяхин гыл ахлакърин.

Чахъ чІал амач - мама, папа,
Крушкани дедушка.
Чахъ кар амач - субсид, биржа,
Бизнесмен, базар, подушка.

Гъарамзада, жулукІ, гиж, биж,
Рекламайрай рахазва.
Чиргъедикай къизилариз,
Таб-гылледив къугъвазва!

Умудлу яз гегъеншарин
Адалатдин къапуяр.
Чуьнуьх тийин, раиж ийин
Шарвилирин гапуяр...

Гъинва а чи багъри чилин
Хуш зегъметдин няметар?
Чун абурукай авурбуруз
Бес гудачни нянетар?

Гелкъвезва чун гъар са кас къе
Дерт къезилдай дармандихъ.
Минет я квез, къалура рехъ
Къасумазни духандихъ!

Къариб КЪАРИБОВ

Шарвили

Шалбуз дагъдин къужахда
вун хъайид я,
Самур вацун шуьрбетдин
яд хъвайид я,
Гъар са кесиб лезги велед хвейид я,
Лезгистандин дестек тир вун,
Шарвили.

Лезги чилин пагъливанрин
шагъ я вун,
Хайи чилиз чимивал гай рагъ я вун,
Гъар са лезги эркек хциз сагъ я вун,
Эверайдаз куьмек тир вун,
Шарвили.

Тур гваз атай душман турдал
гатана,
Куьмек кландай мугъман
кваллиз хкана,
Дустни душман гъевечизамаз
къатІана,
Гъар са рекъе зирек тир вун,
Шарвили.

Шумуд йисар къвез алатиз физава,
Ви машгъур тІвар халкъди
рикІе хуьзава.
Ви гуж-гъайбат къагъриманриз
чизава,
Лезги чилин дирек тир вун,
Шарвили.

Лга ЭНВЕР

Сир хъана заз

Вахтар амач ЦІакуз фидай,
Ярдин илгъам къачуз фидай,
РикІин ашкъи цІа куз фидай,
Жегъилвал, вун сир хъана заз.

Яшар жезва, чІехи жезва,
ЧІулав чІарар рехи жезва,
Къилихризни векъи жезва,
Геж ви къадир чир хъана заз.

Къекъведайла беден зурзас,
Бул азаррин гузва зур заз,
Араба хъиз, квачир бураз,
Чуьмуьр фир-тефир хъана заз.

Къати хъанва япара сес,
Рахадайла къазва нефес,
МуьтІуьгъ амач сивевай мез,
Гъар са гаф гъир-гъир хъана заз.

Чи дагълар

Килиг, гъикъван ятІа гуьзел,
Гъейран жеда акурла эл,
Фикир желбдай гъарнихъ вичел,
Суьгъурдин дем я чи дагълар.

Зарбачияр карда кІвенкІвел,
Къурмишнавай зегъметдин мел,
Лугъуз тадач "хъанва энгел",
Гъунаррин клем я чи дагълар.

Цуькверин таж ала кылел,
Генавардин къвазна цІарцІел,
Мад ахкунихъ жедай цІигел,
Хъуниз са жем я чи дагълар.

Кетин кылни Шалбуз чІехи,
Буз аязрик хъанвай векъи,
Ценерив клубан яз нехир,
Кфетлу ем я чи дагълар.

Аферин!

Даим аваз кардин яцІа,
Гъиле аваз перни каца,
ЧІланвайди тваз са къацІа,
Алахъдайдаз аферин!

Гагъ михъиз хвах, гагъни рекъер,
Гъар са карда жедай сердер,
Къуншидихъни куз рикІ, жигер,
Алахъдайдаз аферин!

Меслятчи жез гъар са карда,
Гъатай чІавуз масад дарда,
Адан шеле вичиз пардай,
Ихътин касдиз аферин!

Бейкарбуруз къалуз рекъер,
Авадариз чандай гъекъер,
Тебиатдин чириз сирер,
Алахъдайдаз аферин!

Али АСЛАНОВ, къуьчхуьрви

Куьмекчи сикІ

Сифте клекер рахадайла
Пехъ атана къуншид тарцел.
Къакъра ягъиз башламышна,
Къил хжажна къати ванцел.

Варцъяй экъечІна зун къецел,
Рахаз-рахаз ширин мецел:
- Са тІимил худ явашара,
Ви ванциз къий акъван "гуьзел".

Аман къаргъа, я чан къаргъа,
Завай акъван жемир яръга.
ЭвичІ чилел, ацукъ къванцел,
Ашукъ хъанва зун ви ванцел...

Тавазвилер авуна за,
Багъишламиш къачуна за:
- Нисинилай ягъа къакъра,
Вахчуда за жуван арза.

Арзе-фирзе авуналди,
Кар туькІуьдач куьлуналди.
Ша захъ галаз Куьчхуьриз фин,
Къве стхани нисиналди.

Ана къайи ятар ава,
Ви рикІ алай къвакъвар ава,
Къветер къада чна къведа,
Вири халкъар ахварамаз.

Къенин-къалай жеда вун "лекъ",
Мад гъарайиз акъудмир гъекъ.
Дагъда хипер-цІегъер ава,
Ана лекърез кефер ава.

Шад хъана пехъ, лагъайла лекъ,
Вич-вичиз килигна зирек,
Жаж хъана къацу синел,
Дуьшуьш жеда лацу сикІрел.

Пехъ акур сикІ хъана лап шад,
Сивиз атана цІаран яд:
- Ихътин дуьшуьш хъжедач мад,
Гарданар къан чна фад-фад.

"Лекъре" вичин пехъре жуьре
Яна къакъра, хъана муькуз.
СикІни акъван хъанач ажуз,
Башламышна теменар гуз.

Тух жедалди гана клуфар,
Къве тапасдив къуна лувар,

Мез элягъиз хъуьрез плузар,
Зазни ийиз бул дуьаяр...

ЭХИР:
СикІрекай чаз хъана чара,
Аллагъ рази хъурай пара.
Гъа йикъалай чи багълара
Билбилрин хуш ванер ава.

Гъамзат ОСМАНОВ

Акуначни?

Халкъдин манийрин бинедаллаз
Къакъан дагълар, чар булахар,
Дуьз лагъ, куь вил хкІуначни?
Жавагъир я кланидан тІвар,
Квез зи жейран акуначни?

Ам акурла цуьк хъуьреда,
Муьгъуьббатдин рикІ хъуьреда.
Бес гила зун гикІ хъуьреда?
Квез зи жейран акуначни?

Дад жеда ни къугъуникай,
Гъамлу мани лугъуникай,
Дарман хъжеч чІугуникай,
Квез зи жейран акуначни?
* * *
Билижарин бульвардилай
Макъамардай хур цІару къуш,
Икъван клани зунни туна,
Низ фидатІа, лагъ, клани руш.

Къара-Су цел цІару къванер,
Квар ацІурдай лацу гъилер,
Лацу хъуьквер, бурма цІвелер,
Вуч иер я, руш, ви вилер?

Чубарукди гъарайзава,
Къакъан дагълар кузва лугъуз.
Заз са чІуру ван хъанава,
Зи клани руш гузва лугъуз.

Дербенарин пару чІур хъуй,
Икъван халкъдиз багълар кутур.
Душманарин мецер лал хъуй,
Зи сефил рикІ хиялда тур.

Квардаларин дар куьчеда
Нарт тахтаяр туна кланда.
Вучда, диде, девлетрикай,
Клани гуьзел гъана кланда.

Шалбуз дагъдин кланевай пІир,
Зун ви патав къверивал тир.
На са дуьа авунайтІа,
Клани руш заз жеривал тир.

Чи дагълара гуьзел рушар,
Гуьзел рушар бул я, дустар.
Гатфарни-гад акъатайла,
Мехъеррин вахт зул я, дустар.

Буба МЕЛИКОВ

Заз кланидан чар атана (МАНИ)

Ахвар я жал, гъакъикъат кар,
Экуьнахъ зал агакъна чар,
Салам авай, къуна зи тІвар,
Заз кланидан чар атана.

ПРИПЕВ:
Пагъ, гуьрчег я цуькверни,
Цавун аршда гъетерни,
Гегъенш чуьлда къветерни,
Кланидан чар атайла.

Са куьнизни фикир тагуз,
Икъван гагъди тир зун ялгъуз,
Акъат хъана ирид цавуз,
Заз кланидан чар атана.

РикІе авай атІана тІал,
На лугъуди шад я къе зал.

Азиз дустар, зи хуьр, зи квал,
Заз кланидан чар атана.

Играмидан, кланидан чин
Вилерикай карагна зин.
"КІанда" лугъуз къазавай къин,
Заз кланидан чар атана.

Дустар, квезни салам авай,
Ачух рикІин, дуьнья ацІай.
Плузар хъуьрез шикил галай,
Заз кланидан чар атана.

Владик БАТМАНОВ

Гъиле цуьквер авай ярдиз...

Цуькверилай гуьрчег я вун
гъилевай,
КІан я заз вун нинидилай вилевай.
Зи чІалахъ хъухъ гъавая жув
кумир руш,
Садазни чи ашкъи маса гумир руш.

За ваз цуьквер гъамишанда
багъишда,
Къвез ви патав ви ялгъузвал
бамишда.
Садрани вун яръгъаз жемир завай,
руш
Чи муьгъуьббат къакъат тавуй
чавай руш.

Ви вилерай заз кланивал аквазва,
Зи шиирра тек вакай зун рахазва.
Зи намусдал вуна леке гъимир руш,
Зун тек туна вун чарадаз
фимир руш.

Анжах вун я зи къисметдиз атайди
Зав шириндиз ширин мецел
рахайди.
Нин хъайитІан килиг чІалахъ
жемир руш,
Чи муьгъуьббат бахтсузвилив
гумир руш.

Валай гъейри заз кланиди
авайд туш,
Гъич садавни шириндиз зун
рахайд туш.

Зи Нина

Ви чІарарихъ за якъут, мержан
дегъишдач,
Ви акунар багъа я заз, зи Нина.
Чи ашкъидин ялав за гъич
бамишдач
Гъалда девран ви къвалав гваз,
зи Нина.

Ашукъ жеда вал къагъриман
гадаяр,
Пехил я вал гуьрчег рушар-музаяр,
Яшайишда такурай чаз сузаяр,
Элдиз акуй чун бахтлу яз, зи Нина.

Вун са багъ я даим ширин
бегъердин,
Дагъви руш я къилих хъсан
тегъердин,
Билбил я вун мани язвай сегъердин,
Ви сивел хъвер акурай заз, зи Нина.

Ваз муркІадал къизилгуьллер
цада за,
Ваз йифериз цавай гъетер къада за,
Ваз гъар йифиз саздал макъам
яда за,
КІан жемир зун ялгъуздиз таз,
зи Нина.

Дербендавай атирлу са цуьк я вун,
Владикан гъар шиирдин рикІ я вун.
Къисметди чун сад авуртІа
шад я зун,
Яваш къекъуьгъ дамахдик кваз,
зи Нина.

Омар ГЪУСЕЙНОВ

ТАМУ-ТАРА, ПЕШЕРИ ЛУГЪУДА...

(Гьикяя)

Тарсар куьтгя хъана, университетдай квалит хкведай рекье за жув лап юргун хъанвайди гьиссзавай. Квалит рак ахъайна, килигай вил, дегълизда акъвазна, вичиз хас тир тегъерда милаймидиз хъерзавай бубада акъурла, зи галатун-кватун гъа легъеда квахъна. Бубадихъ галаз хваш-беш авуна, за юлдашдивай хабар къуна: - Мугъмандиз тлуьн-хъун ганвайди яни, гьикъ я?

- Эхъ, ам вуч лагъай члал я, чан итим, - жаваб гана ада. - Бубадила итеклу кас чакъ авачирди ваз чизва. - Вун инжиклу жемир, чан хва, - элкъвена захъ буба. - Тлуьнар-хъунар за авунва. Ви члехи хва, зи хтул Германахъ галаз...

Са герендила чун, телевизор кутуна, дивандал динж хъана. Анай эхиримжи хабарар гузвай. Садлагъана Германа пултдал тлуб илисайла, маса канал кутун хъана. Анай акъазвай шиклар эсиллагъ риклиз хушбур тушир. Гъиле ивидай хъанвай кант къуна, вичи кьенвай гъульун кьилихъ акъвазнавай чин даклур пияниска дишегълиди силсичидин суалриз жавабар гузвай. - Худ, чан хва, а канал, - буйругъна бубади, - къуй а зулумкар, тахсиркар кваллахар чаз такурай.

Талабайди хъиз, и арада эквер тухвена, телевизор хкатна.

- Итим яна кьинилай гунагъ кваллах дуньяда авайди туш, - чун гъавурда тваз эгечна буба. - Анжах кьил чуру, инсандин къамат, суфат квадарнавай зулумкардай акъатда ахътин регимсуз кваллахар.

- Аламатдин кар я, - экечна ихтилатдик Айиша, - гьикъ а залум дишегълиди вичин гъулел гьил хкажнатла... Вичи авур тахсиркарвал винел акъалтдайди, ашкара жедайди, ахпа вич жазадиз чулгадайди кванни фикирдиз гъанач жал а ламран руша?

- Малум тахъана, сир яз амуькдай са кваллахни авай туш дуньядин винел, - баян гана Межид бубади Айишадин фикирриз. - Ни, гъина, мус, вуч пис кваллах авуртлани, гьикъван ам кевириз алахъайтлани, эвел эхир дуьздал акъатдайди я. Таму-тара, дагъ-дереди, сиве мез авачир нуькьре-ничхирдини лугъуда, хабар гуда...

- Сиве мез авачир тамувай-таравай, ничхиривай гьикъ хабар гуз хъуй инсанриз? - хабар къуна вичиз вири чирунал рикъ алай Германа.

- Тамувай-таравай, чан хтул, - элкъвена Межид буба Германахъ, - гьелбетда, инсанривай хъиз, рахаз-луьквез жедачтлани, абур себеб хъана, инсанрин сирер-къамар, чинебан кваллахар винел акъалтзавайди я. Де туштла, жува яб це, за ваз са къиса ачууда, зи гъахъвал на гьиссда.

...Дагъдин къакъан хуьре къве етим гададиз - Мегъамедзани Агъакеримаз гъа чеб хътин етим руш Тавус клан жеда. Пара элгъунар-къачунар ийида абуру гъарда, Тавусаз чеб клан хъун патал. Тавусани вичин къисмет ниъх галаз алакьалу авуртла хъсан жеда тла лугъуз, фикирарда. Эхирни ада вичин разивал Мегъамедаз гуда ва ам

Мегъамеда ялвардай сесиналди, - зи тахсир вуч хъуй, Тавуса вун туна, зун хъана лугъуналди? Ша вун Аллагъдиз килиг, вуна регимсуз кардиз кьил ямир. Ваз Аллагъди бала гуда. Ваз и вуна ийизвай ягъсуз кардикай инсанриз хабар тежедай хъиз авани?

- Я авам, - хъел кваз жаваб гана Агъакерима, - тама авайбур анжах чун къвед я. Низ чир хъуй вун за кьейиди?

- Я Агъакерим, - мад тавакъу ийидай сесиналди элкъвена адахъ Мегъамед, - и тамуз-тараз, и авахъна чилел алай пешериз акъваза, абуру инсанриз лугъуда, гьикъ ваз зун вагъшивилелди яна рекъиз кланзаватла, ша вуна тубастафируллагъ

лагъ, ваз Аллагъдихъай кичле хуьхъ.

- Таму-тара, пешери лугъуда? - хъверна Агъакерима. - Вуна вуч лугъузватла фикир кванни ийизвани? Вун бегъем кими я гъа! - вичин тажубвал къалурна Агъакерима. - Таму-тара, пешери ваъ, къуй и дагъарди лугъурай вун ни яна кьенатла.

- Я стха, ша вуна а ви риклевай пис ният дегъишара, ваз зи язух ша, - лагъана, Мегъамеда эрчи гьил хкажна, са кам вилик къачуна. Гъа и легъеда тапанчидай биши ван акъатна, Мегъамед атай тар хъиз чинихъди чилел ярх хъана. Агъакеримавай са легъеда вичивай-вич квахъна, ам серсер хъана Мегъамедаз килигиз амуькна. Са дегъикъадила вич-вичел хтайла, ам къуд патаз килигна, явашдиз Мегъамедан мейитдив агатна. Кичле хъайивилляй адан беден михъиз зурзавай. Мейит ада кивачер къуна галчлурна дагъардин кьилел тухвана, таран ханвай са чихелдалди хуртлар гана, кланик гадарна. Ахпа ада тапанчидин буш патрум чилелай вахъуна, жибиңда хтуна, тади гьалда гъа вич атай чинебан кламарай-чухуррай хуьр галай патахъ гьерекатна...

Гила хабар нивай - хабар Тавусавай. Югъ няни жезвай. Мегъамедак хабар-тер авачир. Тавусак къалабулук акатна: "Вучиз Мегъамед квалит акъатнава? Яраб адахъ хъайи-тахъай аватла?" - лугъуз, ам фикиррик акатна. "Белки, хкведа са тлимил геж хъиз. Белки, галатна юргун хъана, ял ягъиз ацуькый чкадал ахвариз фена..."

Тавусаз къарай атанач. Ам къеце экечна. Куьчедани адаз акур кас-мас хъанач. Мажбур хъана ам къуни-къуншириз хабар гуз, абур кивачел къарагъариз.

Югъ гила михъиз нянихъ элкъвенавай. Къеце къалин циф авай, мекъизвай. Рикъ дарих хъайи Тавусавай шел хуьз хъанач. Къунши дишегълири ам секинариз. "Хкведайди я Мегъамед. Вуна кардин клан-пун тийижиз, ясдин шелар мийир", лагъана, къуьнер къуна, ам куьмекдалди квалит хутахна.

Имфиз хуьре къалин жив къвана. Накъ инсанри, пака экуьнахъ фидачун Мегъамедан кьайгъудиз лагъана, ягъай планарни чуру хъана.

Мегъамед икъ гел галачиз квахъуникай гъарда са фикир лугъузвай. Тавусан умудни, са вахт ала-

тайла, Мегъамед акъвада лагъана, атлана. Адаз амуькыйбур анжах кьилин тлаларни къуру шелар-хвалар хъана.

"Вахт духтур я" гъавайди лугъузвайди туш инсанри. Дугъриданни, сад-вад варз арадай фейила, Тавус са къадар секин хъана. Хуьруьн маса инсанар хъиз вичин гъар йикъан кьайгъуйрик кваз, адан гъайифар, риклин хирер югъ-къандавай са къадар куьгъне жезвай.

Са сеферда гьикъ ятлани, салаз яд гуда лагъана, хуьлен кьилиз феи Тавусал Агъакерим гьалтда.

- Я руш, я Тавус, - амалдар сикъ хъиз агатна Агъакерим Тавусан мукъув, - гьикъван вун чулавра хуьрай? Гила бес хуьй тлун, йисалай гзаф вахт я, вуна итимдихъ яс чулгуваз. Ша вуна гьилерихъди икъ жуван умуьр чулав ийимир. Вун жегъил дишегъли я, вуна жуван пакад йикъакъай фикирна кланзавайди я. - Э, э, вуна вуч лугъузва, вун гъинай рахазва? Ваз зи рикликай хабар авай туш, - жаваб гана Тавуса.

- Зун ви гъавурда ава, - Тавусан жаваб инкар ийиз тахъана, вичин разивал къалурна Агъакерима, - амма вуна садра жува-жувакди веревирд ая: де гила вавай Мегъамедан чан хъиз жеда ни? Хъайи кваллах хъана алатна.

- Эгер ваз зи хатур кланзаватла, зун санал тур, зак къямир, зав зи югъ няни ийиз тур, - Агъакериман меслятрихъ галаз вич рази туширди къалурна Тавуса.

Агъакерим лагъайтла, вичи янавай планикай къерех хъана акъвазнач. Акси яз, ам гъар са къулай дуьшуьшда Тавусан геле гъатна.

Эхирни са экуьнахъ булахдал Тавуса вичин фикир эмедиз лагъана: - Валлагъ, эме, Агъакерим саклани залай алатзавач, пара заз тавазивилер къалурзава, вучдатла - гьикъдатла чидач заз. Вуна меслят къалурна...

- Аферин, чан эмедин, - хвеш хъана Магъи-бадедиз, - вуна дуьз рехъ хъанава, жуван яшайишдин гъакъиндай фикирнава. Цийи квал арадал хкун, пашманвилер къулухъна, цийи кьилелай бахтлу умуьр кечирмишун хъсан кваллах я. Вири кваллахар хъсан жеда, Аллагъдик умуд кваз. За Агъакеримаз муштулук гуда...

Са вацралай далдам-зуьрнедал илигна мехъерарна, Тавусакай Агъакеримаз свас хъана. Вири кар вичиз кландайвал туьквей гададиз гила вичиз-вич лап са ханбег хъиз акъазвай. Мехъер алатай са пуд-къуд вацралай Агъакеримак квай векъи хесетар, рафтарсуз кьилилар яваш-яваш винел акъалтиз башламышна. Агъакеримни Мегъамед цавни-чил хъиз эсиллагъ садаз ухшар авачир инсанар тирди къатлуз хъун четин тушир.

Агъакерималай вад кивачин виная феи пис, эдебсуз амалар адан гъуьл кьена субайдиз амай вах Селмидив гвай. Къве къалай садра стхадал кьил чулгуваз атайла, ам зунжурдай акъатай кичи хъиз, Тавусал къудгадай: "Вун атай квал чуру хъуй, ви жинс хкатуй, вун хътин чара интимдин чин акур дишегъликдай бегъем паб жедайди яни?..."

Гъа и тегъер, шадвал авачиз, рикли-рикъ негъ, курпашмандиз физвай Тавусан умуьр.

Са сеферда куьнеда эме гьалтайла Тавусавай адаз вичин дердер-гъамар ахъай тавуна акъвазиз хъанач.

Магъи-бадедизни Агъакериман

къилихрикай, адан вах Селмидин ахлакъдикай, абуру акъудзавай пердейрикай гъаз къезвечир.

- Валлагъ, чан руш, вуна дуьз лугъузва, зун лап бегъем гьалат хъана, а ламран хва бегъем итим хъанач. Са тлимил сабура ая, килигда чун вуч акъатдатла, белки крар хъсан патахъ элкъвен, сабура, эха, тади къачумир...

Зулун эхирар тир. Мехъерикай хъвана хтана пиянзавай Агъакерим багъдихъ элкъвенавай айвандик квай чарпайдал ярх хъана. Къати гар авай. Айвандик гару гъизвай ламу пешери Агъакеримав вилер ачухиз тазвачир.

- Тавус, я руш, вун гъинава, я буйрукъу фере, къала инал ша кван, - векъидаказ буйругъна ада Тавуса.

Тавус кланз-такланз айвандик экечна.

- Ваз зи кьилик хуьуьцуган квачирди акъвазначни, ви вилер буйрукъу хъанвани? - туьгъметна ада Тавуса.

Тавуса квалляй хуьуьцуган гъана Агъакериман кьилик кутуна. Тавус ада гьил къуна вичин патав ацуькьарна, адаз тагъкимариз эгечна:

- Вакай заз паб ваъ, къайи са къван, къиб хъана. Ви фикирар, ви майилвилер гъа вак хъана феи Мегъамедахъ галама. Вун ахварайни адахъ галаз рахаз жеда, - хъел хуьз жезвачир Агъакеримавай.

- Адак къямир, адан руьгъ санал тур, ваз адавай вуч кланзава? - наразивал къалурна Тавуса. - Ваз Аллагъди бала гуда, вун кьенавай касдикай пис рахамир.

- Ам къена амач, ви гъуьл зун я! Амма ваз зун лайихлу яз акъвавач... Вуна гъамиша "Мегъамед хъсан кас тир" лугъуз, лагълагъариз, адан пад хуьзва.

Къати хъайи гару и арада, Агъакерим батлул яз, адаз жаза гузвайда хъиз, лап са къужахда авай къван таралай авахънавай къайи ламу пешер гъана, адан чинал гадарна. Агъакеримак тежедай къван пис хъел акатна ва адан риклел садлагъана Мегъамеда рекъидалди вилик лагъай гафар хтана.

- А кламайди, - ажугъдивди акъатна Агъакеримай, - гъич инсандин акъулди къатун тийидай, вич-вичик квачир ихтилатар ийидайди тир.

- Вучтин акъулсуз ихтилат хъана ваз адан сивай? - хабар къуна Тавуса.

- И пешери, - вичелай абур алуьдиз тади квай Агъакеримак, - гуя, за вич гьикъ кьенатла, инсанриз хабар гуда лугъуз, вич-вичик квачир кими ихтилатар авурди я. На лугъуди пешерин сиве мез ава, абурувай рахаз жедайди хъиз.

Тавусай гъайифдин агъ акъатна, ам, кьилел гьал атана, чуру хъана, дергес галуькый векъ хъиз чилел ярх хъана.

Агъакерим гъич адаз килигни тавуна, кивач-квачихъ галуькьиз, алуькьиз-къарагъиз квалит хъфена, месел ярх хъана.

Тавус вич-вичел хтайла, тади гьалда къарагъна, Магъи-эмедин кьилив фена, адаз Агъакериман сивай акъатай ихтилатар тикрарна. Гежел тегъена абур къведни хуьруьн Советдин кьилив фена, агъвалатдин гъавурда туна.

Пакад юкъуз атай милицайри Агъакерим къуна райондиз тухвана...

- Гъан, хтул, - куьтгягъна Межид бубади вичин суьгъбет, - вуна ахпа пешеривай рахаз жедач лугъуда. - Бес пешер себеб хъана тушни, а регимсуз касди авур тахсиркарвал винел акъалтайди?..

Герман Межид бубадин делилдал рази хъана.

Жуван ваці жува члехи авуна кланда

Р.А.ГЪАЖИЕВА,
Мегъарамдхуруьн М.Гъажиеван тварунихъ галай 1-нумрадин юкъван школадин къилин категория авай лезги члалан муаллим

21-февраль - Дуньядин халкъарин диде члаларин югъ - вири школайра хъиз Мегъарамдхуруьн Мегъамед Гъажиеван тварунихъ галай 1-нумрадин юкъван школада ни еке гевесдалди къейдна. Чи школада 8-февралдилай 15-февралдалди хайи члалан гъафте кыле фена. И гъафтеда кыле МО-дин регъбер Б.К.Селимова аваз лезги члалан тарсар гузвай вири муаллимри иштиракна ва саки вири ученикар и кардал желбна. Аялри диде члалакай сочиненияр кхьена. Къилин категориядин муаллимар, "Лезги члалан лап хъсан муаллим" конкурсдин гъалибчияр тир Алибутаева Анфисади, Эфендиева Саидади тешкилай ачух тарсар лап вини дережада аваз кыле фена. Гъафтедин эхирдай му-

аллимрин ва аялрин иштираквал аваз нетижаяр къуниз талукъарнавай мярекат кыле тухвана. Анал хайи члалалди дидедай, Ватандикай, дидед члалакай манияр лагъана. Диде, хайи члал, Ватан- и пуд затл садрани сад-садахъай къакъудиз тежерди, хайи члалан ван дидедин лайлайдихъ галаз бенденди кужумзавайди къейдна.

Шад мярекатдиз чи школада яргъал йисара хайи члалан тарсар гайи муаллим Гъуьсейнов Агъалар Искендерович мугъман хъанвай. Ада вичин рахунра гъар са кас диде члалав мукъуфдивди ва къадирлудаказ эгечна кландайди, уьмуьрда хайи члала къугъвазвай ролдикай лагъана. Эхирдай аялри ва муаллимри тамамарай халкъдин манияр: "Пенкер баха", "Шагъселем", "Магъи дилбер чан" ва масабур межлисдин иштиракчийриз лап бегенмиш хъана, абуру хайи члалан къуватлувал, назиклувал, ширинвал гъиссна.

Члалан гъафтеда иштираккай аялриз грамотаяр гана, абуру гевесламышна.

Зегъметдин бегъер Чи муаллим

Эльдар Абдуллаев

Ферид ВАГЪАБОВ,
РД-дин школайрин лайихлу муаллим

Ахцегъ райондин Мацарин хуьре Сейфел бубади вичин члехи хизан (4 рушни къве гада) хвена члехи авуна.

1976-йисуз Сейфел буба вичин члехи хизанни галаз Мегъарамдхуруьн райондин Бут-Къазмайрал куьч хъана. Дарвилериз, четинвилериз таб гана, аялрив клелиз туна, сифте колхозда, гуьгъунлай совхозда вичин малдарвилин клвалахар давамарна. Ватандин Члехи дяведин йисара члугур зегъметрай адаз дяведин ва зегъметдин ветеранвилин твар, са шумуд медаль гана. Сейфел буба рагъметдиз фена, адан къени крар, намуслу зегъмет садани рикелай ракъурзавач.

Бубадин хъсан клвалахар адан рухъайри, рушари, хтулри ва птулри давамарзава.

1969-йисуз дидедиз хъайи гъвечли хва Эльдара Бут-Къазмайрин хуьруьн юкъван школа акъалтарна, ДГПИ-дин къецепатан члаларин факультетдин ингиллис-немс члаларин отделенидик эгечна.

Советрин Армиядин жергейра къуллугъайдалай къулухъ, 1993-йисуз Эльдара институт хъсан къиметралди акъалтарна. Хва ингиллис ва немс члаларин тарсар гудай муаллимдин диплом гъаз хуьруьз хтайла, Сейфел бубадин шадвилехъ къадар авачир. Бес шад жедачни мегер! - чубандин хизандин клвализ пуд лагъай диплом хтана! Къун-

шидал алай Цийи хуьруьн школада адаз клвалахни хъана.

Ги кардив хъайитлани ашкъи гъаз эгечайла, кар виликни фида, къилизни акъатда. Тарсуниз гъазурвал акун, гъар са цийи тарс аквадай пособиьралди тадаракламышун, аялрин итиж хъажун, къецепатан уьлкведин члалан тарих, культура ва адетар чирун, аялрин фикир тарсунал желбун Абдуллаев Эльдара вичин къилин везифа тирди аннамишна ва 23 йис я абуру къилиз акъудиз. Са куьруь вахтунда жегъил пешекарди муаллимрин, аялрин ва абурун диде-бубайрин патай еке гуьрмет къазанмишна.

Маса члал чирунин карда члалан кабинетди къетлен роль къугъвазва. И клвалах фикирда къуна, Эльдар муаллимди гъа сифте йисалай башламишна Цийи хуьруьн школада ингиллис члалан кабинет тукъуьрна.

Къени Э.Абдуллаев анин учебно-материальный база мягъкемарунин, аквадай пособиьралди, методический ктабралди, журналралди, словарралди девлетлу авунин кардал алахънава.

Эльдар муаллимди арадал гъанвай кабинет райондин школайрин арада тарифдиз лайихлури хъанва. Адаз и карда школадин виликан директор Садиков Султана еке куьмекар гана.

1995-йисуз Абдуллаев Эльдар муаллим школадин профкомдин председателвиллиз хъяна. Эльдар Сейфеловичалай вичел ихтибар авур клвалахдин ери хъсанариз, коллективдин итижар райондин дережада хуьз алакьна. Гъавилай Цийи хуьруьн школадин коллективди ам гъар пуд йисалай чпин профкомдин председателвиле тествар хъийизва.

Эльдар Сейфелович 2013-йисуз "Йисан лап хъсан профсоюзный регъбер" пишандик кваз кыле феи республикадин конкурсда 2-чкадиз лайихлу хъана.

2007-йисуз Э.Абдуллаев Мегъарамдхуруьн районда "Йисан муаллим" конкурсда "къецепатан члалар" номинациядай гъалиб хъана.

Ада гъакни РФ-дин лап хъсан муаллимрин конкурсда иштиракна ва адакай Президентдин грантдин сагъиб хъана (2007).

Абдуллаев Эльдар муаллимди мукъвал-мукъвал тухузвай тарсар-сиягъатриз, тарсар-къугъунриз, тарсар-акъажунриз къунши школайрин жегъил муаллимарни тежриба къачуз къезва.

Вичин пешедиз вафалу Эльдар Сейфелович "РФ-дин умуми образованидин гуьрметлу работник" лагъай тварциз лайихлу хъанва. Ам мадни еке наградайрин сагъиб хъун чи мурад я.

Эльдар муаллимди вичин уьмуьрдин юлдашдихъ галаз санал чпин веледризни хъсан тербия гузва. Гадади Пермь шегъердин высший военный институтда, са руша ДГПУ-дин физико-математический факультетда, мукъуьда 7-классда клелзава.

Ученикрин агалкъунар

Зуьгъре ЭМИРГЪАМЗАЕВА,
урус члаланни литературадин муаллим, РФ-дин лайихлу муаллим

Филерин юкъван школа тарих авай-бурукай сад я. Ингъе 11 йис я школадин кыле ЭМИРГЪАМЗАЕВ Ризван акъвазна. Адахъ галаз санал адан заместителар тир АБДУЛАЗИЗОВ Сайидагъмедани ИСАЕВ Максима гъакъисагъвилелди зегъмет члугъвазва. И муаллимар хуьруьнвийри, коллективди гуьрметзавай ксар я. Абурун регъбер-вилик кваз школада гъар жуьре вакиайриз талукъ мярекатар, конкурсар, олимпиадаяр кыле тухузва. Школада клелзавай аялрихъ шад жедай агалкъунарни ава. ИкI, "П.И.Чайковскийдин 175 йис" сочиненийрин конкурсда школадин

ученик ХАДИЕВ Зубаира Кеферпатан Кавказдин республикайрин арада 1-чка къуна. Пишкеш яз адаз пулсуз Москвадиз, Чайковскийдин музейдиз, концертдиз фидай мумкинвал хъана. Ам конкурсдиз гъазурай муаллимдивни (и чларарин автор я) ва школадин регъбер-вилек чухсагъулдин чарар агакьна. Цинин йисуз школадин ученик ИСАЕВ Исабубади "Гордо реет флаг державный" конкурсдин региональный этапда 3-чка къуна (Рук. МЕГЪТИЕВА Э.). Филерин школада тухузвай мярекатра хуьруьн кавха ЭМИРГЪАМЗАЕВ Абдулмаликани еке ашкъидивди иштиракзава.

Аялар халис ватанпересар яз члехи хъун патал школадин муаллимрин коллективди еке зегъмет члугъвазва. Къуй абурухъ чандин сагъвал ва клвалахдани члехи агалкъунар хуьрай!

Дегишвилер кухтуртла...

Абдула СЕМЕДОВ

Къуд-вад йис идалай вилик дидед члалан месэлайриз талукъарна Дербент шегъерда Къиблепатан Дагъустандин районрин школайрин муаллимрин гегъенш конференция кыле фенай.

Анал Белиж поселоқдин гимназиядин муаллим Гъулангерек Ибрагъимовади 10-11-классар патал акъуднавай учебникда гъатнавай са тапшуругъ лезги члалан грамматикадин истемешунрир къан тийизвайдал кватI хъанвайбурун фикир желбнай.

Малум хъайивал, ана иштиракзавай Дагъустандин педагогикадин илимдинни ахтармишунрин институтдин директор Гъамидулагъ МЕГЪАМЕДОВАЗ учебникда ихтир тапшуругъ гъатнавай-дакай хабар авачир.

Гила заз вуч лугъуз кланзава?

Зи фикирдалди, жуьреба-жуьре классрин дидед члалан грамматикадин учебника гъатнавай морфологиядин, гъакI синтаксисдин сад-къве месэладиз мад сеферда килиг хъувунин игътияж ава.

Мисал яз, лезги члалан грамматикада къалурнавайвал, талукъвилин падежда авай существительное ва я маса члалан пай дополнение тавуна, определение яз гъисаба хъ лугъуз къейдзава. Зун и кардал рази туш. Ша чун ктабда авай сад-къве мисалдиз килигин: "Сулейманан мани къени къугъвазма Самурдинни Каспийдин ятарал". Суал эцигин-нин мани? я тахъайтIа гъихтин мани? Ги суал дуьз къезва? Зи фикирдалди, нин мани? - Сулейманан. Зи фикир талукъвилин падежда авай предложенидин чендал дополнение я лагъана сергъят эцигун туш. Месела: Дидеди вахаз къизилдин тупIал къачуна. Гъихтин тупIал? - къизилдин. Инал гъич са рахунни алачиз определение жезва. Мад мисал: "Ви ктабрикай сад заз це". За фикирзавайвал, инални нин ктабрикай лугъун лазим я.

Педколледжар патал акъуднавай грамматикада муьжуьд глагол кечмиш жери-тежербуру яз къалурнава. Месела:

"Яд ргъава" - ргъава - кечмиш тежер глагол. "Дидеди яд ргъава" - ргъава кечмиш жери глагол. Эгер и мисалдиз вил вегъейтIа, чавай неинки ктабда къалурнавай муьжуьд глагол, гъакI хейлин маса глаголарни кечмиш жери-тежер глаголрик кутаз жеда.

Зун ученик, гъакI студент тирлани, послелог члалан пай яз гъисаба къазвачир. Профессор Р.И.ГЪАЙДАРОВА икI кхъизва: "Анжах са къвед-пуд гаф (туьз, балди, жигъетдай) чи члала тамамвилелди послелогриз элкьвенва. Послелогрикай чи члала гъеле кылди члалан пай хъанвач". Алай вахтунда школадин программада послелог члалан пай яз гъатнава. Гила чун ктабда авай мисалдиз килигин: "Диде азарлудан килив фена". "Къилив" гаф - послелог: "Аялдин килив кямир. "Къилив" - дополнение. Инал чна гъикI лугъуда, "къилив кямир" ва я "къилик кямир?" Гъелбетда, "къилик кямир" лугъуда. Гуьгъунлай ктабда къалурнава: "Чи члала послелогар ахтармишна куьтягънавач". Куьтягъ тавунмаз хъайила, адакай кылди члалан пай гъикI хъана? Жув муаллим яз, завай аялриз послелогрикай тамамвилелди чирвал гуз жезвач.

Педучилищияр патал Р.И.Гъайдарован грамматикада подлежащидин табий предложение гъа и за къхънвай къайдада ганва, амма 9-классдин грамматикада и табий предложенидиз изъяснительный (ачухардай) табий предложение лугъуза. Яраб и гафар дегишарунихъ вуч метлеб аватIа? Мадни и жигъетдай са важиблу клвалах. 9-класс патал грамматикада сказуемидин ва дополненидин табий предложенияр ерли ганвач. За кевелай къейд ийизва хъи, члалан са бязи муаллимриз и жуьредин табий предложенияр авайди ерли малум туш. 9-классда табий предложенийрин вири жуьрейрикай аялриз чирвал гун лазим я эхир.

Заз члалан муаллимрин фикир са кардал желб ийиз кланзава. Ша чна и месэлайрин жигъетдай гъарда жуван фикирар лугъун. Эгер лазим аватIа, чи грамматикадик алаваяр ва я дегишвилер кухтан.

Гьурметлу членвиле кьабулна

Марта АШУРБЕГОВА,
Приморский хуьруьн школадин урус члаланин
литературадин муаллим

Февралдин сифте килера РФ-дин Президентдин Указдалди чи ватанэгъли, РФ-дин лайихлу художник, Дуствиллин ордендин сагиб **Къарахан СЕФЕРБЕГОВАВ** Россиядин художествуйрин академиядин гьурметлу члендин лишанар (яржар) вахкана. Каракуьреда Каспий гьуьлуьн кьерехдал, Приморск хуьруьз куьн хьайи Сефербеган хизанда 1959-йисуз Къарахан дидедиз хьана. 1982-йисуз Москвадин госпединститутдин художественно-графический факультет акьалтларай Къ. Сефербегова руьгдин ви-

лералди акур шейэрин гьуьзелвал вири гьиссералди шиклра кьалуриз башламишна. Къвердавай адан устадвал хкаж хьана. 1988-йисуз Къарахан Сефербегова Россиядин машгур художникрин жергеда аваз Европадаин са жерге шеьгерра - Парижда, Брюсселда, Берлинда - кьиле феи выставкайра иштиракна. 1999-йисуз чи уьлкведин меркезда "Ассирин сергьятдал" твар алаз Художникрин союздин международный федерациядин кьаюмвилек кваз адан выставка хьана. 2001-йисуз Тибетдин шиклрин циклдай адаз "РФ-дин лайихлу художник" виниз тир твар гана. И циклдин шиклар са жерге уьлквейрин каталограни гьатнава. 2004-йисуз ада Парижда авай искусствуйрин Европейский центрадин устларханайра кьвалахна ва хуси выставкадин нетижада Париждин устларханайрин гьамишалугь резидентрин жергедик чи ватанэгълини кутуна. Къарахан Сефербегован гьиликай хкатнавай шиклри Россиядин, Франциядин, Германиядин, Италиядин, Китайдин, Япониядин, Австралиядин, Таиланддин, Вьетнамдин галереяйрани хуси коллекцияра чка кьунва. Россиядин Художествуйрин академиядин фондуна, Ярославдин художественный музейда, Индиядин Рерихан музейда, Болгариядин Илимдин ва культурадин центрадин фондуна, Гуржистандин Кутаиси шеьгердин художественный фондуна, Париждин Искусствуйрин центрадин фондуна, Китайдин Харбин шеьгердин музейда, Москвадин Искусство пропаганда авунин международный фондуна, Дербентдин край чирдай ва Махачкъаладин музейра хуьзва.

Хуьруьн культура гьикI хкажда?!

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Хуьруьн чкадикай рахадайла, адет яз, хуьруьн майшатдин суьсет гьасилунин, беьгерар кватI хьувунин кьвалахар фикирдиз кьведа. Гьакьикьатда хуьр - им яшайишдинни культурадин ивира, бубайрин ацукьун-кьарагьун - милли чешме хуьзвай кьетлен чка я луьгуз жеда. Халкьдин маниярни кьуьлер, сивин яратмишунар, гьилин-туплун сеняткарвилер, адетар гьина арадал атана? Гьелбетда, хуьруьн чкада. Амма эхиримжи вахтара хуьруьн инсанар чеб культурадиз шерик жедай мумкинвилерикай магьрум жезва. 2014-йис уьлкведа культурадинди яз малумарна. Адан сергьятра аваз са кьадар серенжмар, мярекатарни кьиле тухвана. Амма райондин культурадин хиле аквадай хьтин дегишвилер хьанач. Вучиз лагьайтIа культура са йисанди ваь, инсандин тербияди, ивидик кваз, гьамишалугьди хьун герек я. Хуьруьн чкада культура арадал хьун патал вуч авуна кьанда? "Культура" гафуни мана-метлеб акьван дерин ва геьенш я хьи, ада яшайишдин, экономикадин, политикадин хилерни кьазва. Гуьтлуь манада рахайтIа, зи фикирдалди, сифте нубатда яшайишдин гьал-агьвал хьсанарунихь галаз санал культурадин кьвалер-клубар арадал хкана кьанда. Гьеле XIX асирдин 20-30-йисара халкьдин мелерин кьайдада эцигай абуруз, культурадиндилай алава, тарихдин ва эдеб-ахлакьдин метлеб ава. Ишлемишиз техжедай лап ха-талу гьалдиз атанвай, мекьи, ламу, гьатта ацукьдай чкаярни авачир кьулайсуз дараматар чеб, гьайиф хьи, кье культурасузвиллин маканриз элкьвенва. Дар ва тадаракламишунин жигьетдай девирдин истемисунуьрив кьун тавунвай музыка-

дин, художественный ва искусствудин школайривайни, гьайиф хьи, кье чпин везифаьр лазим тирвал кьилиз акьудиз жезвач. Жегьилар дуьз тербияламишунин, гьавурдик кутунин карда хуьре библиотекайрин ва музейрин кардихьни еке метлеб ава, эгер абур Интернетдик квай компьютерный техникадал, ктабрални таза газет-журналдал ва, кьилинди, иллаки хуьтлуьн береда чимвилел таьминариз хьайитIа. Гьайиф хьи, виридалайни гьевечли мажибарни культурадин идарайрин кьуллуьгьчийриз ава. Гьавилай пешекарвиллин образование авай, кар алакьдай жегьиларни хуьре акьвазавач. Алай вахтунда, месела, Ахцегь райондин "Ял ягьунин центрадиз" (КДЦ) хореограф, концертмейстер, режиссёр ва бязи маса пешекарар герек я. Ахцегьрин Идрис Шамхолован тварунихь галай халкьдин театр лап зайиф хьанва. Гзаф йисар я жуьреба-жуьре себерикиди адавай са актдин тамаша кьванни сегьнеламишиз тежез. Обществодин фикир Россиядин кинематографиядин месэлайрал желб авунин мураддалди 2016-йис РФ-дин Президент В.В. Путина Россиядин кинодинди яз малумарнава. "Вири искусствуйрикай чаз виридалайни важиблуди кино я", - гьахьлудаказ лагьанай вичин вахтунда В.И.Ленина. И ихтилат-эверунин мана-метлеб чи йикьарани зайиф хьанвач. Художественный ктабар, газет-журнал кьел тийизвай, театрдин кьвалах зайиф хьанвай шартIара жемят телевизординни компьютердин члада гьатнава. Ажеб тир вили экрандай тербиядин манадин ерилу киноярни передачаяр авайтIа! "Жегьилар чIурзавайди, тербиясуз ийизвайди гьа телевизорни компьютер я!", - луьгуз, гьарайзава агьсакьалрини дидебубайри. Эхь, экрандилай датIана

сада-сад ягьун, гатун, кьиникь, гуж гьалиб авун, кьакьудун, зегьмет алачир кьайгьусуз ва кефчи яшайиш, фитнес-гьибет, гьаясузвални ахлакьсузвал акьвазвай язух жегьилри вуч авурайтIа? Инсан кьени, хьсан кьилихчешнейралди дуьз тербияламишиз жеда, "пис чешне садакай-садак акатдай хаталу азар я", луьгудай гьахьлу келимаяр ава. Гьавилай, сифте нубатда, чи кино, Советрин девирдин классикадин кино хьиз, михь, экуь, пак гьиссерин рагьимлуди хьана кьанда. Герек адан таьсирдик инсан секин, ферли, юмшах, зегьметкеш, тербиялу жен. Луьгун хьи, вири уьлкведа хьиз, хуьруьн культурадин хилени йисаралди гьализ тежезвай месэляяр пара кватI хьанва. Абур гьикI, мус ва гьихьтин кьуватралди гьалда? Заз чиз, пара вахтара чаз чара тир кьеце уьлквейрин культура, цийи адетарни крар кьабулдайдалай чи бубайрин, халкьдин милли культурадин хьсан адетарни ивира (зегьметкешвал, инсанпересвал, мугьманпересвал, регьимлувал, гьевечли-чехидазни дишегьлидиз гьурметун,...) хуьн ва жегьилрин арада чуьлурун хьсан я. Шак алач, культура квачиз хуьре экономикади арадал хкиз жедач. Советрин девирдин четин шартIара дагьлух лап гьевечли хуьрерани кваз культурадин кьвалерни библиотекаяр ийир-тийирдаказ эцигьавачир. Гила абур саки амач, аматлани, анра тешкилзавай мярекатар са твар паталди хьанва. Гьатта фонограммайрин концертривайни кваз хуьрерин клубрин залар ацIуриз жезвач. "Себеб культурадин хилен пешекарар, финансар тахьун я", - кьейдзава чкайрилай хуьрерин сагибри. Дуьз я жеде, амма чаз и кардин кьилин себеб обществодин руьгьдин кесибвилай акьваз.

"Ворлдскиллс Россия" Дагьустанда

Дагьви ШЕРИФ

Саки кьве йис я Дагьустан Республикада рабочий пешейриз еке фикир гуз - жегьил пешекарриз ахьтин кьвалахар теклифиз, школайрани ссузра кьелзавай аялриз гележегдин пеше хьагьиз чирунин мярекатар тухуз. Вири и крар тешкилзавайди РД-дин зегьметдин ва яшайишдин жигьетдай вилик тухунин министрстводин республикадин жегьилар кар-кеспидик кутунин (РМЦЗ) "Успех" центрадин векилар я. Алатай йисуз и центрадин реьбер **Заур ОМАРОВА** "Ворлдскиллс Россия" гьерекатдин кьаюмвилек кваз кьиле феи мярекатра иштиракна. Вичиз тежриба кватIна Дагьустандиз хтай ам чи республикадани рабочий пешейрай ахьтин акьажунар тешкилуьнин кьвалахрив эгечIна. WORLDSKILLS - им коммерциядинди тушир международный гьерекат я. Обществонийи тешкилатди вичин вилик рабочий пешейрин кесир хкажун, вири уьлквейра пешекар устадрин конкурсар тешкилуналди, рабочий пешеяр вилик тухунин мурад-метлеб эцигнава.

Республикада сифте яз кьиле фидай ам лап итижлуди, хийирлуди жеда. ГьикI хьи, чемпионатдал жегьилривай чпин алакьунар кьалуриз, кьвалахдай пешекарин суракьда авайбуьрувай тежрибаллу жегьилар хьагьиз жеда, - лагьана ада. Кьейдайвал, РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель А.Къарибова и йикьара кьиле тухвай совещанидин нетижада аваз кьейд авун патал талукь тапшуругьарни ганва, вичин гуьзчивилик кутунва. - Чемпионатдилай кьулуьхь чна рабочий пешейрай Дагьустандин хьагьай команда кватIда ва адахь СКФО-дин республикайрин арада Ворлдскиллс, 2019-йисуз Казанда кьиле фидай Дуьньядин олимпиадада иштиракдай мумкинвал жеда, - алава хьуьвуна Заур Омарова. Кьиле фидай олимпиададиз талукь малуматар чна газетдин гуьгьуьнин нумрайриз ва чи сайтдиз мадни гуда.

Журналистрихь галаз хьайи гуьруьшда Заур Омарова кьейдайвал, апрелдин эхирра Махачкъалада Ворлдскиллсдин кьаюмвилек кваз Дагьустанда рабочий пешейрай чемпионат кьиле фида.

* * * "Успех" центр кардик акарай йисни зура аниз 3571 жегьил кьвалах жагьуриз атанва, абуьрукай 1578 касдиз кьвалах жагьуринава. 7228 аялдиз гележегдин пеше хьагьиз чирнава.

Яшайишдин реклама

Йисан сифте кьилелай уьлкведа VII Вирироссиядин яшайишдин рекламадин "Новый взгляд" конкурс кьиле физва. "Жегьилрин алам" твар алай регионрин уртах общественный фондуни тешкилнавай и конкурсдиз 31-майдалди кьвалахар кьабулзава. Несилрин алакьайриз ва яшар хьанвай инсанрин кьайгьу чуьлуьгиз талукьарнавай адан кьилин тема, "диде-бубайриз зенг ая!" я. Арадал атанвай адетриз килигна, конкурсда 14-30 йис хьанвай Россиядин ва кьецепатан уьлквейрин агьалийривай иштиракиз жеда. Конкурсдин номинацийрик яшайишдин плакат, яшайишдин видеоролик ква. 7-13 йис хьанвай аялри иштиракун патал "Аялрин вилерай цийидаказ акун" махсус номинация кутунва.

Конкурсдин сергьятра аваз июлдилай ноябрдалди "Вирироссиядин школадин яшайишдин лидер" конкурсни кьиле фида. Конкурсдикай, алатай йисара анин гьалибчийрикай ва маса делилар <http://tvooykonkurs.ru/> сайтдай жагьуриз жеда. Вирироссиядин яшайишдин рекламадин "Новый взгляд" конкурс - им яшайишдин рекламадин хиле гьар йисуз кьиле тухузвай, жегьилриз и ва я маса месэладикай чпин фикир луьгудай, ам гьялуьнин реькерхуьлер кьалурдай, яшайишдин реклама вилик тухунин вичин пайни кутадай мумкинвал я. Конкурс тешкилна кьиле тухузвай ругуд йисан вахтунда анин оргкомитетдиз 33 агьзурдалай гзаф итижлу кьвалахар раькурнава.

Милли парталрин выставка

"Кьул хуьзвайди" лишандик кваз Дуствилин кьвале дагьви дишегьлидин милли парталрин выставка кьиле фена. Дагьустанда яшамиз жезвай 15 халкьдиз хас и парталар XIX асирдин эхирра, XX асирдин сифте кьилера Дагьларин уьлкведиз мугьман хьайи этнографрин, сиягьатчийрин шиклриз килигиз арадал хканвайбуьр я. Выставка 1-мартдалди давам жеда.

Шикл ягьайди - Гь. ИСАЕВА

Гъалибвиликайни азадвиликай

Низам ШАГЪБАНОВ,
РД-дин лайихлу муаллим

И мукъвара Махачкъалада, Коркмасован тиварунихъ галай куьчеда авай ктабрин туьквенда "И.В.Сталина Чехи Гъалибвиликай" (1941-1945) ктабдихъ галаз таниш хъунин мярекат кыле фена. Ктаб "Издательский дом "Эпоха" ООО-ди Ростовда "МедиаПолис" ООО-дин типографияда чапдай акъудна.

Мярекатдиз Ватандин Чехи дяведин, Афганистандин ва Венгриядин вакъиайрин иштиракчияр атанвай. Абуру сифте Советрин Гьукуматдин миллетрин крарин рекъай нарком И.Сталин 1920-йисан 13-ноябрдиз Темир-Хан-Шурада Дагъустандин халкъарин съезддал рахай речдихъ яб акална. "Дагъустандиз автономия гун ам Советрин Россиядивай чара хъун лагъай члал туш. Россиядини Дагъустанди чпин арада алакъаяр мягкемарун лазим я, анжах гъа ик! Дагъустандивай вичин азадвал хуьз жеда," - Сталинан и гафар кьетендиз кьейднавай.

Ибур дуьшуьшдай лагъай гафар тушир-

ди тарихди вичи тестикъарна. Ик! Граждан дяведин кьизгъин вахтунда Дагъларин уьлкведиз туьрквер сухулмиш хъанай. Абуруз Кавказдин сад лагъай дяведин вахтундани имам Шамил чпин патал гьыдай, Кавказ чпин пацук кутадай ниятар авайди тир. Гъа члавузни, Ватандин Чехи дяведин йисарани, 1999-йисуз бандитри Ботлих, Новолак районрал вегейлани, дагъустанвийри чпин уьтквемвал, эбеди яз чехи урус халкъдихъ галаз санал жедайди кьетендидаказ кьалурна.

Къейдна кьанда хьи, мярекатдиз адан тешкилатчийри хъсандиз гъазурвал акунвай. Фойеда И.Сталинан портретар, адакай ктабар авай. Анал Ватандин Чехи дяведин иштиракчи А.М.Нурбагандов, генерал - майор О.Муртазалиев, гъакни Махачкъаладин Советский райондин ветеранрин Советдин председателдин заместитель Р.Тагьирбегов ва масабур рахана. Абуру вирида уьлкведа социализм туькьурдайла, иллаки индустриализациядин йисара, Ватандин Чехи дяведин ва гъак! адалай гьугъуьнин девиррани И.Сталина чехи роль кьугъвайди кьейдна. Мярекат тешкилайбуру И.Сталинан ктаб акъудуниз пулдин такъатар гайи Расул Гьамзатован тиварунихъ галай фондуниз чухсагъул лагъана.

"Е.Эминан несилрин ирсинай"

ЦИЙИ КТАБАР

Хазран КЪАСУМОВ,
Лезги писателрин Союздин член

Урусрин машгъур шаир Николай Тихонова гъахълудаказ кьейднавайвал, Етим Эмина лезги халкъдиз вичин - Эминан члални туна.

Эхиримжи вахтара малум хъайивал, Етим Эминан несилдай адан рехъ давамардайбуруни хъана ва алай вахтундани ава. Абурун арада Етим Эминан птул Эсли Селимова, шулар тир Азифат Къасумова, Идрис Селимов (абур

Эсли дидедин веледар я) ва масабурни ава.

Чехи шаирдин хъиз, гъабурун шиарни гурчегбур, инсанрин рикериз таъсирдайбуру я. И карни чаз мукъвара Дербент шегъердин "Типография - М" ООО-да чапдай акъатнавай, РФ-дин писателрин Союздин член, бажарагълу шаир Сажидин Саидгъасанова туькьурнавай "Етим Эминан несилрин ирсинай" ктабдай якъин жезва.

Ктаб кьуд паюникай ибарат я. Сад лагъай паюна Эминхуьре яшамаш жезвай, 86 йисан

яшда авай Эсли Селимовадин шиарар ва ада хизандикай кхъенвай малуматар гъатнава. Къейд ийиз кьанзава хьи, Етим Эминан чехи рушан тивар Мислимат тир. Адаз Сайибат тивар алай руш хъана. Эсли Сайибатан руш я.

Ктабдин кьвед ва пуд лагъай паяра ганвай Эсли Селимовадин руш Азифат Къасумовадин "Эмин бубадиз", "За халича хразва", "Эминхуьр", "Иесидиз", Къазахстандин Актау шегъерда яшамаш жезвай, карчивилел ва меценатвилел машгъул тир гада Идрис Селимован "Дидедиз", "Уста буба", "Стха Тагъираз" шиаризни члалан везинвал, дерин мана, гекъигунар хас я. Лугъуз жеда: абуру чпин чехи буба Етим Эминан илгъамдин булахдай яд хъванва!

"Етим Эминан несилрин ирсинай" ктабдин 4-паюна Эсли Селимовадикай РГВК-дай "Вахтар ва инсанар" передача гъазурай Исамудин Агъмедован, Къазахстандин Актау шегъерда кардик квай "Самур" тивар алай лезгийрин культурадин тешкилатдин кил Гъажимегъамед Селимован, писателар тир Гъаким Къурбанан, Абдуселим Исмаилован, Абдулашим Гъажимурадован макъалайриз, Азиз Мирзебегова, Сажидин Саидгъасанова, Хазран Къасумова, Цнал Сулеймана Етим Эминаз бахшна кхъенвай шиариз, Етим Эминакай Стлал Сулеймана, Николай Тихонова, Эффедин Капиева, Расул Гьамзатова, Мегъамед Гъажиева, Наталья Капиевади, Уздият Далгата, Назир Агъмедова, Камил Султанова лагъай келимайризни чка ганва.

Нумрадиз чар

"Кефчи дуьньядикай"

Агем ИСМАИЛОВ,
зегъметдин ва дяведин ветеран, муаллим. Хинерин хуьр

Зи гъиле и мукъвара, "Лезги газетдин" редакциядиз мугъман хъайила, лезги члалал Дагизда чапнавай гзаф итижлу ктаб гъатна - "Кефчи дуьнья". Адан автор гъа и газетда фадлай кваллахавай машгъур журналист ва шаир, литературадин отделдин редактор Мердали ЖАЛИЛОВ я.

Ктаб за, гъилляй ахъай тавуна, эвелдиллай эхирдалди кьелна. Кьелунивай зи ашкъигъевес артух хъана. Гъик! хьи, ктабда гъатнавай эсерар (шиарар, фелъетонар, гъикаяяр, махар) неинки устадвиллин жигъетдай вини дережадинбуру я, гъак! мана-метлебдин жигъетдайни кьенин аямдин гзаф суалриз жаваб гузвай, кьелзавай касдин руьгъ ва бейни уяхарзавай хъибур я.

Автордиз и кар патал лап кутугай формайрихъ галаз члалан художественный такъатар-

ни жагъанва. Экуь гъиссери туькьулбурул тагъилисзава. Иблисвал, угърашвал, гъиллебазвал, кубутвал, къанихвал ва ик! инсанрин кылихра мадни масакла гьалтзавай чулав лекеяр айгъамралди, къаб алай гафаралди, мисалралди русвагъзава. Дуьнья кефининди тахъана, "кефчиди" хъунин себебрай кыл акъудиз кумек гузва. Им ктабдихъ акъалтзавай несилар тербияламышунин карда еке метлеб ава лагъай члал я.

Журналист ва шаир вичин эсерра, чин кьун тавуна, ачухдиз рахазва. Имни кьелзавайдаз хуш жедай кар я. Хъсандаз-хъсанди, писдаз-писди лугъун гъар са касдиз герек тушни бес! Таб авуни писателни, рахазвай гъакимни вилляй вегъеда.

М.Жалилов вичин эсерра, асул гъисабдай, халкъ паталди, дилибурун дуьньяди эмишзавайбуру паталди рахазва, женгиник экечизава. Имни тебрикдай кар я.

За автордихъ гележегдани хъсан таъсирдай ктабар хъуник умуд кутазава. Ви кьелем мадни хъи, метлебар дерин хъурай, чи дуст.

Шаир тебрикна

МЯРЕКАТАР

Мерд АЛИ,
Халидин ЭЛЬДАРОВ

"Дегиси жезва михъиз дуьнья, вун жуз яз амуькь..."

Арбен КЪАРДАШ

И йикъара Н.Юсупован тиварунихъ галай Республикадин аялринни жаванрин библиотекада, Хайи члалан международный йикъан серенжемрин жергедай яз, лезгийрин тивар-ван авай шаир Арбен КЪАРДАШАХЪ галаз кьелдайбурун гуьруьш тешкилна. Им гъа са вахтунда библиотекадин коллективди шаирдин 55 йис тамам хъунин юбилейдихъ галазни алакъалу яз тешкилнавай кар тир.

мярекатдиз живейвай гъазурвал акунвай, метлеблу сценарий туькьурнавай. Мярекат шаирдин яратмишунрин ва уьмуьрдин рекъериз талукъарна гъазурнавай ктабрин выставкадиз, ахпа видеофильмдин лентиниз килигунилай гатлунна. Ам тамамвилелди лезги члалал кыле фена.

Лап важиблуди, чна фикризавайвал, мярекатдал чи шегъердин жаванрини аялри михъи лезги члалалди шаирдин эсерар кьелун ва адан члалариз кхъенвай манияр тамамарун хъана. Эхъ, чахъ хайи члалал рик! алай, ам чирзавай ва машгъурзавай гъам муаллимар, гъам диде-бубаяр, гъам аяларни тлимил авач!

И кар мярекатдал рахай мугъманрини кьейдна.

Юбилярдин ва библиотекадин кьуллугъчийрин, школьникрин ва абурун муаллимрин гъакъиндай метлеблу келима-

Шаир тебрикиз, адан эсерар кьелиз, яратмишунрин рекъерикай суьгъбетар ийиз, иниз Махачкъала шегъерда кардик квай Культуралдин искусстводин колледждай студентар, 38,53-нумрайрин школайрай - гимназийрай лезги члал чирзавай аялар ва абурун муаллимар атанвай.

Мярекатдиз хейлин мугъманризни теклифнавай. Абурун жергеда шаирдин яратмишунар ахтармишзавай тивар-ван авай алимар-профессорар - Гъажигъашаров, Къурбан АКИМОВ, шаирдин яратмишунрин (къелемдин) юлдашар - Дагъустандин халкъдин писатель, Дагъустандин писателрин Союздин секретарь (лезги писателрин секциядин руководитель) Абдуселим ИСМАИЛОВ, Азербайжандин халкъдин художник Дарвин ВЕЛИБЕГОВ, общественный деятель, "Дагъустан-Азербайжан" тешкилатдин президент Абдулкафар АГЪМЕДОВ, шаир-сатирик САЖИДИН, шаирдин буба шаир Муграгъ САЛАХЪ, РГВК-дин лезги редакциядин кылин редактор Исамудин АГЪМЕДОВ, и чларарин авторар ва хейлин маса ксар авай.

Лагъана кьанда, библиотекадин коллективди (кыле инин кьуллугъчи Марина Сагъевна АТЛУХАНОВА аваз)

яр межлисдин вири мугъманри лагъана.

Профессор Гъажигъуьсейнович Гаширова Арбен Къардаш академикдин чирвилер ва алакъунар авай шаир ва литература ахтармишзавай кьетен бажарагъ тирди кьейдна. Ада Арбен Къардаш фадлай халкъдин арада сейли хъанвай халкъдин шаир тирди, адан документар махсус къарар къабулун патал Гьукуматдив агакъарун лазим тирди кьейдна. Идаз баян гун яз, писателрин Союздин секретарь Абдуселим Исмаилова Арбеназ лайихлу тивар гун патал чарар-царар фадлай туькьурна, герек тир идарайрив агакъарнавайдакай лагъана. Яни махсус Указни акъатдайдак умуд ква.

Мад са кар кьейд тавуна жедач. Мярекатдиз атанвай аялри юбилярдиз чпи шаирдин эсеррикай туькьурнавай, шиклралди гуьзелдиз безетмишнавай гъилин ктаб багъишна.

Шаирди вичини библиотекадиз ва иниз атанвай вири аялриз урус халкъдин классик Петр Ершован лезги члалаз сифте яз таржума авуна и мукъвара чапдай акъуднавай "Тайча-шив" ("Конек-горбунок") ктаб багъишна. Эхирдай рикел хуьнин шиклар яна.

Мярекат РГВК-дин журналистри лентиниз къачунва, ам чи телевидендай кьалурда.

ЧУБАРУКАР

ГьикI акунай?

Зи рикI гьуьлера ава...

Амир ЭМИНОВ

Алатай йисан ноябрдин вацра Санкт-Петербургда Россиядин регионрин арада "Баркалладин гьуьльун таж: гимийра кьуллугъзавай бур Ватандин кьайгъуда" лишандик кваз кьиле фейи тарихдинни ватанпересвиллин конкурсдин гъалибчяр тебрикнай. Санлай кьачурла ана чи уьлкведин 51 региондай ва Эстониядай тир 5-11-классра клелзавай 1253 аялди иштиракнай. "Эдебият" номинациядай (жанр - гьикая) Дербентдин кадетрин школа-интернатдин 3-курсунин 31-взводдин (6-класс) кадет **Амир Мурадович ЭМИНОВА** 1-чка кьуна. Амраз гъалибвал гъайи адан "Зи рикI гьуьлера ава..." гьикая гимийра кьуллугъзай кьегъал хва **Владимир ЗОСИМЕНКОДИЗ** бахшнавай. Агъадихъ газет клелзавайбуруз чна а гьикая теклицфзава.

И йисуз гатфар гзаф мекьиди хъана. Адет тирвал, кьилепата ам гъамиша чимиди жедай. Ракъини вичин юмшагъ нураалди рехи Каспийдин ажугъ квай лепейриз кинарзава.

Гьуьл... Хвешивилихъ галаз санал ада заз гъамиша велвеладин ачух тежер гьиссерни багъишдай. Са патахъай, вичин сирлувилел гьуьлун зун вичелди члугъзавай. Адан церин кьатара халис уьмуьр ргъава эхир. Муькь патахъай, тлебиатдин зурба кьуват... Адан вилик инсанни ажуз я.

Ихътин фикиррик кваз за хайи кьадим шегьерда гьуьлун кьере сейрзавай. Гьуьл пехъи хъанвай. Гуя акI тир хьи, ам вичин зарб квай лепейриз манивал гузвай вуч хъайитлани тукьуьниз гъазур тир.

Зун гьуьлун кьеряй шегьер галай патахъ хъфизвай. Дуьшуьшдай кьулухъ элкьвей заз куьгъне квалерин гъаятдай яваш камаралди гьуьл галай патахъ физвай кьакъан буйдин, тлимил кьван клул веьенвай, кьелечI яklarин яшлу итим аквада. Садлагъана чи вилер вилера акьуна. За адал гуьзчивал

тухвана. Ам, чин гьуьлуьхъ элкьуьрна, кьвечил хъанвай ва муьрхъуь кьунвай, ракъун кьвачер квай скамейкадал ацукьна. Заз хъфиз кланзавачир, зунни адан кьвалал ацукьна.

- Зи рикI гьуьлера ава... - хабарсуз лагъана ада. Зун адан гъавурда гъатнавачир. Ада вичин шалвардин жибиндай суьртмиш хъанвай кисе акьудна ва са акьван тади квачиз ам ачухна. И легъзеда зун адан винел авунвай хъинар клелиз агакьна: "Балтикадин гьуьлун деринра гъахънавайдаз Викторан патай". Ам, папрусдик цай кутуна, геждадди кисна акьвазна. Са кьадар вахт алатайла, адай мад сес акъатна:

- И чили зун вичел члугъзавай тегьер вуч я! Ам хайиди хъанва заз. Дагъустан... Зи ерибине Саратовский областдин Аткарск шегьерда ава. Зун 1923-йисуз дидедиз хъана. 1933-йисуз чун Дагъустандиз рекъе туна. Гъанлай инихъ зи вири уьмуьр аламатдин и макандихъ галаз алакьалу я.

Ам мад кисна. Са герендилай ада зал вичин гьил яргъи авуна давамарна:

- Зосименко Владимир Иванович, - секиндиз лагъана ада. - Къез гьуьл кландани? - хабар кьуна за адавай.

- Ватандин Чехи дяведин йисара цин кланикай фидай "П-2" гимидин старший матрос, - чинал хъвер алаз давамарна ада чи танишвал.

Зун жуван вилерихъ агъазвачир. Къарагъна, за адал гьил яргъи авуна.

- Кадет Эминов! - лагъана за. Кьуьзек хъуьрена. Гъилин ишарадалди ада заз скамейкадал ацукьун буйругъна. За вилералди адавай суьгъбет давамарун тлалабзавай. Ам вичин уьмуьрдикай суьгъбетиз эгечна.

- ...1942-йисан эвел кьилера цин кланикай сирнавдайбурун С.Кирован тварунихъ галай Краснознаменный школа Кронштадтай Махачкъаладиз хъана, - гатлунна ам вичин ихтилатдив. - Дагъустанвийриз аниз гъахъдай мумкинвал хъана. Абурухъ галаз санал зазни. А члавуз школа акьалтларай 260 дагъустан-

видикай саки вири кьисметди флотдин цин кланикай фидай гимийриз акьудна. Шоколадиз гъахъай члавуз зун мотористар гъазурдай учебный ротадиз рекъе туна. Гъар са кардив, хтул, зун еке жавабдарвал гъаз эгечизавай. Чирвилер кьачурдалай кьулухъ чун Балтикадиз акъатна. Захъ галаз санал цин кланикай фидай "К-53" гимидиз Къули райондин Вачи хуьряй тир захъ галаз санал клелай Гъажи Шамхаловни рекъе туна. Амма кьуд варз арадай фейила зун моторист яз "П-2" луйткведиз куьчарна. Бригадада ихътин луйтквевар анжах пуд авай. Матросри абурал "пуд вах" лагъана тварни эцигнавай. Гъайиф хьи, "вахарикай" кьвед "П-1" ва "П-3" телеф хъана. Зун авай луйткведи лагъайтла, дяведин эхирдалди кьуллугъна.

- Я буба, абур гьикI телеф хъанай? - сесиник кьалабулук кваз хабар кьуна за адавай.

- Гьалкъада гъатнавай Ленинградда Орешек твар алай кьеле авай. А вахтунда кьеледин гарнизонди шегьер уьлкведин амай паюнихъ галаз алакьалу ийизвай и кьеле игитвилелди хуьзвай. Адал "Уьмуьрдин рехъ" тварни акьалтнай. "П-1" ва "П-3" луйтквейри кьеледив недай-хъвадай суьрсет ва яраркьар агакьарзавай, хирер хъанвайбур кьутармишзавай. Гъа и рекъе абур игитвилелди телефни хъанай.

...Са сеферда чун "П-2" луйткведаваз женгинин нубатдин тапшуругъ кьилиз акьудун патал цин кланикай физвай. Бирдан чун немсерин луйткведиз акуна ва ада чаз гуьлле гуз гатлунна. Чи луйткведилай душмандин луйткве члехини тир, кьуватлуни. Чаз маса чара амачир: мотордилай гатлунна вири хкудна, са гьерекатни тийиз, 10 сятда кьван чун гъа са чкадал акьваз хъана. Кислород кутьягъ жезвай. Эвелни-эвел кислород заз гузвай, гьикI лагъайтла дизелдин патахъай жавабдарвал зи хиве авай. Гуьгъуьнлай радистдиз ва амайбуруз. Чакай садни телеф хъанач. Чна цин винел ягъдин лекеяр жедайвал, луйткведай ягъ ахъайна. А лекеяр абур душмандин чун батмиш хъана лагъана фикирна. Гуьгъуьнлай чун сагъ-саламатдиз базадиз хтанай...

Зун, са гафни ахъай тавуна, кьуьзек ийизвай суьгъбетдихъ яб акализ алахънавай. Винидихъ авур суьгъбетдилай гьейри, ада мад са затни лагъанач. Геждадди ацукьна гьуьлуьз килигъзавай. Гьуьл лагъайтла, умун хъанвай. Инсандин вилик... Матросдин вилик... Яргъал тир яхцур лагъай йисара чи Ватандин тарих кхъей инсандин вилик!

(Гьикая куьруь авунва)
Урус члалай таржума авурди
Мегъамед ИБРАГЪИМОВ я.

Азедин ЭСЕТОВ

Хъанвайди ругуд йис тиртлани, Марина сад лагъай синифдиз фенвай. Руш яз, гадавиллин хесетрал рикI алай аял тир.

Куьчедай фидайла, адас кьуншидин багъдин кьерехда авай битмиш хъанвай хутари кьунвай таран хел акуна. Галай дустари адас Мариш лугъудай. Ихътин ярни-кьиб янавай хутар дадмишдачни лугъуда. Акъахна руш цлал, гьил яргъи авуна, тарцин хел вичел ялдайла, ам, инихъ-анихъ ян гана, вич хуьз тахъана, багъдиз аватна. Инаг бегъем кьакъан вергерин муг яз хъана. Кичлени хъана, зурзун акатнавай аялдин гьилер, кьвачер вергери кана, зуз кьачуна квазвай. Чухун тавуна эх жезвачир. Адал алай гьал акурла, дидедай гъарай акъатна.

- Вахъ вуч хъанва, я бала?

Сас-сарал кьаз тежез, "Затни хъанвач, бах", лугъуз, са жуьре жаваб гузвай руша. Гьикъван гъавалат хъанайтлани, Мариша хиве кьазвачир.

- Хъайивал лагъ бахдиз, вун хутар чуьнуьхдайла кьунши Магъсуман багъдин цлалай вергериз аватначни? - хабар кьуна бадеди.

- На вун буьркьуь я лугъузвачирни? Ви буьркьуь вилериз гьикI акунай зун аниз аватайди? - вичин кьвачер-гьилер чухваз-чухваз, яру хъанвай вилер экъисна Мариша...

Нариман КЪАРИБОВ

Темпел кац

Чахъ фадлай са кац ава.
На лугъуй яц ава:
Я квалера, я кьецел
Кьифер кьазмач - я темпел.
Даим дадлу хуьрекар
Кланда риклиз кьуьзекан.
Гад атайла салара

Рагъ гуз жеда квалариз.
Кьуьд хъайила гьиллебаз,
Къулавай тежез яргъаз,
Са патахъди агалтда,
Хурхурдин ван ацалтна.
Йикъаризни йифериз
Кац ава икI кефериз.
ИкI ятлани текъвез хъел,
Хуьзва чна кац-темпел.
Хизандиз ам масан я
Лугъуз: язух гъайван я.

Марият БАЛАБЕГОВА

Диде

Зун инсан яз члехи авур
Вун сагъ хуьрай, масан диде.
Чирвилерин дад чир авур,
Риклин дава-дарман, диде.

За тарсунай кьачурла вад,
Ваз кьадарсуз жедай хьи шад.
Ви шадвал - зи риклин мурад,
Гъар дердинин лукъман, диде.

Дарвилериз килиг тийиз,
Алукна зал партал, диде.
Сад Аллагъдиз дуьа ийиз,
Гана на заз камал, диде.

Лейла

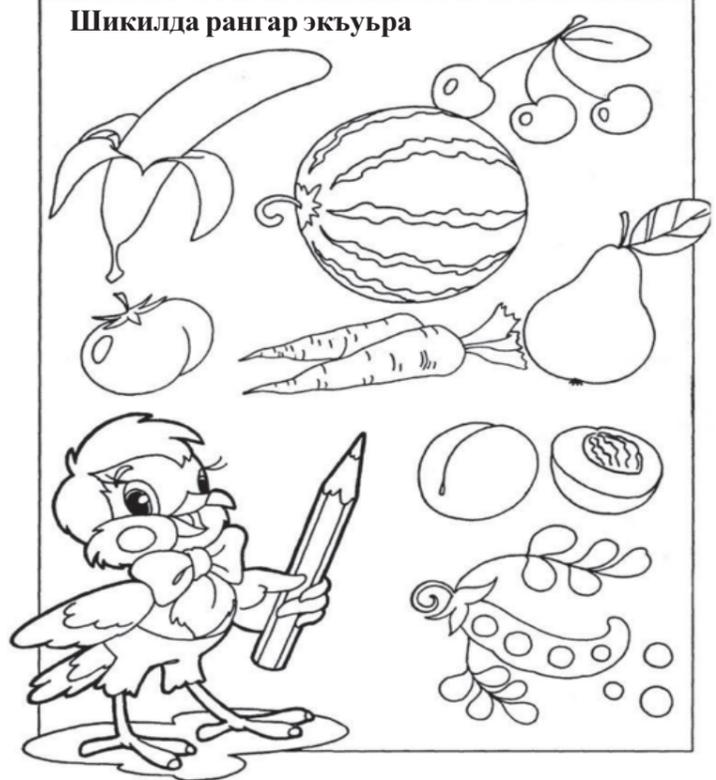
Циф авай югъ. Мичли квалеле
Зун рикI дар яз ацукьнава.
Даклардавай агъдин перде
За явашдиз акьудзава.

Куьчедай гьич затI аквазвач,
Циф памбаг хьиз ала чилел.
Тек са клалуб акуна заз
Лампадавай экв хьиз кьецел:

Яру перем, яйлух кьилел,
Яхун кьуьнел квар алай руш.
Булахдилай хъфизвай ам -
Вичел Лейла твар алай руш.

Санкт-Петербург

Шиклда рангар экуьбра

Чин гъазурайди - Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Саналди веревирдна

ЭЛКЪВЕЙ СТОЛ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай гьафтеда Махачкъалада, Даггостехуниверситетдин архитекурадинни эцигунрин факультетда, вузда спортдинни массовый кваллахдин еридик талукъарнавай элкъвей стол киле тухвана. Адан тешкилатчяр ДГТУ-дин тербиядин кваллахдин ва социальный рекъий вилик тухудай управление, ДГТУ-дин физический культура ва спорт вилик тухунин рекъий илимдинни методикадин центр, Махачкъаладин спортдин, туризмдин ва жегилрин крарин рекъий комитетдин, "Юность России" твар алай физкультурадинни спортдин ДРО-дин, футболдай "РДЮСШ" ГБОУ-дин республикадин илимдинни методикадин центрадин векилри ва масабур иштиракна. Мярекатдин максад физический культурадин ва спортдин мумкинвилер мадни менфятлудаказ ишлемишун, студентрин сагъламвал мягкемарун, инсан вири патарихъай пайгардик кваз вилик фин, ватанпересвиллин ва гражданвиллин тербия гун тир.

Элкъвей столдин кваллахда ДГТУ-дин профессорри, ДГПУ-дин

физический культурадин ва спортдин кьугунрин кафедрадин муаллими, машгур спортсменри, Махачкъаладин спортдин, туризмдин ва жегилрин крарин рекъий комитетдин, "Юность России" твар алай физкультурадинни спортдин ДРО-дин, футболдай "РДЮСШ" ГБОУ-дин республикадин илимдинни методикадин центрадин векилри ва масабур иштиракна. Мярекатдин максад физический культурадин ва спортдин мумкинвилер мадни менфятлудаказ ишлемишун, студентрин сагъламвал мягкемарун, инсан вири патарихъай пайгардик кваз вилик фин, ватанпересвиллин ва гражданвиллин тербия гун тир.

Малум тирвал, алай йисан 10-июндай 10-июлдай Францияда футболдай Европада чемпионат киле фида. Л.В.Слуцкийдин регъбервилек квай Россиядин хянавай командади и чемпионатда иштиракдай ихтияр къазанмишна. Мярекат ДГТУ-дин проректор Марина КОТЕНКОДИ и шад хабардалди ачухна. Ада университетда физический культура вилик тухуниз чехи фикир гузайди, кылди къачуртла, ДГТУ-дин территорияда

сирнавдай зурба гьавиз эцигнавайди ва ишлемишиз вахканвайди, "Политех" твар алай футболдин командади футболдай Киблепа-тан федеральный округдин пуд лагъай дивизиондин акъажунра иштиракзавайди, университетда гьар йисуз сагълам уьмуьр пропаганда ийизвай спортдин хейлин серенжмар тешкилзавайди кьейдна.

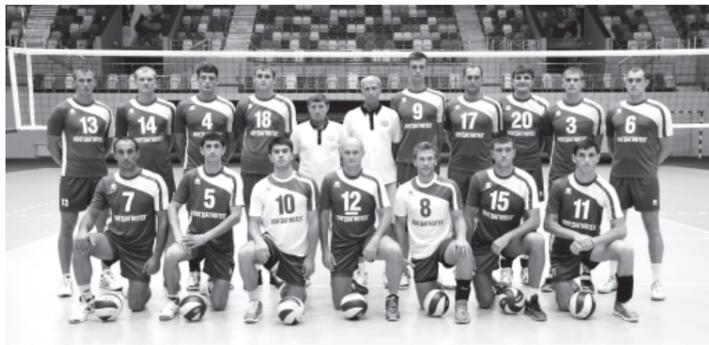
Гуьгунлай мярекат киле тухун ДГТУ-дин кафедрадин профессор, физический культура ва спорт вилик тухунай вузрин уртах консультационный Советдин руководитель Шамиль ШИХАЛИЕВАЛ ихтибарна. Вичин рахунра ада республикада футбол вилик тухуниз, кылди къачуртла, авай кьурулушар цийикла тухкьур хъувунилай гьейри, келунинни тренировкайрин ва футболдай акъажунар киле тухуз-вай кьайдадин менфятлувал артухарун лазим тирди лагъана.

Элкъвей столдихъ вузра физический культура ва спорт вилик тухуниз талукъ месэлайрай, кылди къачуртла, "Ругъдинни ахлакьдин тербия авай инсан-гражданин ва ватанперес" (ДГТУ-дин философиядин кафедрадин заведующий, профессор Ю.Н.Абдулкъадиров), "Футболда тарвилер хьунин вилик пад кьун" (ДГПУ-дин доцент, биологиядин илимрин кандидат И.М.Абдуллаев ва профессор В.С.Якъубов) ва хейлин маса темайрай докладар авуна. Абуру килин образование гузай идарайра спортдинни массовый кваллах вилик тухудай рекъер-хуьлер веревирдна, спортдин мярекатрал жезмай кван гзаф студентар желб авуниз, гьакни спортсменар тир студентрин спортдин рекъий устадвал хкажуниз артух фикир гун лазим тирдини кьейдна.

ГТО-дин нормаяр вахкана

Алай вахтунда республикада "Зегмет чугваз ва оборонадиз гьазур я" (ГТО) Вироссиядин комплексдин нормаяр вахкуниз артух фикир гузайди сир туш. Ик, 17-февралдиз Махачкъалада, "Труд" стадиондал, волейболдай "Дагъустан" командади агъадихъ галай акъажунрай чпин алакьунар кьалурна: акъвазай чкадилай яргъаз хкадарунай, турникдал ченеяр акьудунай, 700 грамм заланвал авай спортдин снаряд яргъаз гадарунай, 16 кг заланвал авай пут хкажунай, 100 метрдиз чукурунай, пневматикадин винтовкадай лишанар кьунай.

- Волейболистри ва тренерри жуьреба-жуьре дисциплинайрай кьалурай нетижар фикирда кьунал-

ди, абуруз ГТО вахкунин талукъ дережайрин значокар гуз жедай, амма чи мярекатдин максад сагълам уьмуьр киле тухун пропаганда авун ва массовый спорт вилик тухун

тирвилей, виридаз тварар кхьенвай сертификатар гана, - лагъана ГТО вахкунин рекъий республикадин центрадин руководителдин заместитель Гьамзат Гьамзатов.

Майданда-жаванар

САМБО

ЧИ КОРП.

Мукьвара Саратовда самбодай аялринни жаванрин лигадин II турдин гьисабдай яз 2002-2003 ва 2004-2005-йисара ханвай жаванрин арада акъажунар киле фена. Дагъустандин командадик кваз ана Мегьарамдхуьруьн райондай тир 11 жаван спортсмендини иштиракна.

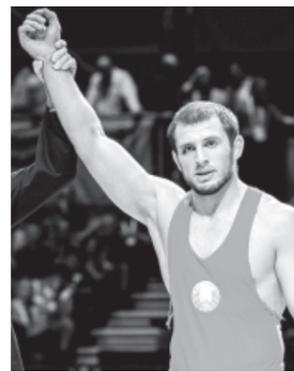
Ик, 2002-2003-йисара хайи жаванрин арада Рамин БАЗОВ (38 кг) 1-чкадиз лайихлу хьана. Ада акъажунрин сергъятра аваз 6 бягъ киле тухвана.

2004-2005-йисара хайи жаванрин арада Ренат АБАСОВ (42 кг) ва Марат ЭМИРБЕКОВ (50 кг) - буьруьнждин, Сабир МЕГЪАМЕДОВ (71 кг-дилай артух

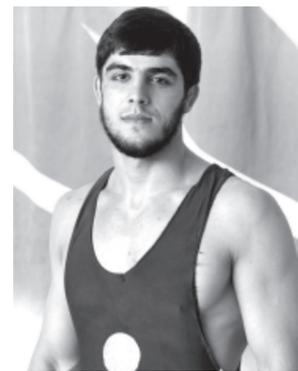

заланвал авайбурун арада) гимшидин медалриз лайихлу хьана.

Мегьарамдхуьруьн командадик квай вири спортсменри (шикилда) муаллим - тренер Садир АЙБАЗОВАН гьилик тербия ва вердишвилер къачузва. Чи мурад жаван спортсменрихъ гележегда мадни еке агалкьунар хьун я.

Жавид Гьамзатов

Радик Къулиев

Кьурушвийрин агалкьунар

ГРЕКРИННИ РИМЛУЙРИН ЖУЬРЕДА КЪУРШАХАР КЪУН

Муса АГЪМЕДОВ

И йикъара Белоруссиядай чав шад хабар агакьна: Минскда грекринни римлуйрин жуьреда кьуршахар кьунай уьлкведин дережада аваз киле феи чемпионатда кьурушви, алакьунар авай машгур спортсмен Жавид Гьамзатова 85 килограммдин заланвиллин категориядай 1-чка кьуна.

И акъажунра кьурушви бажарагьлу спортсмен Радик Къулиевани вичин гьунарар кьалурна. Ада 80 килограммдин заланвиллин категориядай 3-чка кьуналди, буьруьнждин медаль къазанмишна.

Чна Жавидазни Радиказ къазанмишнавай агалкьунар риклин сидкьидай мубаракзава. Куь гьундуьрар кьуй мадни виниз акъатрай! Амин!

Дагъустандин чемпионар

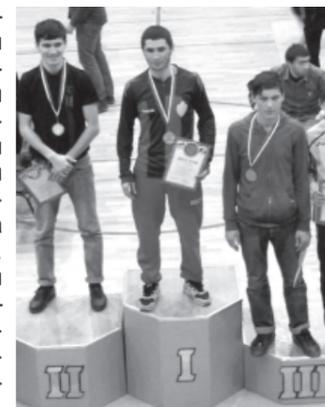
ТАЙСКИЙ БОКС

Мукьвара Каспийск шегьерда аялрин, жегилрин ва чехи яшарин векилрин арада тайский боксдай Дагъустандин чемпионат киле фена. Акъажунра Хасавюрт райондин Цийи Кьурушдал кардик квай секцияда (тренер - Малик Талибов) чирвилер къачузвай са шумуд жегилдини иштиракна. Шад жедай кар ам я хьи, и акъажунра кьурушви спортсменри гьаливилер къазанмишна: Алисултанов Казбекай, чехи яшарин векилрин арада 1-чка кьуналди, тайский боксдай Дагъустандин чемпион хьана. И агалкьун къазанмишуналди адахъ алай йисан февралдин вацра Удмуртия Республикадин Ижевск шегьерда Россиядин Кубок патал тайский боксдай киле фидай акъажунра иштиракдай мумкинвал хьанва.

Чемпионатда кьурушви спортсменри Дагъустандин квенквечивал патал акъажунрани чпин гьунарар кьалурна. Ик, Фарид АЛЛАГЪВЕРДИЕВ - 1, Гьажимурад МУХТАРОВ - 2 ва Давуд МАМЕДШАГЪОВ - 3-чкайриз лайихлу хьана. Абуру алай йисан мартдин вацра Сочида тайский боксдай аялрин арада киле фидай чемпионатда иштиракдайвал я.

Кьейд ийиз кланзава хьи, Казбек Алисултановазни Фарид Аллагъвердиев хуьре кардик квай тайский боксдин фондунай гьардаз вад агъзур манат пулдин премия гана.

Чнани жаванриз къазанмишнавай агалкьунар риклин сидкьидай мубаракзава. Кьуй чпихъ гележегда мадни еке куклушар муьтубгардай мумкинвилер хьурай!

Экуь кьаматдиз бахшна

МИНИ-ФУТБОЛ

ЧИ КОРП.

Алай йисан 28-февралдиз Каспийскда, "Анжи-Арена" стадиондал, шаз гатфариз авариядикди телеф хьайи спортдин рекъий журналист Наби Алекберован экуь кьамат рикел хуьн яз мини-футболдай турнир киле тухуда.

Футболдин "Анжи" командади фанатрин клубдихъ ва "Дагъустан" РГВК-дихъ галаз саналди тешкилзавай и акъажунра 6 командади иштиракда. Ингье абур: футболдин "Анжи" клубдин менеджментдин команда, "Дагъустан" РГВК-дин команда, журналистрин хянавай команда, гьакни "Акулы Каспия", "Дикая дивизия", "Старая гвардия" фан-клубрин командаяр.

Турнирда иштиракдай вири командайриз кубокарни дипломар, вири футболистриз махсусдаказ гьазурнавай футболкаяр гуда.

КНДР-ди США-диз ва Кьиблепатан Кореядиз кичлерар гана

Къве уьлкведи саналди тир военный ученийра вичин уьлкведиз къурху гудай са кар акун хъайитла, КНДР-ди Кьиблепатан Корея ва США яда лагана кичлерар гана. Идан гъакьиндай 24-февралдиз Kuodo агентстводи хабар гузва.

США-динни Кьиблепатан Кореядин саналди тир ученияр мартдиз кьиле фида ва абур муьжурд гъафтеда давам жеда.

7-февралдиз Кьиблепатан Кореядин властри малумарайвал, Сеулди ва Вашингтонди Корейский полуостровдал КНДР-дин терефдихъай гзаф жезвай къурхулувилиз жаваб яз Америкадин ракетриз акси системаяр эцигда.

Алай йисан сифте килерилай дуьньядин сообществода КНДР-ди ийизвай крарай наразивилер арадал атана. Гъа ик, 6-январдиз Пхеньянди водородный бомба агалкъунралди ахтармишайдан гъакьиндай официалнидаказ малумарна. Уьлкведи регьбер Ким Чен Ына малумарайвал, ихътин яракь США-дин патай жедай ядерный къурхулувиликай хуьн патал чарасуз я лагана.

7-февралдиз Кеферпатан Кореяди ракета ахъайна ва цавун бушлухриз "Кванменсон-4" ("Нурлу гъед-4") спутник ахъайна. Дуьньядин сообществода и кардиз ООН-дин Хатасузвили Советдин резолюцияяр чуруниз хъиз килигна.

ООН-дин Хатасузвили Советда Кеферпатан Кореядин и кьвалахар пислемешна ва «тайин серенжемар» къабулда лагана хиве къуна.

Трампа гъалиб хъана

Невада штатда республиканвийри кокур (партийный собранийра) США-дин президентдин къуллугдал къалурнавай миллиардер Дональд Трамп гъалиб хъана. Идан гъакьиндай CNN-ди хабар гузва.

Эхиримжи делилралди, ирид процент сесер гьисабайдалай гуьгъуьниз Трампа 42 процент, Флорида штатдин патай сенатор Марко Рубиоди - 25 процент, Техас штатдин патай сенатор Тед Круза - 20 процент, вилкан нейрохирург Бен Карсона - 7 процент, Огайо штатдин губернатор Джон Кейсика - 4 процентдилай тимил сесер кватна.

Трампа США-да авай эцигунардай зурба компаниядин кьил ва дуьньядин сетдин мугьманханайрин ва казинойрин иеси я. Ам республиканвийрин патай президентрин акъажунра вилк жергейра амуькун давам жезва.

Партийный кандидатар 2016-йисан июлдиз милли советар кьиле фидай вахтунда тайин жеда. США-дин президент хъагдай сечкияр 8-ноябрдиз кьиле фида. Алай вахтунда

кардик квай госуларстводин кьил Обамадиз пуд лагъай сеферда вичин кандидатура къалурдай ихтияр авач.

Самолет квахъна

Непалдин дагълара гъевчи самолет квахъна, хабар гузва "Синьхуади". Чилел алай къуллугърихъ галаз алакьа 24-февралдиз, чкадин вахтуналди пакаман сятдин ирид жез цуд декьикъа амайла квахъна. Тага Airlines авиакомпаниядин гъавадин гимиди Покхардай Джомсомдиз лув гузвайди тир.

Самолетда 21 кас авай - пуд кас экипаждин членар ва 18 пассажир. Абурун арада КНР-дин гражданин ва Кувейтдин агъалияр авай.

Чкадин чиновникри малумарзавайвал, самолет тахминан дагълара гъавадин пис шартлар себеп яз куквар хъана. Ам жагъуриз вертолётар фена, амма гъавадин пис шартлари абурун кьвалах четинарзава, хабар гузва Ассошиэйтед Пресс агентстводи.

Пакхординни Джомсомдин арада авайди вири 50 километрдин мензил я. Рекъени жезвайди вири 18 декьикъа я. Джомсом сягъатчияр дагълариз физвай маршрутрин сифте чка я. Къве аэропортунин арада самолетар ацукъдай ва къарагъдай рекьер авач.

Израилда кечмиш хъана

Израилда нацистрин вилкан ажалдин Треблинк лагердин дустагъда хъайи эхиримжиди тир Самуил Вилленберг кечмиш хъана. И лагерь немсери къунвай Польшадин территориядал алай. Идан гъакьиндай The Times of Israel хабар гузва. Адан 93 йис тир.

Вилленберг 1923-йисуз Польшадин кьиблепата авай Ченстоховда дидедиз хъана. Адан бубади чкадин чувудрин школада тарсар гузвай. Диде иудаизмдиз хашпаравилай атана. Самуилан 16 йис тирла, Дуьньядин Къвед лагъай дяве башламиш хъана.

1941-йисуз Вилленберган къве вах Ченстоховда дустагъна. Адан диде-бубадилай къалп документар ишлемешиз алакьна гъавилай адалай нацистрин зулумрикай къутармиш жез алакьна.

Опатовада гетто тергайдалай гуьгъуьниз, 19 йис хъанвай Самуил маса чувудрихъ галаз санал Треблинкдиз рекъе туна. Дустагънавай маса чувуддин меслятдихъ яб акална Вилленберга вич къванцин устлар я лагана. Гъа и жуьреда ам газдин камерада куникай къутармиш хъана.

1943-йисуз ада Треблинка кьиле фейи восстанида иштиракна ва адалай лагердай катиз алакьна. Лагердай катайдалай гуьгъуьниз, ам Варшавадиз хтана вичин буба жагъурна ва дидедин рушвилил фамилия-Попов къачуна подпольщикрихъ агалтна. 1944-йисуз Вилленберга Варшавада нацистрин чапхунчийрин аксина восстанида иштиракна.

Дяведилай гуьгъуьниз са тимил вахтунда ада чкадин агъалийри къутармишай чу-

вудрин аялар жагъуриз куьмек гана. 1950-йисуз вичин папахъ ва дидедихъ галаз Израилдиз куьч хъана ина госуларстводин къуллугърал кьвалахна.

Пенсиядиз экъечлайдалай гуьгъуьниз Вилленберг скульптор хъиз машгъур хъана ва Холокостдиз бахшнавай вичин кьвалахрин са шумуд международный выставка кьиле тухвана.

Вилленберган паб, руш ва пуд хтул ама. Руша нацистрин ажалдин лагерь алай чкадал Холокост чирунай центр тукьлуьрнава.

Немсерин къушунри къунвай Польшадин территориядал ажалдин ругуд лагерь алай: Хелмно, Белжец, Собибор, Треблинка, Аушвиц-Биркенау ва Майданек. Нацистрин Германияди и лагерра саки пуд миллионни зуррав агакьна чувудар тергна.

Польшадин телеканалар гзафарун теклифна

Украинадин телевиденидин ва радиовещанидин месэлайрал машгъул жезвай Милли советди Украинадин территориядал Польшадин телеканалрин къадар артухарун теклифна. Идан гъакьиндай ведомстводи вичин сайтда хабар гузва.

Талукъ тир тлалабун Польша республикадин радиодин ва телевиденидин месэлайрал машгъул жезвай Краевой советдин председател Ян Двороказ рекъе туна.

Милли советда гъавурдик кутурвал, ихътин кам къачун Украинадин провайдеррин гзаф къадар тлалабунрихъ галаз алакьалу я. Алай вахтунда Украинадиз Польшадин къуд каналдин - TV-Polonia-дин, TVP Info-дин, TVP Historia-дин ва TVP Kultura-дин - передачяяр гуда, тайинар хъувуна ведомстводи.

18-февралдиз Хатасузвили ва оборондин милли советдивай Россиядин госуларстводин телеканалриз Донбассда ва Крымда регистрация авунвай массовый информациядин такъатриз акси яз къадагъаяр кардик кутунин къарар къабула лагъанай. Кьилди къачуртла телеканалрин журналистриз Украинада кьвалахун къадагъа авун теклифна. СМИ-риз чпизни каналрай гудай передачяярин список кардик кутун патал арзаяр це лагъана. 2015-йисан мартдиз Украинадин МИДди чпи кьиле тухузвай серенжемриз Россиядин журналистар теклифунин кьвалах акъвазарна. Гъа и йисан февралдиз Украинадин хатасузвили къуллугъди Украинадин госуларстводин органра авай вири телеканалар, са "Дождь" телеканал квачиз, аккредитациядикай магърумарун теклифна.

Украинадин культурадин министр Вячеслав Кириленкоди гъа и йисан февралдиз суьгъбет авурвал, уьлкведихъ Польшадин сериалар маса къачудай ният ава лагъана. Кириленкоди къейд авурвал, Украинада "Россиядин чапхунчивилин фикирар раижзавай телеканалар" худзава, гъакьни "Россиядин империализм ва милитаризм" къалурзавай фильмайрин лицензияр вахчузва. Гъа са вах-

Рекъем

• Алай вахтунда Россиядин Федерациядин Яракьлу къуватра **352 агъзур пешекар** ава. Йисан эхирдалди абурун къадар 384 агъзурдав агакьда.

ЦБ-дин курсналди кьенин юкьуз:

1 доллар - 76,39 манат,
1 евро - 84,08 манат,

къизил (1 гр) - 3026,51 манат,
гимшиш (1 гр) - 37,36 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.

Гъазурайди - Шагьисмаил ГЪАЖИМИРЗОВ

тунда "Польшади Украинадин тамашачияр желбдай хейлин сериалар акъудзава".

2014-йисан ноябрдиз Россиядин 83 журналистдиз Украинадин территориядиз атунал къадагъа эцигнай.

"Самопомощдин" кандидатура

Украинадин Верховный Радада авай "Самопомощь" фракциядиз Одесский областдин губернатор Михаил Саакашвили уьлкведи премьер-министрдин къуллугъдал теклифиз кланзавай. Идан гъакьиндай фракциядин председателдин заместитель Егор Соболева ICTV телеканалдин эфирдай малумарна, хабар гузва "Укринформ" порталди.

"Чна фракциядин кьене абур президентдиз, "Халкъдин фронтдиз", коалициядай тир чи муькь амадагиз теклифун патал пуд кандидатура веревирдна. И кандидатрикай къвед къецепатан уьлкведи агъалияр, садни Украинадин гражданство къабулнавай Михаил Саакашвили я", - малумарна Соболева. 22-февралдиз Саакашвилиди малумарайвал, адаз Украинада политикадин рекъай вичин фикирар уьмуьрдиз кечирмишиз кланзава ва ада и кьвалах премьер-министрдин къуллугъдилай "гзаф вине авай" кар я лагъана. Политикдин гафаралди, адан мурад Украинада "дуьньядин майданра женг" гьеншарун я. "Заз цийи къайдаяр кардик кутаз ва Украинада властдин политикадиз цийи ксар атана кланзава", - къейдна ада. Идалайни гъейри Одесский областдин губернаторди Рададиз вахтундилай вилк сечкияр кьиле тухун лазим тирди лагъана. Адан гафаралди, "гъукумат дегишарунин месэла - им милли хатасузвилил месэла я".

21-февралдиз "Громадське ТВ-ди" вичин чешмейрал асаслу хъана хабар гайивал, Саакашвили 2016-йисан мартдин сифте кьилера отставкадиз рекъе тун мумкин я. Гуьгъуьнлай губернаторди (Саакашвилиди) малумарайвал, кьвалахлай алудун мумкин тирдан гъакьиндай адаз са шейни малум туш. «Къве тереф ава: садбуру зун жуван ватандиз, Гуржистандиз хъфиникай лугъузва, масабуру къуй ам Одессада амуькьрай лугъузва», - раижзава Одесский областдин губернатордин гафар "Цийивилер" РИА-ди.

17-февралдиз премьер-министр Арсений Яценюк отставкадиз ракурун патал Верховный Радада сесер гунил кьвалах кватлайдалай гуьгъуьниз, Саакашвилиди Украинада олигархрин власть арадал атанвайдакай лагъана.

Саакашвили Одесский областдин госуларстводин администрациядин кьиле 2015-йисан 30-майдиз тайинарнай. Икьван чвалди, ада президент Петр Порошенкодин указдал асаслу яз, Украинадин гражданство къачунай.

Михаил Саакашвили 2004-2013-йисара Гуржистандин президент тир, ахпа ам преподавателдин кьвалахдал элячйна, саки вичин ватанда яшамш хъанач, ина адалай къуд уголовный дело къарагъарнава.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гьукумат
367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ - ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАДИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
З. БАБАЕВА

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 20.00
Газет "Лезги газетдин" компьютерин базада гъазурна.
Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин куьче, 6.

Тираж 8373

Макъалаяр редакцияди туькьур хъйизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахун мумкин я.

Газет массовый коммуникацийрин хиле законодательстводал амал авунал гуьзчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин режяй РФ-дин Федеральний къуллугъдин Къиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,
1 Петрдин проспек, 61,
7-мертеба.

Гь - И лишандик квай материалар гъакъидихъ чапзавайбура.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Гь Мубаракрай!

Лезгийрин СтГал Сулейманан тварунихъ галай госмуздраттеатрдин актер, халкъдин рикл алай манидар Даниял Бедрединович КЪАЗИЕВАЗ:

*Арандикай - Ватандикай,
Клани Диде-Къуръандикай...
Шумуд баяд лагъана на
Намусоикай,
виздандикай?!*

*Ви гьар са члал,
гьар са мани
Халкъдин риклел,
мецел ала.
Бегьерлу тир
пудкъад йисар,
Атана къе гьенел ала.*

*Абур мадни давам хьурай,
Физвай рекьер
нурлу ийиз!
Къуй виш йисар
тамам хьурай,
Мелни-мехьер гурлу ийиз!*

ВАЗ 60 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ РИКИН СИДКЪИДАЙ ТЕБРИКЗАВАЙ МУСА АГЪМЕДОВ, МЕГЪАМЕД ИБРАГЪИМОВ ВА ВИРИ ЯРАРДУСТАР.

Ахлакъдихъ эвер гузвай межлис

Муса АГЪМЕДОВ

Февралдин эвел къилерай Цийи Къурушдал дишегълийрин иштираквал аваз, диндин межлис къиле фена. Къурушви дишегълийриз Ислам диндикай менфятлу суьгьбетар авун патал иниз РД-дин Духовный управленидин просвещенидин отделдин Хасавюртда авай филиалдин къуллугъчияр тир **ГУИТАМИРОВА Фатима, МЕГЪАМЕДОВА Мугьминат, БЕЙДУЛЛАЕВА Асият** мугьман хъанвай.

Межлис диндин рекье вичин чан къурбанд авур, къурушрин баркаллу хва, рагьметлу **Мугьаммад-гъажи ХИДИРОВАН** уьмуьрдин юлдаш **Жасмина ХИДИРОВАДИ** ачухна. Ада иштиракчияр мугьманрихъ галаз танишарайдалай къулухъ, абур уз чпин насгьятлу суьгьбетар авун теклифна.

Мугьманри капл авун гьар са мусурмандиз ферз тирдакй, дишегълиди мягькем хизан арадал гьунин карда къугъвазвай ролдикай, сагьлам уьмуьр тухунин къайдайрикай, диндин рекье чан гайи шагьидрикай итижлу суьгьбетар авуна.

Иллаки Бейдуллаева Асията авур рахунри кватл хъанвайбурун фикрар желбна. Ада къейд авурвал, иман авай, ахлакълу, эдеблу, агъайна дишегъли - им Аллагъдин патай пай ганвай кас я. Аллагъди дишегъли хъсан, Халикъдиз вафалу хизан ара-

дал гьун патал халкънавайди я. - Са шаирди лагъайвал, диде - им акьалтлай намуслу халкъ гъазурзавай мектеб я. Дидедин хиве Халикъди дубьнедал вирдалайни еке жавабдарвал, ихтибарвал тунва: инсаниятдин тухум хуьн ва давамарун. Гьаниз килигна аялриз тербия гун - им дидедин хиве авай эвелимжи буржийрикай сад я. Амма аяллиз тербия гузвай дишегъли сифте нубатда вич тербиялуди хуьн лазим я. Аял хизандин гуьзгуь я, гъавайда лугъузвач. Цин са стлалди гьикл ракъин экьувал, нур къалурзаваатла, гьакъни аялди вичи-вич тухузвай тегьердйлай адан диде - бубадин ахлакъдин михивал гьм дережада аватла къатлуз жеда.

Гьихътин дишегълидиз ахлакъ авай, эдеблу кас лугъуз жеда? Эвелин-эвел Аллагъдихъай киче ва Адаз муьтубъгъ хъанвайдаз. Регъувални эдеблу дишегълидин килин лишанрикай сад я. Арабрин мисалда лугъузвайвал, регъувал авачир дишегъли - къел квачир хуьрекдиз тешпигъ я.

Къуй чун вири гъамиша Сад Аллагъдин регъимдик хьурай! Чаз гьам Халикъдин, гьам хизандин вилик чи хиве авай буржийяр Аллагъди Вич рази жедайвал къилиз акъудиз куьмек гурай, - лагъана А. Бейдуллаевади.

Межлисдин эхирдай Ж.Хидировади мугьманриз вири къурушви дишегълийрин патай сагърай лагъана.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди езне
Раул МУСАЕВ

вахтсуздаказ кечмиш хьунихъ галаз алакьалу яз Седрединов Зият Бедировичаз ва вири багърийриз башсагьлугъвал гузва.

Уважаемые граждане!

Вы можете сообщить анонимно информацию о происшествиях, о совершенных и готовящихся преступлениях экстремистской направленности и террористического характера в электронной форме на сайте centrskfo@mail.ru, по почтовому адресу (360003, Кабардино-Балкарская Республика, г.Нальчик, ул.Ногмова, 49, Центр по противодействию экстремизму (дислокация Г.Нальчик) Главного управления Министерства внутренних дел России по Северо-Кавказскому федеральному округу) позвонить по телефону доверия - **8-800-200-02-21**.

Большое спасибо за Ваш вклад в противодействие экстремизму и терроризму.

ФАС России наделена полномочиями по рассмотрению жалоб в сфере строительства

10 января 2016 года вступил в силу Федеральный закон от 13.07.2015 №250-ФЗ, внесший изменения в статью 18.1 закона "О защите конкуренции" (№135-ФЗ). Он наделяет ФАС России и ее территориальные органы полномочиями по рассмотрению жалоб в отношении госорганов, муниципалитетов и инженерно-технических организаций, отвечающих за сферу строительства.

С жалобой в ФАС России и ее территориальные органы юридические лица смогут обратиться не позднее 3 месяцев с момента совершения обжалуемого действия. Обращение рассматривается в семидневный срок. В случае подтверждения нарушения регулятором будет выдано обязательное для исполнения предписание для устранения этого нарушения.

Кроме того, закон предусматривает привлечение нарушителей к административной ответственности. Для чиновников сумма штрафа составит от 3 до 5 тысяч рублей, при повторном нарушении - 30-50 тысяч рублей или дисквалификация на 2 года. Штрафы для организаций, осуществляющих подключение к сетям, составят 10-40 тысяч для должностных лиц и 100-500 тысяч рублей для организаций, однако за повторное нарушение предусмотрена дисквалификация до 3 лет или увеличенная сумма штрафа: для должностных лиц до 50 тысяч и до 1 миллиона рублей для организаций.

Образцы подачи жалоб на нашем сайте.

Малумат

ГЪУРМЕТЛУ ВАТАНЭГЪЛИЯР!

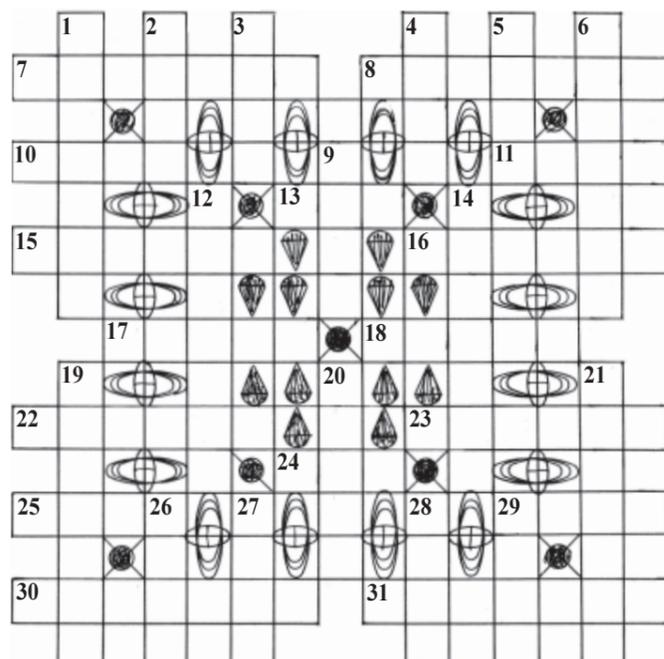
Алай макъамда жегил несилдин арада дидед члалал рахаз, кхъиз чин тийизвайбур тиммил туш. Жутьреба-жуьре себебар аваз члапавай къакъатнавай бязибуруз и нукьсандикай азад жез, жуванбурухъ галаз дидед члалал рахаз кланзава, амма члал чирдай мумкинвал авач.

Ихътин гьал фикирда къуна, РД-дин Общественный палатади милли газетрин редакциядин къвалал дидед члал чирдай гьяд йикъан курсар ачухун теклифнава. "Лезги газетдин" редакцияди теклифдин тереф хуьзва ва дидед члал чирдай курсар ачухзава. Гьакъисузбуз тир и курсари 2-апрелдилай кваллахда.

Лезги члал чириз кланзавайбурувай телефондин агъадихъ галай нумрайриз зенг ийиз жеда. **65-02-81, 8-928-047-51-64.**

Кроссворд

Туькьурайди - Салигъ ИБРАГЪИМОВ

ДУЪЗ ЦИАРАРА: 7. Чайр як. 8. Кицтин хуьрек. 10. Варар. 11. Вацлун кьери чка. 13. Ишигъ. 15. Битиш. 16. Сенгер, рув. 17. ДГУ-да гузвай са пеше. 18. Гуьнедал жедай туькьуьл хъач. 22. Къанав. 23. Хъутьлуьз цин винел акьалтда. 24. Чехи. 25. Къалин ярги чларар алай. 29. Ам гьар са касдал ала. 30. Музыкант. 31. Къавун чъередикутадай турба.

ТИК ЦИАРАРА: 1. Акьул, фикир. 2. Яд авай хвал. 3. Пис. 4. Тар атлайла амукъзавай пай. 5. Пинийрин сувар. 6. Пичина кудай шейяр. 9. Итимдиз мадни гъа икл лугъуда. 12. Смородина. 14. Уьлчме, къадар. 19. Дерт, гьам. 20. Халкъ яшамеш жезвай чка. 21. Квачин къапар. 26. Емиш. 27. Дестек, даях. 28. Сулейман-Стальский районда са хуьр. 29. Хал.